

# DOORBRAAK



P927370

**09** DECEMBER 2023  
Driemaandelijks €12

**MAGAZINE**

## NADIA SMINATE (N-VA)

“LINKSE OF RECHTSE POLARISERING LIJKT  
ERGER DAN JIHADISME”

HET IS MAAR  
OM TE LACHEN!

BRUSSELSE JODEN  
TUSSEN ANGST EN WOEDE

DE 3 G'S VAN NATUURPUNT:  
GROEN, GELD EN GROND

CARTOONISTEN  
QUIRIT EN VANMOL

## Gaza in Brussel



▲ **Pieter Bauwens**  
Hoofdredacteur

Dat Brussel niet voor iedereen even gezellig is, weten we al langer. Te lang zijn daar de zaken op hun beloop gelaten. In menig opzicht. Het is politiek een rommeltje en multiculturele dromen zijn getransformeerd tot een nachtmerrie. Vandaag zijn de Joden de zondebok.

Stel je voor dat je als Vlaamse partij de grootste wordt in Brussel en dan wel moet instappen in de Brusselse regering. Om wat te doen? Het mes zetten in de ontsporende begroting? De vraag is of in Brussel nog politieke eer te halen valt.

Ook het door progressieve politici vaak geroemde 'Brusselse samenlevingsmodel' is een probleem. Dat samenlevingsmodel blijkt niet enkel winnaars te hebben. Het blijkt te bestaan uit verschillende samenlevingen die vooral naast elkaar leven. Amper met elkaar in contact komen. Iedereen netjes in zijn gesegregeerde wereld. Maar soms laait de haat tegenover anderen op. Op Nieuwjaar, wanneer vuilbakken en kerstbomen branden en hinderlagen voor hulpdiensten worden gelegd. Bijvoorbeeld.

Maar we importeren ook conflicten, uit Israël bijvoorbeeld. Wat met Black Lives Matter door de Brusselse straten trok, is niets vergeleken met de pro-Palestijnse betogingen die niet zelden Jodenhaat prediken... Je kan enkel hopen dat er bij de politie en Staatsveiligheid mensen zijn die begrijpen wat tijdens die betogingen allemaal geschreeuwd wordt in allerlei talen. De oorlog in Gaza woedt ook bij ons.

Ook hier zijn er onschuldige slachtoffers. Brusselse Joden, mensen van hier, die meer Brussels zijn dan veel Brusselse politici, voelen zich niet meer veilig. Ze durven zich in de openbare ruimte niet als Jood te uiten. Ze denken eraan om het land te verlaten. Waarom? Ze krijgen de haat over zich die bedoeld is voor Israël. Waar ze in wezen niets mee te maken hebben. Buiten die ene gelijkenis dat ze ook Jood zijn.

“ Brusselse Joden, mensen van hier, die meer Brussels zijn dan veel Brusselse politici, voelen zich niet meer veilig ”

Daar heeft de zachte, multiculturele samenleving ons gebracht. Dat antisemitisme opnieuw een plaats heeft gevonden onder ons, openlijk, op straat. Inclusief wegsturen en relativeren, uit electorale overwegingen, door Brusselse politici. Of laf zwijgen, al dan niet gegeneerd. Alles komt terug.

Veel Brusselse maar ook Vlaamse politici hebben hun lot in handen gelegd van identitaire groepen en kunnen die nu niet meer tegen de haren strijken. Het zoveelste falen van een Brusselse politieke cultuur die het gewest naar de ondergang drijft. Als de Joden weggejaagd zijn, wie wordt dan geviseerd?



**BOEKEN  
BON €50**

Geldig voor alle  
aankopen op  
<https://boeken.cafe>



CODE:

GELDIG TOT:

Het ideale geschenk  
voor wie graag leest:

**DE BOEKEN.CAFE  
BOEKENBON**

Stuur hem naar jezelf  
en geef hem persoonlijk af of  
stuur hem op een zelf gekozen  
tijdstip naar de ontvanger.



**Maatschappij**

**10. Nadia Sminate:** **rechtse Vlaming met Marokkaanse roots**  
Migratie is haar dada, als kind van een Vlaamse moeder en Marokkaanse vader. Sminate (N-VA) pleit voor een strenger inburgeringsbeleid. 'We zijn nog altijd bijzonder laks.'



**22. Ligt straks onze baksteen op de maag?**  
De woningmarkt davert op zijn grondvesten. Met dank aan de hogere rente en recente renovatieplicht. Is een eigen woning straks ook onbetaalbaar?

**28. De kloof tussen Europa en zijn burgers**  
Marc De Vos schrijft een boek en hij doet dat goed. Deze keer neemt hij 'grootmacht' Europa onder de loep. Die staat op een cruciale tweesprong, volgens de professor.

**56. Boven alle peil**  
Over verkiezingspeilingen hoef je Maurice De Hond niets meer te leren. Onlangs zat hij er weer boenk op, toen hij de overwinning van Wilders voorspelde.



**Binnenland**

**16. Brusselse Joden vrezen voor lijf en leden**  
Ze zijn hier geboren en getogen, betalen hier belastingen én voelen zich verraden door de Belgische politiek. 'Onze toekomst in dit land staat echt op het spel.'



**32. Waarom Natuurpunt onbehagen kweekt**  
Het doel van vzw Natuurpunt is nobel: meer natuur. Over hun werkwijze variëren de meningen. De redactie probeert het bos door de bomen te zien en praat met de voornaamste stakeholders.

**40. De straat is tot op de naad versleten**  
De Vlaamse wegen behoren tot de slechtste van West-Europa. Een fotoreportage langs hobbels, putten en banen in structureel verval.



**Buitenland**

**06. De duistere inkomsten van NV Hamas**  
Militair krijgt Hamas rake klappen van Israël, maar hun financiële machine draait nog steeds op volle kracht. Een kleine audit van hun inkomsten en uitgaven.



**50. Verslag vanuit de foltergevangenis**  
Zet u schrap voor het verhaal van Lyudmila Huseynova, een Oekraïense humanitaire vrijwilliger die zonder reden drie jaar achter de Russische tralies belandde.



**54. De Belgische claim op Jeruzalem**  
Wist u dat het jonge koninkrijk België ook zijn zinnen had gezet op Jeruzalem en omgeving? Met imperiale en economische ambitie. Uiteindelijk staken de Britten er een stokje voor.

**66. De identiteitscrisis van de Conservatives**  
In het Verenigd Koninkrijk worstelen de regerende Conservatives met een diepe identiteitscrisis. Die dreigt hen in 2024 zuur op te breken.

**Cultuur**

**70. Het leven is (g)een lachertje voor de cartoonist**  
De eerste bergt zijn tekengerief op, de tweede doet vlijtig voort. Cartoonisten Quirit en Van Mol over *manekes* met dikke neuzen, balorige moslims en helende humor.

**74. Beeldschone foto's met een ziel**  
Kunstfotografe Selina De Maeyer vereeuwigde Brugge in een beeldschoon boek. 'We zien niet meer hoe mooi een simpele dauwdruppel kan zijn.'



**Column**

**38. Johan Sanctorum:**  
**Met stenen gooien naar de Russen**

**46. Alain Grootaers:**  
**Is het einde van de politieke partij nabij?**

**62. Ivan Van de Cloot:**  
**Belgisch betonrot en Bpost**

**80. Siegfried Bracke:**  
**Ceci (n') est (pas) une fiction**



Israël kan Hamas militair wel uitschakelen maar niet financieel

# Wie financiert NV Hamas?

HANS BROCKMANS

Met de aanval op Hamas hoopt Israël Hamas voor lange tijd militair uit te schakelen. Maar het grootste deel van het financiële netwerk van de terreurbeweging blijft letterlijk buiten schot.

Met de inval in Gaza hoopt Israël de terreurbeweging Hamas voor de volgende vijftig jaar te breken. Maar het slaagt er niet in de financiële ruggraat van de groepering te breken. Meer dan een miljard dollar per jaar van zijn inkomsten komt immers uit bronnen die ver buiten het bereik van het Israëlische leger liggen.

Jaarlijks geeft Hamas tot 2,5 miljard dollar uit aan wapens, lonen en infrastructuur (zoals de bouw van tunnels in Gaza), berekende de analist Yitzhak Gal van Universiteit Tel Aviv. Hamas moest tot voor de aanval op Israël ook een milizie van 40.000 man onderhouden, vier keer zoveel dan een kwarteeuw geleden.

### Uit liefdadigheid

Hamas verwerft volgens *The Economist* driekwart miljard dollar via buitenlandse 'liefdadigheidsorganisaties'. 'Liefdadigheid is voor de moslims een religieuze plicht', bevestigt Pieter Van Ostayen van Onderzoeksgroep Arabistiek en Islamkunde aan KULeuven. Vrome moslims moeten jaarlijks schenkingen (*zakat*) doen van 2,5 procent van hun

De Palestijnse islamitische Hamas houdt een bijeenkomst om de 32e verjaardag van haar oprichting te vieren, in het vluchtelingenkamp Jabalia in de noordelijke Gazastrook. Foto © Ahmad Hasaballah/IMAGESLIVE

vermogen. Veiligheidsorganisaties, zoals de Association of Certified Financial Crime Specialists, waarschuwen dat agenten van terreurorganisaties islamitische organisaties infiltreren om geld van de caritatieve doelen af te leiden.

'Soms komen deze giften inderdaad rechtstreeks bij terreurnetwerken terecht', waarschuwt Van Ostayen. 'Salafistische groeperingen riepen ook tijdens de oorlog in Syrië overal in de wereld op om geld te storten. Ook vandaag gebeurt dat. Schimmige organisaties maken het erg moeilijk om de geldstromen en hun uiteindelijke doel te lokaliseren.'

“ Soms komen liefdadigheidsgiften rechtstreeks bij terreurnetwerken terecht

— Pieter Van Ostayen  
(Onderzoeksgroep Arabistiek en Islamkunde aan KULeuven)

### Hawala: witwasnetwerk

Omdat Hamas door de westerse boycot geen toegang heeft tot het internationale bankensysteem, moet het geld worden versluist via ondergrondse netwerken. 'In islamitische landen gebeurt dat klassiek via het Hawala-systeem', stelt Van Ostayen. 'Zo vermijden moslims ook de klassieke banken, die intresten aanrekenen, wat niet geoorloofd is volgens hun geloof.'

Met Hawala worden rekeningen in Azië en Afrika over de grenzen heen informeel vereffend zonder geld te verplaatsen. In België wordt geld afgeleverd aan een Hawala-netwerk, dat het bedrag in ons land terug uitkeert aan iemand die een reke-

ning te vereffenen had in het buitenland.

Van Ostayen: 'Contactpunten in Afrika of Azië strepen 500 of 1000 kilometer van elkaar een uitgekeerd of gestort bedrag weg. Er zijn dus geen fysieke geldtransporten om transacties te regelen. Het is een gedroomd systeem voor moslimterroristen om geld te incasseren, te verplaatsen en wit te wassen.'

Half oktober raakte bekend dat ook vanuit België bedragen terecht komen bij organisaties gelinkt aan Hamas. Het nieuwsmedium Gaza Now, dat nauwe banden heeft met de terreurorganisatie Hamas, heeft sinds de recente uitbraak van het conflict in de Israël geld ingezameld via een Belgische rekening van het financiële platform Wise. Na een interventie van Kamerlid Michael Freilich (N-VA) werd hieraan een einde gemaakt.

### Cryptisch cryptoverkeer

In januari 2019 lanceerde de militaire tak van Hamas, de al-Qassam-brigades, een campagne voor donaties in bitcoin via het grootste cryptobetalingsstelsel Binance.

De gespecialiseerde adviesbedrijven BitOK en Elliptic detecteerden sinds 2021 transfers van 41 miljoen dollar naar cryptowallets gelinkt aan Hamas en 94 miljoen naar de zusterorganisatie Islamitische Jihad. Dat geld zou vooral uit Syrië en Iran komen. Na de inval in Israël vroeg Hamas terug om cryptobedragen op zijn rekeningen te plaatsen om de hulp aan slachtoffers te financieren. De Israëlische politie, de geheime dienst Shin Bet en gespecialiseerde cyberunits speurden na de inval in oktober met private hightechbedrijven massaal naar de geldstromen naar Hamas via ettelijke accounts op Paypal en Telegram. Tientallen rekeningen werden bevroren.



 <p><b>2,5 miljard dollar</b></p> <p>Jaarlijks geeft Hamas tot 2,5 miljard dollar uit aan wapens, lonen en infrastructuur</p>	 <p><b>41 miljoen dollar</b></p> <p>De gespecialiseerde adviesbedrijven BitOK en Elliptic detecteerden sinds 2021 transfers van 41 miljoen dollar naar cryptowallets gelinkt aan Hamas</p>	 <p><b>350 miljoen dollar</b></p> <p>Volgens Didier Billion van het Franse onderzoeksinstituut IRIS schuift Doha jaarlijks 350 miljoen dollar door naar Hamas</p>
--	---	--



## (II) legale inkomsten

Volgens Israëlische bronnen heeft Hamas jaarlijks ook een half miljard dollar opbrengst van eigen bedrijven in Azië en Afrika. 'Hamas NV' is onder meer actief in trading, immobiliën en de constructiesector. Zijn 'CEO' is Zaher Jabarin, die vanuit Istanboel werkt (hoewel hij dit ontkent).

Hij faciliteert andere Hamas-bedrijfsleiders in het verkrijgen van officiële documenten, het opzetten van bedrijven en het herinvesteren van de winsten in onder meer vastgoed. Dit zou voornamelijk gebeuren via grote Turkse banken, oogluikend toegestaan door president Recep Erdogan.

Enkele dagen na Hamas' inval in Israël legde de Office of Foreign Assets Control van het Amerikaanse ministerie van Financiën sancties op aan tien organisaties die Hamas financieren vanuit Palestina zelf, maar ook vanuit Soedan, Turkije, Algerije en Qatar. Het onderzoek naar het zakelijk netwerk van Hamas was al meer dan een jaar bezig. Hamas heeft ook een resem illegale bedrijfsinkomsten. 'Islamterreurgroepen hebben vertegenwoordigers tot in Colombia die een goed georganiseerde drughandel runnen', aldus Van Ostayan. Palestijnse cocaïnekartels waren al in de jaren zeventig actief in de Bekaa-vallei. Syrië, Hezbollah en Hamas beheersen ook de lokale handel in (nagemaakte) Captagon, 'de drug van de armen', die trouwens ook werd toegediend aan de Hamasmilitie bij de inval van Israël.

### **Van belastingen tot buitenlandse staatssteun**

Een andere inkomstenbron zijn heffingen en afpersingsinkomsten op goederen die via Egypte de Gazastrook binnenkomen of die zich op het

grondgebied onder de controle van Hamas bevinden. Dat kunnen ook illegale activiteiten zijn. Die 'belastingen' brengen normaal 300 tot 400 miljoen dollar op per jaar volgens Amerikaanse en Israëlische bronnen.

De voorbije maanden is deze geldbron sterk opgedroogd door de blokkade van Gaza. De ngo's die actief zijn in Gaza trachten ook te vermijden dat de goederen die zij binnenbrengen, worden belast door Hamas. Dat is immers een veelgebruikte financieringswijze van terreurgroepen.

Een ander deel van de inkomsten van Hamas is ook buitenlandse staatssteun. Iran levert jaarlijks 100 miljoen dollar cash en wapens aan Hamas volgens een rapport (2020) van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken. Volgens Israëlische bronnen is dit bedrag ondertussen bijna verviervoudigd.

Ook Qatar is een sponsor van Hamas. Dat gebeurde lang onder de gedoogsteun van Israël, omdat hiermee onder meer de lonen van leraren en ambtenaren in het Gazagebied werden betaald. Normaal gezien moet de Palestijnse Autoriteit (onder de controle van de Nationale Bank van Israël) hiervoor gelden vrijmaken, maar dat verloopt niet altijd even vlot.

Volgens Didier Billion van het Franse onderzoeksinstituut IRIS schuift ook Doha jaarlijks 350 miljoen dollar door naar Hamas. Met deze financiële hefboom kan de organisatie loyaliteit afkopen bij de bevolking. De belangrijkste leiders van Hamas hebben ook hun residentie in Qatar. □

Foto © Ahmad Hasaballah/  
IMAGESLIVE

# HORIZON 2024



In april 2024 verschijnt het speciale verkiezingsnummer  
van Doorbraak Magazine...

**OP 50 000 EXEMPLAREN!**

Steun vandaag en help ons dit mogelijk te maken!

Steunrekening  
Horizon 2024  
BE35 7360 4065 0037

<https://doorbraak.be/horizon-2024-steun/>



## Vlaams parlements lid Nadia Sminate (N-VA): tussen Vlaanderen, Marokko en Londerzeel

# “POLARISERING is goed in een samenleving”

CHRISTOPHE DEGREEF

foto's Selina De Maeyer

Nadia Sminate zit al bijna twintig jaar in de politiek. Als kind van een Vlaamse moeder en een Marokkaanse vader is inburgering één van haar stokpaardjes. 'Als het van links afhing, hadden we nu nog geen begin van een inburgeringsbeleid.'

Sminate (1981) is Vlaams parlements lid. De leerkracht Romaanse talen was tussen 2016 en 2018 burgemeester van het Vlaams-Brabantse Londerzeel. Haar partij is lokaal de grootste, maar werd na de laatste gemeenteraadsverkiezingen naar de oppositiebanken verbannen.

Dat haar ambitie voor haar gemeente – zij groeide er ook op – groot is, steekt ze niet onder stoelen of banken. 'Ik wil opnieuw burgemeester worden, ja.' Volgend jaar staat Sminate op de tweede plaats voor de N-VA in Vlaams-Brabant. Dan reikt de ambitie ook verder? 'Dat zullen we wel zien. Ik vind het belangrijker om aan een degelijk Vlaams migratiebeleid te werken.'

Over dat Vlaamse migratiebeleid schrijft Sminate met haar Brugse partijcollega Maaïke De Vreese een boek, dat rond de jaarwisseling verschijnt. Uitgegeven bij *Doorbraak*. 'We moeten op zoek naar een minimumprogramma om migratie nog acceptabel te houden voor alle Vlamingen.'

Is dit het partijstandpunt? Nadia Sminate: 'Het boek is een persoonlijk initiatief. Maar als Bart De Wever het voorwoord schrijft, dan vind ik dat alvast een goed teken. Ik behoor tot de rechterflank van mijn partij. Ik zie mezelf als een rechtse Vlaming die de Vlaamse waarden en normen omarmt. Als ik in de spiegel kijk, dan staat er natuurlijk geen klassieke Vlaming. Leuk toch: een inclusief Vlaanderen dat iedereen verwelkomt, zolang mensen zich willen aanpassen? We kunnen allemaal Vlaming zijn en bijdragen tot deze samenleving. Dat is de verdienste van het gemeenschapsdenken van de N-VA. Als het van links had afgehangen, hadden we nu nog niet





het begin van een inburgeringsbeleid gehad.' 'Mensen hadden in de beginjaren een fout beeld over mijn partij. Ik herinner me de reactie nog toen ik in 2005 besloot om in de politiek te gaan: 'Jij bij een racistische partij?' Nu krijg ik zelden nog zulke reacties. En dat ligt volgens mij aan het afgelegde parcours. We hebben veel gerealiseerd. Al geef ik toe dat het nog veel beter moet.'

'Als kind was het voor mijn Marokkaanse vader bijzonder om in Londerzeel te wonen. Dat was een bewuste keuze van mijn ouders. Vooral mijn moeder wilde niet in Brussel wonen, in een cocon met veel allochtonen. Mijn vader liet zich gelukkig makkelijk overtuigen.'

'Mijn vader was vrij progressief. Wij moesten niet meedoen aan de ramadan en ook geen hoofddoek dragen. Als kind denk je daar niet over na. Toen dacht ik dat dat de gang van zaken was. Pas achteraf bekeken heb ik veel respect voor de keuze van mijn vader gekregen.'

**Wat was het eerste dat door uw hoofd ging tijdens de recente islamitische aanslag van 16 oktober in Brussel?**

'Dat het er zat aan te komen. We dweilen met de kraan open. Vlaanderen doet zijn best om tegen wie hier arriveert nu al te zeggen: wij verwachten iets van u. Maar de toevloed van migranten, en vooral illegale migranten, is zodanig groot dat je onmogelijk het kaf van het koren kan scheiden. En dan krijg je aanslagen zoals in Brussel, waar een afgewezen asielzoeker twee Zweden neerschiet uit haat.'

'Het was na die aanslag plots groot nieuws dat er in België meer dan 100.000 illegalen verblijven, en niemand daar een goed zicht op heeft. Terwijl dat geen nieuws is. Ik weet al jaren dat ontzettend veel mensen hier gewoon blijven wanneer zij het grondgebied moeten verlaten. Politici weten dat en laten betijen. Ik geloof dus niet dat er nu federaal daadwerkelijk iets zal veranderen. Behalve wanneer er een politieke aardverschuiving komt.'

**Vlaanderen moet als onafhankelijk land volledig verantwoordelijk worden voor zijn eigen migratiebeleid?**

'Ja. Dat is het ideale scenario. Het Vlaamse niveau zet tenminste integratie en inburgering op de agenda. Vlaanderen wil een rechts immigratiebeleid voeren. Terwijl België de andere kant opgaat en de open grenzen koestert. Die spreidstand is onhoudbaar. Je neemt pas echt verantwoordelijkheid voor de integratie van migranten wanneer je je eigen landsgrenzen respecteert. Op 9 juni 2024 gaan we zien of er in Vlaanderen een meerderheid voor die logica is. Ik geloof daar alleszins in. Want ik weet wat de mensen in Londerzeel denken. Ik word overall aangesproken, en het gaat altijd over migratie. Over het straatbeeld. Over Koranscholen. Over zich niet meer thuis voelen.'

**Is een meerderheid met Vlaams Belang voor u mogelijk?**

'We gaan uit van onze eigen kracht en willen overtuigen met ons verhaal. Maar of we met hen zullen regeren of niet, dat is uiteindelijk niet mijn beslissing. En het hangt ook af van hoe het Vlaams Belang zich de komende maanden zal gedragen.'

**Uw partijgenoot Jan Jambon zegt alleszins geen nee. En u?**

'Het is echt nog te vroeg om dat te zeggen. Mij gaat het over de taal die VB-kopstukken zullen gebruiken tijdens de campagne. Dat is belangrijker dan de focus op individuen leggen.'

**Ziet u verbetering bij het Vlaams Belang?**

'In het parlement praat je met alle politieke partijen, ook met parlementsleden van het Vlaams Belang. Iemand als Chris Janssens is een valabele

collega. Maar ik wil resultaten bereiken, eerder dan over anderen praten. Het probleem is: we werken in Vlaanderen al hard aan integratie van nieuwkomers, maar het effect daarvan is niet groot genoeg. Flink wat nieuwkomers doen heel hard hun best om te integreren. Slagen in inburgeringsexamens. Maar het is een kleine minderheid die daadwerkelijk verplicht wordt. We zijn nog altijd bijzonder laks in wie we verplichten tot een inburgeringscursus. Diegenen die al vele jaren in ons land verblijven, bereik je er alleszins niet mee. De Europeanen ook niet. Dat frustrereert me. Ik wil dat veranderen. Als we partners vinden die daaraan willen meewerken, zoveel te beter. Wie dat dan is, dat vind ik niet belangrijk.'

**U pleit in uw toekomstige boek voor een streng inburgeringsbeleid waarbij immigratie aan een job wordt gekoppeld, migranten al voor hun aankomst Nederlands moeten leren, en ook Europese migranten verplicht moeten inburgeren. Maar zijn dat geen druppels op een hete plaat zolang je aan de instroom niets doet? Elk jaar komt er een provincie stad migranten bij in Vlaanderen. Als je de Europeanen buiten beschouwing laat, elk jaar een flinke gemeente. Zulke aantallen kan je toch nooit blijven inburgeren zonder er waanzinnig veel geld tegenaan te gooien?**

'Uiteraard. Dat is het pijnpunt. België, Duitsland en enkele Scandinavische landen blijven bijzonder aantrekkelijk voor nieuwkomers. Je kan ontraden, maar je kan het systeem moeilijk veranderen. Nochtans kunnen we al beginnen met bijvoorbeeld de werkloosheidsvergoedingen beperkt te maken in de tijd.'

'België stimuleert werken niet. Neem nu het OCMW-leefloon. Dat bedraagt meer dan 1.700 euro netto (met gezinslast, red.). Ik heb vorig jaar Oekraïners opgevangen bij mij thuis. Maar wat gebeurt er concreet? Een alleenstaande Oekraïense moeder van twee met een diploma Engels en een flinke werklust, komt tot de vaststelling dat ze, eenmaal haar papieren in orde zijn, voortaan automatisch 1.700 euro per maand ontvangt zonder te werken. Plus dubbel kindergeld, alderhande premies, goedkoop openbaar vervoer en bijna gratis medische verzorging. Natuurlijk vragen zulke mensen zich af waarom ze in godsnaam voor nauwelijks iets meer zouden gaan werken. Dát is het probleem.'

**Het huidige migratiebeleid maakt nog altijd een onderscheid tussen vluchtelingen en economische migranten. Moeten we daar ook niet mee stoppen om het behapbaar te houden?**

'Natuurlijk moeten we dat doen. Maar opnieuw: dat kunnen we niet in de Belgische context doen. Want België beschouwt alle asielzoekers als verschoppelingen die zomaar bed, bad en brood verdienen. De kloof tussen het loon van iemand die werkt en iemand die niet werkt wordt niet groter, integendeel. Maar goed. Het punt is: de instroom moet gewoon minder. En de oplossing voor dat probleem ligt op Europees niveau. Europa moet inzetten op opvang van vluchtelingen in hun eigen regio, en niet meer in Europa.'

'Mijn partijgenoot Theo Francken zegt al jarenlang dat we het Australische model moeten toepassen (Illegalen worden buiten Australië opgevangen, bepaalde economische migratie is wel toegelaten, red.), dat we ons land minder aantrekkelijk moeten maken voor een massa mensen. Ik denk dat men dat op Europees vlak ook begint te beseffen. De beweging naar rechts is onmiskenbaar. Al heeft het voor politici wel erg lang geduurd vooraleer ze het door begonnen hebben hoe kwaad de bevolking aan het worden was door de massamigratie.' 'Blijkbaar is er druk vanuit de politieke marge nodig om iets te veranderen. Druk van de extremen. Terwijl je ook zonder de extremen kon vaststellen dat er een probleem was. Ze hebben de bevolking extreem gemaakt. Ook in mijn familie beseft men nu dat men rechts moet stemmen, of de problemen zal moeten ondergaan.'

“ Vlaanderen wil een rechts immigratiebeleid voeren. Terwijl België de open grenzen koestert ”

**Kleeft u eens een cijfer op het aantal migranten dat u jaarlijks nog zou willen toelaten?**

'Nee, dat doe ik niet. We moeten een beleid voeren dat de aantallen zal doen afnemen. Eerst streng beleid implementeren, dan pas bepalen wie we concreet nodig hebben. We kunnen nu niet a priori zeggen hoeveel mensen we nodig hebben, zeker niet als het om economische migranten gaat. Die fout hebben we in de jaren 50 en 60 met de gastarbeiders gemaakt, met alle gevolgen van dien. Je kan eenvoudigweg niet tijdelijk goedkope arbeidskrachten naar hier halen omdat je met economische problemen zit. Mensen gaan hier niet weg.'

**Waarom radicaliseren er volgens u zoveel moslims?**

'Dat heeft onder meer met geopolitiek te maken. Jonge moslims leven mee met een oud aanslepend



conflict: dat tussen Israël en Palestina, of tussen het Westen en de islam. Dat is niet verboden. En voor 99% van de moslims is het ook maar dat: meeleven met. Maar op hetzelfde moment zijn er problemen met een kleine minderheid van de moslimjongeren in onze maatschappij. Ze denken dat ze te weinig kansen krijgen. Slachtoffer zijn van racisme. Wat objectief gezien niet klopt, maar dat krijg je die jongeren niet uitgelegd. Die combinatie zorgt voor radicalisering.'

'Welke cultuurreligieuze verhalen en tradities kinderen meekrijgen, dat is het voorrecht van de ouders. En dus: privé. Op school moeten ze leren over Vlaamse normen en waarden. Er zijn zes erkende godsdiensten, waarvoor je twee uur per week kinderen uit hun klas trekt om hun diepgaande religieuze waarden mee te geven. Ik vind dat geen onderwijsstaak. De Vlaamse belastingbetaler moet geen religieus onderwijs financieren. De inspectie van godsdienstonderwijs en de aanstelling van godsdienstleerkrachten zijn trouwens in handen van de religieuze koepels zelf. Ik moet er geen tekening bij maken dat dit geen goed systeem is.'

**Bestaat het risico dan niet dat kinderen in de Koranschool nog veel ergere zaken gaan leren dan op een gemeenschapsschool?**

'Misschien. Maar het sociaal contract is dan dat we als overheid niet tussenbeide komen in privé-godsdienstlessen. Tenzij er zaken verteld worden die tegen onze waarden en normen ingaan en op radicalisering wijzen. Dan wordt het een zaak voor de veiligheidsdiensten.'

**Zit er niet gewoon een letterlijkheid in de islam die maakt dat vele moslims radicaal zijn, zoals essayist Wim van Rooy al jarenlang zegt?**

'Ja, maar dat is bij alle religies zo. Ook met het Oude Testament. Ik vind het alleszins geen reden om te zeggen: het is de schuld van religie. Het ligt eerder aan maatschappelijke problemen gecombineerd met persoonlijke problemen. Kijk, vele Syriëstrijders hadden een goede job en waren intelligent. Erg religieus waren zij voor hun 'switch' vaak niet. Daarom denk ik dat radicalisering nooit één oorzaak kent.'

**U hebt uw plechtige communie gedaan. Is er toch geen wezenlijk verschil tussen het christendom en de islam?**

'Er zitten grote verschillen in religieuze boodschappen. Mijn moeder is streng katholiek opgevoed, mijn vader streng islamitisch. In mijn leven heeft het geloof weinig betekenis. Integendeel, wat ik heb gezien bij mijn familie en vooral in onze



samenleving, heeft me net erg kritisch gemaakt voor religie. Al begrijp ik waarom mensen geloof belangrijk vinden.'

“ **Het lijkt vaak of linkse of rechtse polarisering erger is dan jihadisme** ”

'Religie is persoonlijk. De beleving ervan moet persoonlijk zijn. Ook binnen mijn partij verschillen we daarover soms van mening. De samenleving mag geen hinder ondervinden door religie. Neem nu de discussie over de neutraliteit van ambtenaren. Ik vind het uiterst belangrijk dat je als burger een neutrale dienstverlening krijgt. Op geen enkel moment mag je een idee krijgen van de persoonlijke voorkeuren van een ambtenaar. Ik ben daar bij voormalig Vlaams minister van Inburgering en Integratie Bart Somers (Open Vld) op blijven hame-

ren. De samenleving verlangt van ons, politici, dat we die neutraliteit bewaken. En bovendien staat die neutraliteit in het Vlaamse regeerakkoord. Toch wordt ze niet uitgevoerd. En nu is Somers weg.'

'Het is eenvoudig: als je als ambtenaar een hoofddoek draagt, dan zeg je eigenlijk dat je persoonlijke keuze beter is. Dat kan toch niet als je de staat vertegenwoordigt? Mensen zouden terecht kwaad zijn als ambtenaren een N-VA-T-shirt zouden dragen. Wel: waarom moeten hoofddoeken dan wel kunnen?'

**U maakt een onderscheid tussen radicalisering en polarisering. Leg eens uit?**

'Polarisering is goed in een samenleving. Mensen mogen fel discussiëren en het oneens zijn. Elkaar proberen overtuigen van hun gelijk. Daar draait democratie toch om? Dat is niet altijd even fijnzinnig, maar is dat een probleem? In het Vlaams Parlement mag trouwens ook wat meer polariserend worden gedebatteerd. Het is in Vlaanderen vaak zo braafjes. Fel van mening verschillen leidt volgens mij niet tot radicalisering.'

'Maar de laatste jaren lijkt het wel alsof polarisering tegengaan belangrijker is dan de strijd tegen gewelddadige radicalisering voeren. Onze grootste strijd in Vlaanderen is het jihadisme. De radicale islam. Maar het lijkt wel vaak of linkse of rechtse polarisering erger is dan jihadisme. Dat is niet zo, en dat beseft de Staatsveiligheid trouwens ook. Ideologisch politiek extremisme is in Vlaanderen een marginaal fenomeen. Jihadisme niet. Islamisten gebruiken geweld. Enfin, in de politiek wringt men zich graag in bochten om toch maar niet te hoeven toegeven dat jihadisme hét probleem is. Men probeert de aandacht af te leiden door de discussie op polarisering te richten.'

**Wie is in Vlaanderen verantwoordelijk voor die afleiding?**

'Bart Somers. Hij heeft allerlei constructies opgezet om polarisering als thema groter te maken dan het is. Neem nu het Hannah Arendt Instituut in Mechelen. Een wetenschappelijk 'kenniscentrum' tegen radicalisering, en voor 'stedenbeleid'. Hebben wij dan geen universiteiten of organisaties die zich daar al mee bezig houden? Neen, het Hannah Arendt Instituut moest en zou bestaan. In Mechelen, uiteraard. En liefst door veel belastinggeld ondersteund.'

'Welke onderwerpen zijn voor dat instituut belangrijk? Vooral rechtsextremisme, uiteraard, dat dan bekampt moet worden met linkse inclusie. Met een zacht verhaal. Ik heb bij het Hannah Arendt Instituut zelden of nooit onderzoek gezien naar jihadisme. Echte radicalisering, dat boeit hen in Mechelen niet.'

**Radicaliseert het Hannah Arendt Instituut de samenleving?**

'(schaterlacht) Dat zegt u. Dat zou ik niet zomaar durven zeggen.'





## Brusselse Joden tussen hamer en aambeeld

# “Het is onmogelijk je hier nog als **Jood** te uiten”

FILIP MICHIELS

foto's Tim Dirven

In sommige wijken wagen ze zich al lang niet meer. En als ze naar de synagoge of de Joodse kruidenier gaan, blikken ze onbewust altijd even over de schouder. Het oplaaiende conflict in het Midden-Oosten zaait ook almaar meer angst bij de Joodse gemeenschap in Brussel. ‘In mijn ogen staat de positie van de Joden in dit land nu echt op het spel.’

‘Eigenlijk leef je als Jood altijd met het besef dat je op een bepaalde dag misschien je koffers zal moeten pakken. Ook in een stad waar je al decennialang woont, en die je volledig in je hart gesloten hebt. Maar voor mij is het intussen een uitgemaakte zaak: ik vertrek uit België, samen met mijn gezin. Wanneer er in deze stad betogingen mogen plaatsvinden waar de Jodenhaat van de spandoeken en slogans spat, met Arabische gezangen waarin letterlijk opgeroepen wordt om Joden te vermoorden, dan is het tijd om te gaan.’

We zitten al ruim halverwege het interview, ergens in een anonieme Brusselse koffiebar. Al die tijd bleef haar kopje thee onaangeroerd, en haalde de ratio het van de emotie. Tot het haar plots toch te veel wordt. Om begrijpelijke redenen getuigt Esther\* liever anoniem. Negen jaar geleden, na de aanslag op het Joodse museum in Brussel, begon ze er voor het eerst over na te denken. Al bleef er tegelijk altijd ook die hoop, de onuitgesproken verwachting dat die tragedie voor dit land toch een soort van wake-up call zou zijn. Die hoop lijkt nu definitief vervlogen. Ze groeide op in Antwerpen, maar woont intussen al enkele decennia in Elsene. Een periode waarin ze naar eigen zeggen haar Joodse identiteit altijd heeft kunnen beleven. Tot voor enkele jaren. ‘Ik ben niet gelovig en ga dus niet elke week naar de synagoge, maar Joods zijn, dat heeft vele aspecten. Er is de puur religieuze factor, uiteraard, maar daarnaast zijn er ook de culturele tradities, de relatie met Israël, noem maar op. Ik ben gesecculariseerd en ben op straat dus ook niet meteen herkenbaar als Jood. Je zal me dan ook niet met een Davidster om de hals zien rondlopen, al was het maar omdat mijn Joodse identiteit me ook niet volledig bepaalt. Elke mens is een mozaïek van vele identiteiten, en ik probeer me ook

aan te passen aan de samenleving waarin ik leef. Mijn huidige partner daarentegen droeg vroeger wél een Davidster, maar sinds kort is hij daar mee gestopt. Hij is nochtans allesbehalve een laffe wezel.'

Haar twee kinderen bracht ze groot volgens de Joodse tradities. 'Mijn zoon is besneden, zowel hijzelf als zijn zus hebben hun *bat mitzwa* en *bat mitzwa* gedaan, en ze gingen naar een Joodse school en jeugdbeweging. Zoals al aangegeven: niet uit godsdienstige overwegingen, maar omdat ik het belangrijk vind dat kinderen bepaalde waarden meekrijgen, zodat ze weten waar hun roots liggen. Later beslissen ze dan zelf maar hoe ze daar verder mee omgaan.'

## Moslims als vrienden

Ze zal het in de loop van dit gesprek herhaaldelijk benadrukken: zich opsluiten in hun Joodse identiteit was er voor haar en haar gezin nooit bij. 'Ik heb net zo goed heel wat niet-Joodse vrienden, ook moslims. En ik ben actief in een vereniging die op internationaal niveau de dialoog tussen Israëli's en Palestijnen probeert te bevorderen.'

Jood zijn in Brussel was, zo benadrukt Esther, tot voor een aantal jaren nooit echt een probleem. Al voegt ze daar meteen ook een stevige scheut nuance aan toe. 'Jarenlang stonden er voor de deur van zowel de Joodse scholen, de culturele instellingen als de synagoges uiteraard altijd wel militairen. Zij hebben intussen plaats geruimd voor de politie, en we hebben moeten leren leven met die constante bewaking. Het maakt nu deel uit van ons dagelijks leven, echt normaal kan je dat natuurlijk niet noemen. In dit democratisch land ziet de overheid zich al jarenlang gedwongen om het leger of de politie in te schakelen om een religieuze minderheid – die in Brussel goed is voor enkele tienduizenden mensen – te beschermen. En tegelijk onderneemt diezelfde overheid ook weinig of niets om dat specifieke probleem op te lossen.'

Haar ongenoegen reikt evenwel een stuk verder dan de politiek. Ze steekt niet onder stoelen of banken dat ze het intussen ook gehad heeft met de meeste grote media in dit land. Omdat die in haar ogen een heel eenzijdig beeld ophangen van 'de Joden'. En omdat mensen zoals Dyab Abou Jahjah in die media nog altijd een podium krijgen, terwijl hij zich in haar ogen niet zelden aan haatspraak bezondigde. 'Op termijn wordt zoiets pure brainwashing, terwijl je van journalisten toch mag verwachten dat ze een zekere deontologie en kritische zin hanteren.'

## Dubbele standaard

Voor haar persoonlijk kwam de échte breuk er niet op zaterdag 7 oktober 2023 – de dag die voortaan voor altijd in het geheugen van alle Joden gegrift zal staan – maar een jaar eerder al. In oktober 2022 vond er in Brussel een Palestijnse betoging plaats op initiatief van Samidoun. Dat is een internationaal en militant Palestijns netwerk dat opkomt voor alle Palestijnse gevangenen, maar zich tegelijk

uitsprekt tegen de Palestijnse Autoriteit en vóór de gewapende strijd. 'Toen ben ik voor het eerst echt héél bang geworden. In de Brusselse straten werd toen opgeroepen om de Joden te vermoorden en Israël volledig van de kaart te vegen. Hun Europese leider Mohamed Katib zei toen letterlijk dat de tweestaten-oplossing een 'criminele oplossing' was. Toen die betoging hier in Brussel voor het Europees Parlement ontbonden werd, volgden er ook nog oproepen tot geweld tegen de VS, Europa en Canada.'

“ De politiek is, uit plat opportunisme, grotendeels blind gebleven voor de aanwezigheid van gevaarlijke extremisten in ons land — Esther, Joodse in Brussel ”

Die manifestatie liep bovendien ook over het grondgebied van twee Brusselse gemeenten, maar beide burgemeesters stonden erbij en keken ernaar. Terwijl wij hen vooraf nochtans uitdrukkelijk gewaarschuwd hadden voor de organisatoren. Toen kwam de slachtpartij van 7 oktober 2023. Die was van een nooit eerder geziene gruwel, maar de voorbije weken kreeg ik almaar meer het gevoel dat het slachtoffer de dader werd, en omgekeerd. Op 8 oktober klonk het nog wereldwijd dat Israël het recht had zich te verdedigen, vandaag is Israël de dader geworden. We mogen ons zeker kritisch tonen over het huidige bewind in Israël, maar mogen we dan even kritisch zijn over de Palestijnse Autoriteit? En mogen we blijven stellen dat Hamas een terreurorganisatie is, die al jarenlang ook de Palestijnen in Gaza onder de knoet houdt, en daar schoolboeken verspreidt waarin de kinderen geleerd wordt dat ze de Joden moeten haten en dat Israël van de kaart moet worden geveegd? Mijn hart weent ook wanneer er zoveel Palestijnse kinderen gedood worden, maar ik heb echt het gevoel dat er in België een dubbele standaard wordt gehanteerd. De media houden de Belgen voor dat ze niet zozeer pro-Palestijns maar wel vooral anti-Israël moeten zijn. Wanneer je dag na dag in ronduit hatelijke termen over een bepaald land praat, dan blijft dit op termijn niet zonder gevolgen.'

## Deur open voor extremisten

Was het de voorbije jaren al lastig om je als Jood te uiten in Brussel, dan is dat vandaag ronduit onmogelijk geworden, klinkt het. 'Het conflict werd in ons land geïmporteerd. Daarin draagt de politiek een verpletterende verantwoordelijkheid. Uit plat communautarisme maken politici hier vaak onbegrijpelijke keuzes: ze gaan uit electorale overwegingen plat op de buik voor bepaalde bevolkingsgroepen. Toen er enkele weken geleden een vredesbetoging door Brussel trok, wilden we daar met onze internationale vredesbeweging ook aan deelnemen. Bij die gelegenheid wilden we ook een Israëlische vlag meedragen. De Brusselse politie heeft toen contact



Tijdens pro-Palestijnse betogingen in Brussel wordt niet zelden jodenhaat gepredikt. Foto © Tim Dirven

opgenomen, om ons te laten weten dat we dit niet mochten doen. Tot voor kort zakte ik nog regelmatig af naar conferenties op Belgische universiteiten, al was het maar om daar wat tegengas te bieden, indien nodig. Dat doe ik vandaag niet meer, terwijl ik me nochtans allerminst extremistisch opstel. Ik ben niet echt bang, maar ik zie in welke richting we hier in België evolueren. En ik vrees dat het voor deze stad echt te laat is. We kunnen immers ook niet blind blijven voor de bevolkingsevolutie. We

heidsdiensten waarschuwen de Belgische overheid daar nochtans voor. Ze geven informatie door over bepaalde figuren die zich in België ophouden. Maar daar wordt vervolgens niets mee gedaan. Dat is ronduit ontgoochelend.'

Haar conclusie klinkt rationeel, haast analytisch, maar is tegelijk een vlijmscherp *j'accuse*. 'Ik ben in dit land geboren en getogen, heb hier mijn leven opgebouwd en altijd netjes mijn belastingen betaald. Maar vandaag voel ik me echt verraden door de Belgische politiek.'

Waar haar toekomst ligt, is voorlopig nog geen uitgemaakte zaak. 'Ik heb mijn professionele carrière voor een groot deel achter de rug. Ik kijk nu dus in eerste instantie naar mijn kinderen, die nog aan het prille begin van hun loopbaan staan. Een andere Europese stad, of misschien toch Israël, we zijn er nog niet uit.'

## Antisemitisme vanuit linkse hoek

'Ik ben niet meteen identificeerbaar als Jood. Dat maakt de zaken een stuk gemakkelijker. Het klinkt, anno 2023, redelijk hallucinant in een stad die zich erop beroemt de hoofdstad van Europa te zijn. Hartje Schaarbeek betreft Alexander\*, samen met zijn vrouw en twee kinderen, een statig herenhuis volgestouwd met boeken. Zijn achternaam klinkt

“ De assimilatie van Israël met de nazi's wordt vandaag zonder schroom gemaakt

— Alexander, Jood in Brussel ”

hebben massaal de deur opengezet voor bepaalde bevolkingsgroepen, zonder hen tegelijk te verplichten een aantal belangrijke maatschappelijke waarden en normen over te nemen. We hebben mensen die vaak een radicale vorm van de islam aanhangen toegelaten om hier hun eigen waarden trouw te blijven, ook al zijn die soms diametraal tegenovergesteld aan de democratische rechtsstaat. En de politiek is, uit plat opportunisme, grotendeels blind gebleven voor de aanwezigheid van gevaarlijke extremisten in ons land. De Israëlische veilig-

niet echt Joods, en mag dus voorlopig op de bel blijven staan. Maar de sociale contacten met de buurtbewoners – voor negentig procent moslims – zijn hier haast onbestaande. 'Ik ben opgegroeid in Brussel, mijn vrouw heeft Antwerpse roots. Het was altijd al lastig om onze Joodse identiteit hier ten volle en onbekommerd te beleven, maar dit geldt bij uitbreiding voor heel Europa, zeker als je dit vergelijkt met de VS. We zijn ze dus gewend in dit land, de twijfelachtige en soms ronduit antisemitische reacties. Ook uit linkse hoek overigens. Maar als u me vraagt of het erger geworden is na de Hamas-slachtpartij en de Israëlische militaire reactie: jazekeer, zonder enige twijfel. De assimilatie van Israël met de nazi's wordt vandaag zonder schroom gemaakt.'

Al sinds jaar en dag gaat Alexander regelmatig naar één van de twee synagoges in het centrum van Brussel, maar medio oktober moest die in Anderlecht noodgedwongen de deuren sluiten. De lokale politie kon de veiligheid daar immers niet meer garanderen, zo klonk het. 'Daar is weinig ophef over ontstaan, ook al omdat er wekelijks hooguit nog enkele tientallen Joden naar die synagoge afzakten. Zelf ben ik overigens ook niet strikt gelovig, maar een synagoge is voor ons veel meer dan een centrum van religie. Het gaat veel breder, het gaat om de liturgie en om de Joodse identiteit. En het is zowat de enige plaats in Brussel waar je tot voor kort nog op georganiseerde wijze andere Joden kon ontmoeten.'

Dogmatisch kan je Alexander allerminst noemen. Zo stuurde hij zijn kinderen heel bewust nooit naar de Joodse jeugdbeweging in Brussel. Die was, zo vond hij, ideologisch veel te veel op Israël gericht, net zoals zowat de hele Joodse gemeenschap in Brussel overigens. 'Persoonlijk heb ik net heel weinig met dat land. Je kan er als Jood uiteraard niet aan ontsnappen: meer dan de helft van alle Joden wereldwijd woont vandaag in Israël. Voor mij is dat uitsluitend een politiek en sociologisch gegeven. Ik wil me in mijn identiteit en opinies als Jood niet laten herleiden tot waar Israël vandaag voor staat. Al begrijp ik perfect waarom zoveel Joden in deze stad zich zo nauw identificeren met dat land: je kan er probleemloos Jood zijn. Hier zie ik net het omgekeerde gebeuren: almaar meer Joden vertrekken, het lijkt hier langzaam maar zeker einde verhaal voor ons.'

Volgens Alexander ziet vooral de jongere generatie hier nog amper een toekomst. Daar is het toenemende onveiligheidsgevoel niet echt vreemd aan. 'Het is natuurlijk niet nieuw, maar als Jood weet je gewoon dat je in zowat de helft van de stad niets meer te zoeken hebt. Je zal in die wijken misschien niet meteen in elkaar worden geramd, maar je wordt wel minstens met de vinger gewezen. Ik herinner me nog levendig de tijd dat de Brusselse Joden bij grote religieuze feesten massaal op straat verzamelden in de buurt van de grote synagoge in de Regentstraat. Zoiets is anno 2023 ondenkbaar geworden: je komt de synagoge zelfs niet meer in wanneer men je niet kent.'



**Nazificatie**

Tegen die achtergrond kan je 7 oktober 2023 nog amper als een echt breekpunt omschrijven, vindt Alexander. De recente gebeurtenissen in het Midden-Oosten fungeren in zijn ogen eerder als een brandversneller, waarbij de ongezien zware militaire reactie van Israël er vooral voor zorgde dat bij heel wat mensen alle remmingen nu plots helemaal verdwenen lijken. Alsof het antisemitisme dat onderhuids al jarenlang broeide, nu vrije baan krijgt.

'In mijn ogen staat de positie van de Joden in dit land nu echt op het spel, en daarbij lijkt het verleden zich min of meer te herhalen. Enkele decennia geleden kregen Joden in West-Europa het verwijt dat ze misschien wel Belg, Nederlander of Fransman waren, maar tegelijk ook vooral schatplichtig bleven aan Israël. Mede onder invloed van andere belangrijke migratiegolven de voorbije decennia, raakte dit discours fel afgezwakt. Niet ten onrechte ook: herinner u de verkiezingsbijeenkomsten van de Belgische Erdogan-supporters in Hasselt of elders in dit land. Dat was van een heel andere orde. Sinds kort heb ik het gevoel dat elke Jood plots opnieuw uitleg moet geven over zijn relatie tot Israël. Hoe staan we tegenover het conflict, kun-

▲ **Joods Kerkhof**  
Foto © Tim Dirven

is bijzonder pervers: zodra we de Joden als nazi's kunnen afschilderen, hebben we meteen ook onze historische schuld aan hen afgelost. Net daarom is het in mijn ogen een ronduit antisemitische strategie. Ik voel me hier als Jood helemaal niet aangesproken door het huidige beleid in Israël, maar toch word ik meegesleurd in die nazificatie.'

**Keppeltje onder baseballpet**

Dat moslims vandaag in sommige Brusselse gemeenten al de meerderheid uitmaken, vertaalt zich politiek in een steeds meer uitgesproken communautarisme. Maar net zo goed in een straatbeeld en een pensée unieke waarin Joden zich, om begrijpelijke redenen, liever niet meer als Jood uiten. 'Ik ken diepgelovige Joden die een baseballpet dragen om hun keppeltje te verbergen. Die angst staat totaal los van hun persoonlijke mening over wat zich vandaag in Gaza afspeelt. Ze worden geveiseerd om wie ze zijn, niet om wat ze denken. Wanneer ikzelf tot voor kort af en toe de deuren van de Brusselse synagoge ging openen – een gebouw waarvan iedereen in die buurt weet dat het al decennialang een synagoge is – voelde ik me nooit helemaal gerust. Ook dat is onvervalst antisemitisme. Ik woon hier zelf in een echte moslimbuurt, maar na al die jaren hier heeft niemand van mijn burens er ook maar een flauw vermoeden van dat wij Joden zijn. We stellen ons op dat vlak bijzonder discreet op, het is ronduit ondenkbaar dat ik me hier als Jood zou uiten. Toen mijn dochter, die vandaag aan de universeit studeert, nog op de middelbare school zat, waren haar medestudentes vooral van Marokkaanse komaf. Ook zij wisten niet dat mijn dochter Joods was, enkel haar allerbeste vriendinnen waren op de hoogte.' Al zijn Joodse vrienden of kennissen in de stad denken er net zo over, klinkt het. 'We passen ons min of meer onbewust aan, maar blijven ons tegelijk altijd heel goed bewust van het risico, zelfs als we bij de Joodse kruidenier binnenstappen. Paranoïde? Ik denk het niet: in 2014 kwamen vier mensen om bij een antisemitische aanslag op het Joods museum hier in Brussel. Dat heeft er bijzonder zwaar ingehakt.'

Of hij vandaag nog een duidelijke reactie verwacht van de Belgische civil society tegen dat steeds minder latente antisemitisme? 'Nee, ik verwacht helemaal niets meer. Wanneer blijkt enkel nog de term genocide volstaat om wat zich vandaag in Gaza afspeelt te omschrijven en te veroordelen, dan valt er niet veel meer te verwachten. En let wel: ik veroordeel het gebruik van die term net zo goed voor de slachtpartij die Hamas op 7 oktober aanrichtte. Ook dat was geen genocide, zelfs niet in de wetenschap dat Hamas in bepaalde teksten en publicaties openlijk oproept om de staat Israël te vernietigen. Waarbij dan de vraag rijst wat er dan met de inwoners van dat land zou gebeuren. Ik weiger mee te gaan in de banalisering van deze term.'

*\*Beide getuigen in dit verhaal zijn met hun echte naam gekend bij de redactie, maar kregen omwille van veiligheidsredenen een andere naam.*

nen we ons wel achter de 'correcte' antizionistische standpunten scharen? Dat komt niet enkel bijzonder agressief over, het is in mijn ogen ook ronduit antisemitisch. Want wat dan gezegd van een figuur zoals Emir Kir, die jarenlang kon aanblijven als lid van de PS én burgemeester van Sint-Joost-ten-Node, terwijl hij zich zonder al te veel schroom als een negationist had geuit? En moeten we dan voortaan ook alle Russischtaligen hier in Brussel veroordelen omdat de Russen intussen tienduizenden Oekraïeners over de kling hebben gejaagd?'

Wat Alexander – hoe kritisch hij zelf ook tegenover Israël staat – bijzonder zwaar valt, zijn de beschuldigingen van genocide aan het Israëlische adres. Hij wijst daarvoor de hele politieke linkerkant in dit land uitdrukkelijk met de vinger. 'Kijk naar de recente pro-Palestijnse betogingen, waar niet alleen de linkse partijen maar ook alle mogelijke ngo's en burgerbewegingen mee opstapten. Een van de meest gehoorde slogans daar was Stop genocide. Dat discours beperkt zich niet tot Brussel. In Luik zie ik net hetzelfde gebeuren, in Charleroi bakken sommigen het nog wat bruiner. Daar worden afbeeldingen verpreid waarop Hitler en Netanyahu samen het aantal doden bijhouden. In Vlaanderen speelt iemand als Abu Jahjah daar dan weer een heel vuile rol in. Het mechanisme achter die beschuldiging



# “RENOVATIEPLICHT is drama voor betaalbaarheid woningen”

HANS BROCKMANS

De hoge rente beukt in op de woningmarkt. De strenge renovatieverplichting maakt de situatie nog schrijnender. Gezinnen die een woning willen kopen én huurders met een bescheiden budget betalen de rekening.

‘Een drama, dat het streefdoel van een eigen betaalbare woning voor de doorsnee Vlaming vandaag bijna onmogelijk maakt’, zo duidt vastgoedexpert John Romain (Immotheek Finotheker) de renovatieplicht, die de Vlaamse regering dit jaar heeft ingevoerd.

### Lenen fors duurder

De verachtvoudiging van de hypotheekrente naar 4 procent maakt lenen veel duurder. Gemiddeld ontleent de Vlaming 202.000 euro voor een woning. De afbetaling voor dit pand voor een lening van 25 jaar kost 63.400 euro extra tegenover begin 2022. ‘Bovendien eisen de banken meer eigen middelen bij de aankoop van een gezinswoning’, signaleert Romain.

De banken zijn ook zeer wantrouwig voor woningen die energetisch zwak presteren. Tegen 2050 moeten alle woningen die worden verkocht volgens de EU-regels een EPC-peil hebben van A. Romain: ‘Dat betekent dat die woningen als onderpand voor de leningen tegen dan fel in waarde zakken. Heel wat banken weigeren daarom een hypotheeklening van dertig jaar voor niet-energiezuinige woningen. Zij willen die niet op hun balans.’

### Dure renovatieplicht

Net dit jaar voert de Vlaamse regering al de eerste fase van de renovatieplicht in. Nieuwe eigenaars moeten het EPC-peil van hun woning vijf jaar na de aankoop van F of E naar D brengen.

“ De woningen voor Jan Modaal werden onbetaalbaar door de verplichte renovatie

— Filip Dewaele

Dewaele Vastgoedgroep ”

Die energetische renovatie kan volgens Romain 80.000 tot 100.000 euro kosten. ‘Vroeger kocht de Vlaming een bestaande woning, om die op zijn financieel tempo in de loop der jaren te renoveren’, aldus Romain. ‘Nu moet de koper op relatief korte termijn zwaar investeren. Hij heeft voor een gemiddelde woning tot 40 procent extra leencapaciteit nodig, bovenop de extra kosten door de rentestijging. Dat is een ramp.’

In Vlaanderen waren er dit jaar 5 procent minder transacties in vergelijking met 2022. Er werden 40 procent minder hypotheekleningen afgesloten. ‘De markt is in elkaar gestuikt’, besluit Romain.

### Onbetaalbaar voor Jan Modaal

Ook volgens Filip Dewaele, voorzitter van het makelaarsnetwerk Dewaele Vastgoedgroep, is 2023 ‘een heel turbulent jaar’ geweest. ‘De woningen voor Jan Modaal werden onbetaalbaar door de verplichte renovatie’, getuigt hij. ‘De markt viel stil. Panden met een E- of F-EPC-label zullen zo’n 60.000 euro goedkoper worden dan de andere. Dat zal de prijzen in het goedkope segment doen dalen. Op zich is het een goede zaak dat vraag en aanbod elkaar terugvinden.’

De prijzen voor energiezuinige woningen kunnen dit jaar wel nog 2 procent stijgen, voorspelt Romain. ‘De prijs van de rest zal onvermijdelijk dalen. De prijs van de huizen zet zich immers naar de koopkracht. Alleen beseffen de meeste verkopers de effecten van de renovatieverplichting nog niet volledig. Het zal wel nog een maand of zes duren eer dit echt doorsijpelt naar de markt. De prijzen moeten zakken om een renovatie mogelijk te maken.’

Voor de eigenaars van minder energiezuinige panden zullen dus het effect van de strenge EPB-normen bij de verkoop voelen. Romain: ‘De renovatieplicht zorgt voor een sluipende verarming van de eigenaars van veel gezinswoningen. →

## Vlaamse overheid is heiliger dan de Europese paus

Vlaanderen voert dit jaar de verplichting in om binnen vijf jaar na de aankoop van een bestaande woning het EPC-peil van F en E naar D te brengen. Wie de renovatieverplichting niet naleeft, riskeert een administratieve geldboete van 500 euro tot 200.000 euro. Die verplichting is strenger dan de Europese EPC-richtlijn. Nergens in de Europese Unie worden zulke rigide regels ingevoerd.

### Minder kwalitatief gebouwd

In een eerder interview met de redactie ontkent Vlaams minister van Wonen Matthias Diependaele (N-VA) echter dat er sprake is van ‘gold plating’, dat de Vlaamse overheid met andere woorden de Europese regelgeving als excuus gebruikt om zeer strenge normen in te voeren. Hij wijst erop dat de Belgische

politiek na de oorlog met succes particulier woning bezit heeft willen stimuleren. Liefst 72 procent van de Vlaamse gezinnen bezit een eigen woning. Dat is veel meer dan in de buurlanden. Maar particulieren bouwen groter en minder kwalitatief dan promotoren of bouwmaatschappijen. ‘We gebruiken de Europese richtlijn niet als alibi om strenger te zijn dan wat de EU voorschrijft’, weerlegt Diependaele. ‘De richtlijn wil op termijn alle Europese gebouwen energiezuinig maken en Vlaanderen heeft op dat vlak nu eenmaal een grotere achterstand in te halen.’

### Te slechte energielabels

In 2022 had nog 37 procent van de woningen in Vlaanderen het energielabel E of F, tegenover 6,8 procent met het A-label. Dat blijkt uit de

cijfers van het Vlaams Energie- en Klimaatagentschap (Veka). ‘De energiezuinigheid van onze woningen, met een gemiddelde leeftijd van 67 jaar, laat nog heel veel te wensen over’, bevestigt Gaëtan Hannecart, voorzitter van het vastgoedontwikkelingsbedrijf Matexi. ‘In Europa scoort België op drie landen na het slechtst voor de isolatie van huizen.’

Voorzitter Filip Dewaele van Dewaele Vastgoedgroep: ‘Belgische woningen zijn gebouwd in stevige bakstenen en gaan langer mee dan in het buitenland. Ze worden minder snel vervangen door nieuwbouw.’ Hannecart: ‘Er bestaan sinds vele jaren zeer strenge energievereisten voor nieuwbouw, maar daarmee alleen zullen we de gestelde klimaatambities niet halen. Nieuwbouw is immers amper 1% van de totale markt per jaar.’

Ik schat de waardedaling van woningen met een te pover energielabel op 15 tot 20 procent.'

**Turbulente tijden**

'De hoge rente is een probleem, maar de kopers houden er ondertussen wel rekening mee bij de overweging van een aankoop', weet ook Philippe Janssens, CEO van de residentiële stadsontwikkelaar Impact. 'Dé belangrijkste factor van de verzwakte markt is echter vooral de onzekerheid bij de mensen, bijvoorbeeld over de Poetins van deze wereld. Kopers wachten liever nog even op wat minder turbulente tijden, eer ze de belangrijkste aankoop van hun leven doen: een eigen woning.' Romain schat dat het percentage gezinnen met een eigen woning door de dalende betaalbaarheid wel sterk zal afnemen, tot 65 procent of minder. Vandaag is dat 72 procent (zie vorige pagina: *Vlaamse overheid is heiliger dan de Europese paus*). 'Jonge mensen kunnen met moeite geld opzijzetten', getuigt hij. 'Eén op twee twintigers woont nog

bij de ouders thuis. Die kunnen hun bankrekening opvullen door de huur die ze zo uitsparen. Daarmee hopen ze dan de eigen middelen te financieren voor de aankoop van hun woning.'

“ Slechts één segment doet het goed: grotere luxepanden in het centrum van Antwerpen of Gent

— **Philippe Janssens,**  
Impact

”

**Enig optimisme**

Er zijn ook redenen om optimistisch te zijn. Eenmaal de kerninflatie getemd is, voorspelt het Internationaal Muntfonds scherpe dalingen van de intrestvoeten in de EU. 'Er is ook een zo goed als

totale tewerkstelling en dat krypt de koopkracht op, dus de mogelijkheid om een woning aan te schaffen", stelt Romain vast. "De markt zou binnen twee jaar kunnen herleven."

Sien Winters van Steunpunt Wonen (VUB, KULeuven, UA), relateert de problemen rond de betaalbaarheid van woningen enigszins. Ze wijst erop dat in 2021-2023 de prijsstijging van de appartementen (plus 6 procent) en huizen (plus 8 procent) onder het inflatieniveau bleef. 'Dat betekent dat de reële prijzen daalden, terwijl de koopkracht door de indexering stabiel bleef', redeneert ze.

Bovendien bleef de inzet van de eigen middelen tegenover de totale hypotheeklening de voorbije drie jaar gelijk. 'De Nationale Bank laat immers toe dat de banken soepeler zijn voor hypotheekleningen bij de aankoop van de eerste woning', stelt Winters. 'Het aandeel van de kopers van minder dan dertig is zelfs gestegen van 35 naar 40 procent.'

**Nieuwbouw als alternatief**

Biedt de nieuwbouwmarkt, die per definitie woningen in de markt brengt die aan de moderne bouwnormen voldoen, een alternatief voor verouderde bestaande woningen? 'De factuur van de renovatie creëert veel onzekerheid', bevestigt Romain. 'Veel jonge mensen zijn daar bang voor. Ze hebben liever een risicoloos woonproject op hun maat, uitgetekend door professionals.'

Volgens Dewaele zal de nieuwbouwmarkt op termijn wel degelijk een manier zijn om te ontsnappen aan dure verbouwingswerken. 'Heel wat gezinnen hebben nu eenmaal liever een wat kleinere, gerieflijke woning dan een nog te vernieuwen bestaand huis.'

Ook heel wat eigenaars van een te grote, verouderde woning opteren voor een kleiner, energiezuiniger appartement. Gaëtan Hannecart, voorzitter van de residentiële vastgoedontwikkelaar Matexi: 'De eersten die hun bestaande woning verkopen



en verhuizen naar een nieuwbouwwoning zullen de winnaars zijn. Vele mensen beginnen dit stilaan te beseffen. Er is al jaren een luchtbel in de prijzen van bestaand verouderd vastgoed. De waarde van oudere, energieverblindende woningen zal evolueren naar de waarde van de onderliggende grond.'

De Matexi Nieuwbouwbareometer toont aan dat de prijzen voor nieuwbouwappartementen de voorbije twaalf maanden stegen met 6,5 procent en voor nieuwbouwwoningen met 4,5 procent. Hannecart: 'Sinds begin dit jaar zien we een markt met twee snelheden: energiezuinige woningen stijgen nog steeds in waarde.'

'Van een sterke nieuwbouwmakrt is voorlopig niets te merken', meldt bouwpromotor Janssens. 'Promotoren die zeggen dat hun zaak goed draait, liegen. Slechts één segment doet het goed: grotere luxepanden in het centrum van Antwerpen of Gent, die kunnen worden verkocht aan 5.000 tot 10.000 euro per vierkante meter. Meestal kijken die kopers tegen hun pensioen aan en willen ze hier en nu dat pand, om zo lang mogelijk van de luxe te kunnen genieten.'



### Minder bouwvergunningen

De nieuwbouwmakrt sputtert. Er werden dit jaar al 15 procent minder bouwvergunningen afgeleverd in Vlaanderen dan het gemiddelde van de vorige vijf jaar. Volgens vastgoedexpert JLL Belgium investeerden vastgoedpromotoren 69 procent minder in woonprojecten.

Hannecart: 'Heel wat vastgoedontwikkelaars zetten projecten stil of stellen ze uit. Ze zijn niet langer haalbaar door de met 22 procent gestegen bouwkosten sinds 2021 en de huidige interestvoeten. Die maken de financiering duurder en tasten de ontleningscapaciteit van gezinnen aan.'

De nieuwbouwmakrt zal wel wat langer problemen kennen dan de bestaande huizenmakrt. Dewaele: 'Bij die laatste kan de vraagprijs sneller worden aangepast aan de koopkracht van de kopers. Een promotor kan de prijs van de appartementen niet plots laten zakken, omdat zijn balans dan in gevaar komt. Veel promotoren staan onder druk en krimpen hun personeelsbestand in.'

De sector van de promotie verandert ook van karakter. 'Vroeger kochten particulieren oude gebouwen om die zelf te renoveren en te verhuren', stelt Janssens. 'Die amateurs zijn uit de makrt verdwenen en dat is een goede zaak. Heel veel niet professioneel ontwikkelde projecten zijn onhaalbaar en verrotten op de makrt.' Dewaele merkt wel dat promotoren her en der oude projecten opkopen. 'Er worden stocks opgebouwd door groepen die nog cash in huis hebben', weet hij. 'Als de nieuwbouwmakrt aantrekt zullen heel wat promotoren klaar staan.'

### Heropleving?

Dewaele hoopt dat de makrt de situatie zal bijsturen. 'Hogere huurprijzen zullen de appetijt voor beleggers in appartementen, die nu elders rendement zoeken, herstellen', voorspelt hij. 'Ook zal de rente niet sterk meer stijgen, wat een andere stimulans kan zijn om terug te investeren.' (zie volgende pagina: Huurmakrt onder druk)

Janssens merkt wel op dat de verkoopcijfers in september licht stegen. 'Sommige banken lieten de rente al wat zakken, zelfs tot minder tot drie procent als de ontleners ook een verzekeringscontract sloot. Maar er is geen reden om nu heel optimistisch te worden. Het duurt nog minstens een jaar eer de makrt terug aantrekt. En dan zal er een tekort aan projecten zijn. En ja, zo blijven we bezig.' Christophe Lejeune (ERA) plakt zelfs een maand op de verwachte heropleving. 'De rente daalt momenteel. De staatsbonnen die nu gelanceerd worden zijn geen alternatief voor de traditionele beleggers in vastgoed. In september 2024 vervalt de oude, zeer voordelige, staatsbon. De 22 miljard euro die dan terug vrijkomt, zal zijn weg zoeken in de beleggingswereld. De vastgoedsector maakt zich op voor nieuwe investeringen.'



De stijgende rente voor hypothecaire leningen heeft ook gevolgen voor het investeringspubliek voor nieuwbouwwoningen. Filip Dewaele (Dewaele vastgoedgroep): 'Een op drie kopers van een appartement deed dat 1,5 jaar geleden als belegging, om te verhuren. Dat leverde netto zo'n 2,5 procent jaarrendement op. Investeerders hielden de makrt recht. Ze zijn volledig verdwenen. Een staatsbon met 2,8 procent nettorendement was heel wat aantrekkelijker en minder riskant.'

Volgens Christophe Lejeune, specialist investeringsvastgoed van het makelaarsnetwerk ERA, was die staatsbon 'een van de belangrijkste oorzaken van de neergang van de nieuwbouwmakrt, zeker voor bescheiden verhuurpanden'. 'Er werd 22 miljard euro uit de makrt gezogen voor een overheidsvehikel', stelt hij. 'Dat, en de hogere fiscaliteit voor nieuwbouw, is een van de redenen dat de makrt voor energiezuinige tweedehandswoningen het beter doet dan nieuwbouw.'

Het terugtrekken van de investeerders heeft tot gevolg dat er minder aanbod is op de huurmakrt. Die is al overbevroegd omdat jonge gezinnen de aankoop van een eigen woning uitstellen, omdat die minder betaalbaar zijn geworden. Dewaele geeft mee dat de huurprijzen van zijn portfolio dit jaar met 8 procent toenamen. 'Gigantisch. Elke dag komen er huurders bij. Vroeger was het de taak van onze makelaars om een selectie te maken tussen potentieel financieel zwakke huurders en gezinnen van wie je minder betalingsproblemen verwacht. Vandaag is er een enorme concurrentie tussen de betere huurders.'

### Strengere verhuurnormen

De verhuurmakrt staat ook onder druk door strengere normen. Sinds 2020 is dakisolatie verplicht en moet de huurwoning een dubbele beglazing hebben om verhuurbaar te zijn. Sien Winters (Steunpunt Wonen): 'Particuliere investeerders kunnen een energetische renovatie dikwijls niet doorrekenen. De nieuwe vereisten hebben veel particulieren ertoe aangezet om hun verouderde panden te verkopen. Aan een lagere prijs

dan ze ooit hadden gedacht. Omdat ze wegvallen, daalt het aanbod aan betaalbare huurwoningen.'

De onderzoekster vreest dat de nieuwe normen op termijn zullen worden doorgerekend op de huurmakrt. 'Er is echter nood aan laaggeprijsde huurwoningen voor risicogroepen', waarschuwt ze. 'Als het aanbod verschaalt, dreigen zij de dupe te worden van de klimaatmaatregelen. Dat zal zich op den duur wreken. In Nederland was het aanbod van betaalbare huurwoningen electoraal een thema. Er zijn begeleidende maatregelen nodig die de klimaattransitie op de huurmakrt flankeren, zoals de ondersteuning van sociale en betaalbare woonprojecten.'

### Sloop en heropbouw

De huurmakrt staat nog sterker onder druk door andere beleidsmaatregelen. De lagere BTW van 6 procent voor de sloop en heropbouw van oude panden was voor veel promotoren een stimulans om stadskankers aan te pakken.

Dat uitzonderingsregime wordt vanaf volgend jaar afgeschaft. 'De verlaagde BTW had een positief effect op de verhuurmakrt', weet Winters. 'Door de afschaffing van de verlaagde BTW voor promotoren zullen er minder appartementen worden ontwikkeld.'

Ook Gaëtan Hannecart van projectontwikkelaar Matexi betreurt de BTW-verhoging. 'Grote her-nieuwbouwwoningen in woonkernen worden onbetaalbaar voor heel veel mensen', stelt hij. 'Bovendien berekende de KU Leuven dat door terugverdieneffecten het lagere BTW-tarief zorgde voor een budgettaire surplus voor de staat van 154 miljoen euro.'

Ook de afschaffing van het federale belastingvoordeel voor tweede woningen op 1 januari 2024 zal het aanbod temperen. Winters: 'Er is al een schrijnend tekort aan kwaliteit op de huurmakrt en die zal nu nog afnemen.'

# Huurmakrt onder druk



**Marc De Vos houdt de EU een heldere spiegel voor**

## “De kloof met de burger dreigt existentieel te worden”

FILIP MICHIELS

Met *Grootmacht Europa* schreef hij een boek waarvan de titel zowel een vraagteken als een uitroepteken toelaat. Dat is geen toeval: de EU staat op een cruciale tweekopping, vindt professor Marc De Vos. ‘De kerntaak van Europa is veranderd: we vragen ons niet langer af hoe we met elkaar willen omgaan. Nee, anno 2023 moeten we ons samen positioneren naar de wereld.’

**H**et begon met een stevig doorwrochte lezing over de toekomst van de EU, die opvallend veel reacties losweekte. En zie, zes maanden later ligt er een beknopt maar al even doortimmerd boek op tafel. ‘Het blijft me verbazen hoe weinig mensen beseffen in welke mate de EU de voorbije jaren veranderd is’, opent Marc De Vos het gesprek. ‘Op het snijpunt van economie en politiek staat er vandaag heel veel te gebeuren. Daarvoor wil ik met dit boek graag een aantal strategische inzichten aanleveren.’

De Vos lag flink wat jaren geleden mee aan de basis van de denktank Itinera – waar hij nog steeds fellow is – en vandaag combineert hij zijn universitaire lesopdracht met lezingen en consultancy-opdrachten. De globalisering, Europa en de toekomst van onze welvaartsstaat blijven daarbij zijn favoriete speeltuin.

**Dé kerngedachte in uw boek is dat de EU als vanzelf verveld is tot een geopolitieke machtsunie, omdat ze haar aloude economische rol nu moet**

**invullen in een nieuwe, vijandige wereld. De economie is een verlengstuk geworden van de harde macht, en omgekeerd. Is de EU zelf klaar voor die nieuwe rol, en zijn de EU-burgers dat?**

**Marc De Vos:** ‘Ja en nee. Enerzijds stellen we vast dat er de voorbije jaren enorm veel mogelijk is geworden als het over echt ingrijpende beslissingen gaat. Terwijl de EU toch nog altijd grotendeels gebaseerd is op de soevereiniteit van de lidstaten. Kijk naar de aankoop van de vaccins of het relancepakket tijdens de pandemie, het Europese antwoord op de oorlog in Oekraïne en op de energiecrisis, en uiteraard de klimaatmaatregelen. Europa vliegt dezer dagen met enorme snelheid vooruit en bestrijkt een bandbreedte die we tot voor enkele jaren nooit voor mogelijk hadden gehouden. Daar staat tegenover dat er vaak een diepe kloof gaapt tussen de beslissingen en de uitvoering op het terrein.’

Daar heeft de EU af te rekenen met enkele stevige handicaps. De politieke besluitvorming is weinig gecentraliseerd en de Europese instellingen zijn helemaal niet voorzien voor al die nieuwe opdrachten en taken. Daarnaast volstaat ook de huidige financiering van de EU helemaal niet om dit gigantische takenpakket op een competitief niveau uit te oefenen, zeker niet in vergelijking met de VS of China.’

**In de EU gebeurt er niets zonder instemming van de lidstaten, maar tegelijk is de kloof met de inwoners van die lidstaten wellicht nooit eerder zo diep geweest. Burgers hebben almaar meer het gevoel dat alles boven hun hoofd wordt beslist, op aangeven van een Europese Commissie die niet eens verkozen is. Dat wringt steeds meer?**

‘Kijk, mochten we Europa de voorbije twee jaar niet hebben gehad, dan was de individuele burger er op dit moment wellicht heel erg aan toe geweest. De EU is zich de voorbije jaren veel meer gaan opstellen als een soort van politieke regulator, een topdown-planner, en dat betekent een radicale breuk met haar historische rol. De verklaring is heel eenvoudig: de politieke prioriteit binnen die EU is niet langer de realisatie en verdere uitbouw van de interne markt. Europa moest de voorbije jaren immers volop afrekenen met externe uitdagingen. Mochten we die niet vanuit de EU hebben aangepakt, dan was het risico reëel dat de lidstaten elk hun eigen koers zouden zijn gaan varen. Ze zouden dan ook volop tegen elkaar opbieden. Dat was natuurlijk een nog slechter alternatief. Tegelijk moeten we vaststellen dat de EU helemaal niet klaar was voor al deze nieuwe geopolitieke taken. De praktische uitvoering van het beleid werd in handen gegeven van de Europese bureaucratie, die de politieke beslissingen dan maar verder moest uitrollen.’

Vanuit democratisch oogpunt is dit natuurlijk eerder zorgwekkend. Daar kwam dan nog bovenop dat Europa de voorbije jaren ook een zeer ideologisch geïnspireerd klimaatbeleid voerde, dat prioriteit kreeg op de verdere uitbouw van de interne markt. Biodiversiteit of natuurherstel werd plots belangrijker dan het economische luik. Welnu, dat is

bijzonder slecht uitgedraaid. Men hoopte de eigen industrie zo een competitief voordeel te bezorgen, maar vandaag stellen we net het omgekeerde vast. De EU heeft een politiek model omarmd dat nu in het nadeel van Europa speelt: terwijl de interne markt bijna dertig jaar bijzonder goed gewerkt heeft, hebben we nu een haast Chinees aandoend topdown-model ingevoerd. Die aanpak werkt hier niet, althans veel minder dan in China. Ook met de VS kunnen we niet concurreren in de combinatie van ondernemerschap en megasubsidies.’

“ Ofwel schilderen nationale politici de EU af als het zwarte schaap, ofwel gaan ze zelf met de eer lopen ”

**Hoe raken we hier uit?**

‘Europa zal in eerste instantie moeten bewijzen dat het al die grootse plannen en doelstellingen ook kan uitvoeren. Het ziet er nu al naar uit dat de klimaatdoelstellingen niet gehaald zullen worden. Dat zou flink wat reputatieschade opleveren, maar ik zie ook nog wel wat opportuniteiten. We moeten die open en gemeenschappelijke markt opnieuw centraal stellen, en proberen dat succesmodel te recupereren voor onze nieuwe uitdagingen. Waarom zetten we niet veel sterker in op een gemeenschappelijke markt voor infrastructuur, een domein waarin zowat alle lidstaten zwaar achterlopen? Of waarom maken we geen werk van een Europese markt voor defensie-uitgaven, in plaats van alle lidstaten afzonderlijk en versnipperd die investeringen te laten doen? De interne markt, dat was onze absolute troef. Laat ons die dan ook uitspelen voor onze geopolitieke agenda.’

“ In een toekomstig scenario zie ik verschillende Europese unies ”

**Zal dat volstaan om de legitimiteit naar de burger toe te herstellen?**

‘Nee, daarvoor moeten ook de lidstaten zelf hun verantwoordelijkheid opnemen. Om te beginnen door de grote Europese thema’s ook nationaal op de politieke agenda te zetten en er het debat over aan te gaan. Ofwel schilderen politici de EU af als het zwarte schaap, ofwel gaan ze zelf met de eer lopen. Tegelijk moet ook de burger beseffen dat al die kleine lidstaten zonder de EU vandaag de kneusjes van de wereld zouden zijn. We moeten Europa dus een stuk volwassenere gaan benaderen, vooral ook omdat de EU op enkele jaren tijd inderdaad ook veel politiker is geworden. Anno 2023 gaat het echt om de kniekers.’

‘Het gaat over meer belastingen en over de betaalbaarheid van uw volgende auto. Welnu, over die thema’s moeten we op nationaal vlak volop discussiëren, zodat we ons ook echt kunnen

positioneren naar Europa toe. Naar een Europese top gaan en onder tijdsdruk snel een vage deal sluiten, dat kan niet langer. Ook aan de Europese machinerie zal stevig gesleuteld moeten worden: de Commissie die tegelijk onbereikbaar en politiek niet democratisch verantwoordelijk is, dat kan echt niet meer. En dit geldt net zo goed voor de budgettaire deals in achterkamertjes. Europa is momenteel zwaar ondergefinancierd, op termijn zullen er dan ook nieuwe Europese inkomsten moeten komen. Daarover discussieer je dan ook rechtstreeks met de burger.'

**Europese belastingen bovenop de nationale, daar bestaat momenteel toch helemaal geen draagvlak voor?**

'Europa heeft er de voorbije jaren een pak nieuwe opdrachten bijgekregen. De herbewapening, de beveiliging van onze grenzen, de herindustrialisering, noem maar op. Dat alles kost ettelijke honderden miljarden. Genereren we die niet, dan moeten we de rol lossen in tal van domeinen. De schulden verder opstapelen, zoals we nu al doen, is in mijn ogen geen duurzame oplossing en zal al evenmin het wantrouwen bij de burger doen wegsmelten. Belastingen zijn transparant en leggen een rechtstreekse lijn tussen de burger en de Unie.'

**Een van de allergrootste vragen die de EU de komende maanden zal moeten beantwoorden, is die van de verdere uitbreiding. Voor Oekraïne en Moldavië lijken de kaarten redelijk gunstig te liggen, maar ook een hele rist andere Balkanlanden en zelfs Turkije staan te dringen aan de poort. Bedreigen al die nieuwkomers op termijn de interne samenhang niet, om nog maar van de financiële gevolgen te zwijgen?**

'We moeten de burger uitleggen dat we – willen we voldoende sterk en veilig staan tegenover landen als China of Rusland – geen andere keuze meer hebben. De primaire missie van de EU wordt dan immers geografisch, wat tot voor kort nooit het geval was. Die missie was vooral identitair, het was een zaak van gemeenschappelijke waarden. Gaan de sterke buitengrenzen primeren, dan komt die missie ook met een andere logica. Dan is het geen zwartwit-verhaal meer van wel of geen lid te zijn, maar moeten we het lidmaatschap als een soort van meertrapsraket gaan invullen. Met verschillende stadia en gradaties.'

**Hoeveel van de Europese waarden moeten we in die aanpak dan bereid zijn op te geven?**

'In zo'n scenario zie ik verschillende Europese unies. Op het laagste niveau zou het dan bijvoorbeeld enkel over veiligheid en militaire samenwerking gaan. Een tweede dimensie zou economisch zijn, de gemeenschappelijke markt dus. Op het hoogste niveau – dat van de volwaardige leden – zit alles wat met waarden en persoonlijke vrijheden te maken heeft. Dat is dus een heel pragmatische aanpak, waarbij we op het laagste niveau structureel in zee gaan met landen zonder dat zij de echte kernwaarden of identiteit van de EU in gevaar kunnen brengen.'



Marc De Vos  
Foto © Ertsberg

**Waarom zou pakweg Turkije – dat sowieso al een militaire grootmacht is – zich daarmee tevredenstellen? Wat heeft dat land daarbij te winnen?**

'Daar heb je een punt, als Turkije neo-Ottomaans blijft, kunnen we er gewoon niet aan beginnen. We moeten goed beseffen dat Europa nu prioritair wakker moet liggen van die geografische veilig-

“ **Waarom maken we geen werk van een Europese markt voor defensie-uitgaven, in plaats van alle lidstaten afzonderlijk en versnipperd die investeringen te laten doen?** ”

heid. Zodra de Amerikaanse paraplu wegvalt – en dat proces zal zich hoe dan ook steeds verder doorzetten – zijn we immers bijzonder kwetsbaar. We moeten dus in eerste instantie deels evolueren naar een soort alliantie op basis van belangen, eerder dan een waardenunie. Doen we dat niet, dan worden we vroeg of laat uit elkaar gespeeld, en dan zou het voor de kleine lidstaten wel eens heel akelig kunnen worden. Europa heeft lang de luxe gehad vooral met zichzelf bezig te

kunnen zijn, en niet al te veel te moeten omkijken naar de rest van de wereld. Ofwel omdat de rest van de wereld graag op Europa wilde lijken, of omdat de Amerikanen voor ons het vuile werk opknapt. Die periode is helaas voorbij, we zullen een stukje 'vuiler' moeten worden. Kijk naar ons energiebeleid: de landen waarmee we de voorbije twee jaar deals moesten sluiten om onze bevoorrading veilig te stellen, waren lang niet allemaal democratieën.'

**Als we die realpolitik toepassen op het migratiebeleid, dan wordt dit voor heel wat mensen ter linkerzijde een pijnlijk ontwaken?**

'Sinds 2015 zijn we op dat vlak al enorm geëvolueerd. Van een soort Schengen-idealisme – geen enkele binnengrens meer – tot een Europese grenswacht van bijna 10.000 agenten. Is dat ideaal? Verre van! Ook het nieuwe Europese migratiepact zal zeker geen schoonheidsprijs krijgen, maar het is wel opnieuw een stap in de richting van de federalisering van het migratiebeleid. Dat is wat mij betreft een spectaculaire vooruitgang, zeker als je weet hoe lastig het is om daarover met al die lidstaten tot een soort van consensus te komen.'

**Ik ken nogal wat mensen die het migratiebeleid**

**van de voorbije jaren niet meteen als een grote vooruitgang zouden bestempelen?**

'Dat kan best, maar nogmaals: laten we het pragmatisch bekijken. Slaagt de EU erin om antwoorden te bieden op grote crises? Ik denk het wel, al zijn er onderweg ongetwijfeld wel wat heilige huisjes gesneuveld. Maar ik zie geen alternatief. De Britten dachten dat de Brexit ook zou betekenen dat ze hun migratiebeleid opnieuw in eigen handen én onder controle zouden krijgen. Welnu, dat lijkt voorlopig allerminst het geval.'

**De kritiek op Europa vertrekt niet zelden vanuit de vaststelling dat de Europese tanker bijzonder weinig wendbaar is en veel te veel ballast meesleurt. Kunnen we die tanker op korte termijn ombouwen?**

'U heeft gelijk. Van het democratisch deficit over de financieringsmechanismen tot de institutionele infrastructuur: stuk voor stuk zijn ze niet ontworpen voor de uitdagingen die we nu voor de voeten geworpen krijgen. Bovendien kan de EU in haar huidige vorm zelf ook te weinig dirigeren en aansturen, waardoor het de lidstaten overspoelt met een soort van subsidie-aanbod dat dan ook nog eens tot conflicten tussen verschillende lidstaten leidt. Op termijn maken we de EU zo van binnen uit kapot. Er moet dus heel veel veranderen aan de structuur, anders dreigt de kloof met de burger stilaan existentieel te worden. En laat me duidelijk zijn: die aanpassingen moeten er komen nog vóór de volgende uitbreidingsronde start.'

'Grootmacht Europa' is uitgegeven bij Ertsberg







## Waarom Natuurpunt ook onbehagen kweekt

# GROND, GELD, GROEN

CHRISTOPHE DEGREEF

De vzw Natuurpunt zit er met een eigen vermogen van 365 miljoen euro warmpjes bij. Dat geld komt grotendeels van de belastingbetaler. Daar staat tegenover dat subsidies noodzakelijk blijken om de Vlaamse natuurdoelstellingen te halen. Twintig jaar geleden vond de Vlaamse regering immers al dat er 37.000 hectare natuur moet bijkomen. Daar is nu nog 20.000 hectare van af te bakenen. En dat schuurt lokaal.

**G**labbeek, Vlaams-Brabant, midden oktober. Burgemeester Peter Reekmans (Lijst Dedecker) verslikt zich in zijn koffie wanneer hij op de website van het Agentschap Natuur en Bos (ANB) leest dat zijn dorp en enkele buurgemeenten onder een nieuw 'Natuurbeheerplan' vallen. Een plan ingediend door de bekende Vlaamse vzw Natuurpunt. Met dat beheerplan wil de vzw het brongebied van het lokale riviertje Vossel herstellen.

Goed? Niet in de uitvoering, vindt Reekmans. Het plan betekent concreet dat 77 hectare beschermd natuurgebied in de toekomst wordt uitgebreid tot 513 hectare. Dat kan alleen als flink wat landbouwgronden mee in het beheerplan worden opgenomen. Tegen de bestaande afspraken rond ruimtelijke ordening in. Kortom, Natuurpunt wil op ondemocratische wijze grond inpikken, zegt Reekmans. Landbouwgrond die van de boer is. En ook ingetekend is als landbouwgebied.

### Stampeï

Lang verhaal kort: Reekmans en Natuurpunt sluiten vrede na een korte periode van oorlog. Reekmans zegt niet tegen natuuruitbreiding te zijn. Maar alleen als die op een correcte manier aangepakt wordt. Mét goedkeuring van de gemeente, de lokale natuurverenigingen én de

landbouwers. Die tenslotte nog altijd eigenaar zijn van hun grond. Maar de nasmaak blijft wrang. Mocht Reekmans geen stampeï hebben gemaakt, was er helemaal geen inspraak geweest. En had Natuurpunt haast geruisloos een claim gelegd op een bijzonder groot gebied.

Dat is volgens Natuurpunt niet zo. 'Zo'n Natuurbeheerplan wordt vaak verkeerd begrepen', zegt directeur Noah Janssen van de vzw.

Dat is wél zo, zegt Vlaams parlementslid Bart Van Hulle (Open Vld). 'Natuurpunt prijst concurrenten en boeren met hun beheerplannen en hun grondaankoop uit de markt.'

Wie heeft gelijk? Dat mag u zelf bepalen. Maar feit is dat er in Vlaanderen een ambitieus beleid bestaat om de natuur uit te breiden, maar dat dat beleid steeds vaker op lokale grenzen botst. U leest het in ons dossier op de volgende pagina's.

### Aankoopsubsidies gekregen van de Vlaamse overheid

Tussen 2000 en 2018 kreeg Natuurpunt doorgaans tussen de 5 en de 9 miljoen euro per jaar aan aankoopsubsidies.

De stijging vanaf 2020 is een direct gevolg van het ambitieuze beleid van milieuminister Zuhal Demir (N-VA).

Jaar	Bedrag
2019	8,8 miljoen euro
2020	19,6 miljoen euro
2021	13,8 miljoen euro
2022	29,2 miljoen euro

### Beheersubsidies gekregen van de Vlaamse overheid

Tussen 2000 en 2018 kreeg Natuurpunt doorgaans tussen de 2 en de 6 miljoen euro per jaar aan beheersubsidies.

Vrij gelijklopend over de jaren heen, met andere woorden.

Jaar	Bedrag
2019	8,1 miljoen euro
2020	7,7 miljoen euro
2021	7,7 miljoen euro
2022	7,9 miljoen euro

### Eigen vermogen

In 2012 beschikte Natuurpunt over een vermogen van 184 miljoen euro.

De stijging sinds 2019 is markant. 'Dat is enkel virtueel zo', verdedigt Natuurpunt zich.

Jaar	Bedrag
2019	280 miljoen euro
2020	305 miljoen euro
2021	328 miljoen euro
2022	365 miljoen euro

## Natuurpunt, dat is ook:



- **48.656 vrijwilligers** (1 op de 140 Vlamingen)
- **131.703 gezinnen** die lid zijn (1 op de 22 Vlaamse gezinnen)
- **160 plaatselijke afdelingen**
- **28.000 hectare** natuurgebieden die beheerd worden in 500 verschillende natuurgebieden (De oppervlakte van Antwerpen, Leuven en Oostende samen)
- **En meer dan 500 boeren** die ook samenwerken met Natuurpunt om aan natuurbeheer te doen.

## De klokkenluider: Bart Van Hulle

Natuurpunt krijgt van de huidige Vlaamse regering drie keer meer belastinggeld om natuurgebieden aan te kopen dan van de vorige. Dat maakt het speelveld niet voor iedereen gelijk, vindt Vlaams Open Vld-parlementslid Bart Van Hulle. 'Een natuurbeheerplan klinkt goed, maar als je het niet wilt, kan je er weinig tegen beginnen.'

'Zoals het in Glabbeek gegaan is bij mijn collega Peter Reekmans (zie *inleiding, red.*), dat is een schoolvoorbeeld van hoe Natuurpunt de zaken aanpakt. Ze doen dat op vele plaatsen in Vlaanderen haast geruisloos,' zegt Vlaams parlementslid Bart Van Hulle.

Van Hulle is boomkweker. Hij heeft Natuurpunt als klant en is een voorstander van meer natuur. Maar hij kent als voormalig burgemeester van het landelijke Oost-Vlaamse Maldegem ook heel wat landbouwers. Daarom heeft hij het moeilijk met de manier waarop de Vlaamse overheid het Natuurpunt mogelijk maakt om met een streepje voor gronden te verwerven. Van Hulle heeft zijn eigen dossier over Natuurpunt. Het is zo'n beetje zijn levenswerk als Vlaams parlementslid. Daarbij is hij kritisch voor zijn eigen regeringsmeerderheid van N-VA, CD&V en Open Vld.

### Kleine affiche

Bart Van Hulle: 'Natuurpunt kan via een natuurbeheerplan grond die ze al in eigendom hebben, laten erkennen als natuurreservaat. Rond die eigendom kan dan een globaal kader afgebakend worden: een gewenste uitbreiding van het natuurreservaat. Dat klinkt in theorie mooi. Maar in de praktijk worden landbouwers, eigenaars en omwonenden op die manier onderdeel van een visie. Van een natuurreservaat in wording waar zij niet om gevraagd hebben en waar ook geen gemeenteraad zich over heeft uitgesproken. Zij kunnen daar weinig tegen beginnen.'



▲ **Bart Van Hulle**  
Open Vld-parlementslid.

'Er zijn wel bezwaren mogelijk tegen een globaal kader. Maar Natuurpunt is niet verplicht om de betrokken omwonenden individueel op de hoogte te brengen van het bestaan van hun plan. Dat doen zij dus ook niet. Geen brief, geen praatje. Niets.'

“ Zuhal Demir (N-VA) heeft het Vlaamse natuurbeleid uitbesteed aan Natuurpunt ”  
— **Bart Van Hulle**

Er is alleen een aanplakplicht ter plaatse, en een vermelding op de website van het Agentschap Natuur en Bos (ANB). Vaak valt zo'n kleine openbare affiche onder een bordje van Natuurpunt niet op. Toch niet voor boeren. Wat de website betreft: daar hoef ik geen tekening bij te maken. Wie bezoekt nu



spontaan de website van het ANB als je er geen melding van krijgt?

### Grond kopen

Van Hulle: 'Het Agentschap Natuur en Bos, waar dat natuurbeheerplan is ingediend door Natuurpunt, hanteert vervolgens de proceduretermijn van 30 dagen strikt. Zijn er binnen die termijn geen bezwaren, dan is de globale visie op natuur bijna altijd een feit. En dan begint het pas. Want Natuurpunt gebruikt die kaders niet alleen om visies op papier zetten, maar om grond te kopen. Pas als zij over zo'n plan beschikken, kunnen zij aanspraak maken op aankoopsubsidies. Concreet gaat dat tot 50.000 euro per hectare. Belastinggeld.'

'De clou is dat tot 2019 Natuurpunt deze methode niet of nauwelijks gebruikte. Ik vermoed omdat voormalig leefmilieuminister Joke Schauvliege (CD&V) aanzienlijk minder subsidiebereid was. Dat is onder huidig minister Zuhal Demir (N-VA) wel anders: Demir keurde in 2020 7 natuurbeheerplannen voor natuurreservaten van Natuurpunt goed, 20 in 2021, 29 in 2022 en al 22 in 2023 tot nu toe. Op die manier hoeft Natuurpunt zich niet bezig te houden met marktwerking. Ze prijzen landbouwers gewoon uit de markt.'

### Jonge boeren vs subsidiemachine

'Met een goedgekeurd globaal kader in de hand gaat Natuurpunt actief op zoek naar oudere boeren die geen opvolgers hebben en overwegen om te stoppen. Dankzij de aankoopsubsidies van de Vlaamse overheid, kunnen zij die boeren vaak interessante voorstellen doen om gronden over te kopen,' gaat Van Hulle verder. 'Dikwijls gaan

die boeren in op die voorstellen. Zo kunnen ze in één keer al hun patrimonium verkopen, zowel hun vruchtbare als armere gronden. Bijkomend biedt Natuurpunt hen dikwijls de mogelijkheid om nog tot hun pensioenleeftijd verder te boeren.'

'Maar ondanks alle moeilijkheden in de sector zijn er in landbouwregio's toch nog jonge boeren die ook stukjes grond van stoppende boeren willen overkopen. Om uit te breiden en hun bedrijf ruimte te geven. Maar Natuurpunt is hen vaak al voor geweest. Tegen zo'n subsidiemachine kan je niet op. Zo is Natuurpunt best veel grond gaan bezitten. Meer dan 20.000 hectare. Alleen al in 2022 is er 1.000 hectare extra bijgekomen.'

### Landbouw op zijn retour

'Eenmaal ze binnen een globaal kader flink wat gronden bezitten, kan Natuurpunt naar een gemeente stappen en vragen om de bestemming van de gronden te wijzigen naar natuurgebied door opmaak van een Ruimtelijk Uitvoeringsplan (RUP). Een gemeentebestuur heeft dan de neiging daarop in te gaan. De verdediging van Natuurpunt is altijd dat iedereen in Vlaanderen aan natuurbeheer kan doen,' zegt Van Hulle.

'Maar in de praktijk is dat natuurlijk niet zo. Privé-eigenaars kunnen inderdaad ook een aankoopsubsidie bekomen. Maar enkel onder de voorwaarde dat ze al één natuurreservaat in beheer hebben. In de praktijk zijn privé-eigenaars veelal enkel geïnteresseerd in hun eigen privéterrein en dus is deze aankoopsubsidie voor hen niet aan de orde. Eigenlijk moeten we concluderen dat leefmilieuminister Zuhal Demir het Vlaamse natuurbeleid heeft uitbesteed aan Natuurpunt.'

**De verdediger: Natuurpunt**

**30 miljoen euro aankoopsubsidie in 2022 is veel, reageert Noah Janssen van Natuurpunt. 'Maar je kan de redenering ook omdraaien: misschien ging er de vorige legislatuur gewoon weinig geld naar natuurbeheer.'**

Natuurpunt is decennia geleden begonnen met weinig middelen en weinig grond, reageert Noah Janssen, directeur natuurbeheer bij Natuurpunt, op Open Vld-Parlementslid Bart Van Hulle (zie vorige bladzijde). Noah Janssen: 'Wij willen natuur realiseren. Aankopen zijn daar een middel toe. Want dan hebben we de garantie dat er geen intensieve land- of bosbouw op plaatsvindt. Wij krijgen immers alleen maar aankoopsubsidies als wij beloven om op die gronden eeuwig aan natuurbeheer te doen. Zo niet moeten wij die subsidies terugbetalen.'

**Natte grond**

'Bovendien zijn wij hoofdzakelijk geïnteresseerd in bossen, schrale of natte gronden', zegt Janssen. 'Natte gronden zijn vaak slechte landbouwgronden. Voor de natuur zijn ze waardevoller dan voor landbouwactiviteiten. Zij kunnen vaak ook maar zo intensief als landbouwgrond gebruikt worden na uitvoerige drainage en intensieve bewerking.' Daarom begrijpt Janssen niet waarom Natuurpunt aan concurrentievervalsing zou doen, zoals Bart Van Hulle claimt. 'Denk niet dat wij met een "globaal kader" – een beheerplan - in de hand naar Vlaams minister Zuhul Demir (N-VA) stappen om zomaar geld te eisen voor dat concrete gebied. Wij stellen een kader op om duidelijk te maken welke visie wij hebben voor een natuurgebied waar we vaak al een deel van bezitten. Soms zeggen wij welke andere gronden in de omgeving ons nog zouden kunnen interesseren. Die gronden kopen wij vervolgens aan. Als Zuhul Demir dan vindt dat onze investering past binnen een gedegen natuurvisie, ja, dan krijgen wij een bepaald bedrag van onze investering terug via subsidies. Over de jaren heen is dat gemiddeld 70%.'

**Wafelfestijnen**

Hoe duurder de grond, hoe minder subsidie Natuurpunt krijgt, legt Janssen uit. 'Laat me hetanschouwelijk maken met een voorbeeld. Als wij een vierkante meter grond aan 1 euro zouden kopen, dan krijgen wij 90% subsidie van Vlaanderen, 0,9 euro dus. 0,1 euro van die aankoop betalen wij met andere woorden zelf. Voor de volgende aankoopsschijf tussen de 1 euro en de 1,5 euro per vierkante meter, krijgen wij nog 80% aankoopsubsidies. En zo telkens 10% minder, tot 5 euro per vierkante meter. Daardoor denken wij wel even na welke gronden wij kopen. Boven de schijf van 5 euro zijn er geen subsidies meer. Meer dan 5 euro per vierkante meter is eerder de prijs voor goede landbouwgrond, en dat ligt buiten onze horizon.' 'Wij zijn een vzw die flink wat wafelfestijnen moet organiseren om een aanzienlijk deel van



◀ **Noah Janssen** van Natuurpunt.

onze investeringen te kunnen financieren. Wij beschikken dan wel over een vermogen van 365 miljoen euro, maar 25% daarvan zijn echt eigen middelen. Over de decennia heen komt dat neer op 100 miljoen die we uit eigen zak betaald hebben. En dat is erg veel.'

**Traag RUP**

Maar er is een maar, zo moet ook Janssen toegeven. De globale kaders blijken voor Natuurpunt wel degelijk verkiesbaar boven de tragere besluitvorming via een Ruimtelijk Uitvoeringsplan (RUP). Een RUP wordt opgesteld door de gemeente en zegt welke grond welke bestemming heeft.

“ **Wij betalen ook veel uit eigen zak** — **Noah Janssen** ”

'Het is zo dat in de globale kaders type 4, waarover het in deze discussie met Bart Van Hulle gaat, gronden voor bosuitbreiding en natte gronden vrijgesteld zijn van het trapsgewijze systeem van steeds minder subsidies. Voor zulke gronden krijgen wij standaard 90% subsidie. Voor de landbouw zijn die gronden doorgaans minder interessant. Opnieuw: ook de landbouwers kunnen daar aankoopsubsidies voor aanvragen om aan natuurbeheer te doen. Gelijke monniken, gelijke kappen.'

'Veel groene bestemmingen bestaan binnen een RUP enkel op papier. Ze zijn ingekleurd als natuurgebied, maar worden in de praktijk bijvoorbeeld door landbouw gebruikt. Andere zones hebben een landbouwbestemming, maar zijn eigenlijk van meer waarde voor de natuur. Dankzij de globale kaders kunnen we effectieve natuurgebieden realiseren, daar waar er meer natuurwaarde is dan landbouwwaarde. Later kunnen zones dan inderdaad een-



voudiger omgezet worden naar natuurgebied via een RUP-proces. Vermits de gronden die we kopen vrijwillig aan ons worden verkocht, is dit een snellere en goedkope manier om in Vlaanderen de natuur te versterken.'

**Eerlijk**

Maar in tegenstelling tot wat beweerd wordt, werkt de openbare procedure bij een globaal kader wel, zo vindt Janssen. 'In Glabbeek, dat u als voorbeeld aanhaalt in dit artikel, zijn er oplossingen gekomen tussen partijen die op een bepaald moment aan het ruziën leken. Het kan dus. Maar je kan toch onmogelijk elke boer, inwoner of bedrijfsdirecteur in de omgeving individueel vragen wat hij van natuuruitbreiding zou vinden?'

**De minister, namens kabinet-Demir**

**Deze Vlaamse regering heeft het roer omgegooid na jarenlange stilstand op het vlak van natuur. Maar wanneer mensen zeggen dat er ongezien veel middelen naar Natuurpunt gaan, dan doen ze aan framing, zo vindt woordvoerder Andy Pieters van het kabinet van Zuhul Demir (N-VA). 'De waarheid is dat er gewoon veel middelen naar de natuur gaan.'**

**De kritiek van Open Vld-parlementslid Bart Van Hulle is dat globale kaders haaks staan op de afgesproken Ruimtelijke Uitvoeringsplannen (RUPs). Dat gaat toch in tegen de lokale democratie? Andy Pieters:** 'Globale kaders zorgen ervoor dat er ecologisch consistente gebieden zijn. Als we daarvan afstappen, heeft dit tot gevolg dat er voor elk afzonderlijk perceel beheer- of aankoopsubsidies zouden worden verleend. Dat zou leiden tot een versnippering van onze natuur en er een negatief effect op hebben.'

'In het natuurdecreet wordt op geen enkele manier voorzien dat aankoopsubsidies beperkt worden tot planologisch voor natuur afgebakende gebieden. In de voor natuur voorziene gebieden zitten namelijk vaak ook andere activiteiten, zoals landbouw, die op hun beurt sterk worden gesubsidieerd. Bovendien wordt er een toets uitgevoerd op de aankoop via subsidies van nieuwe gebieden. Zo zal een aankoop waar nog actief landbouwgebruik zit, zelden worden toegestaan via aankoopsubsidies. Het staat elkeen uiteraard wel vrij om gronden te verwerven zonder subsidies.'

**In de balans van Natuurpunt zien we sinds 2019 een duidelijke stijging van de aankoopsubsidies. In 2022 bijna 30 miljoen euro, drie keer meer dan tijdens de vorige legislatuur. Voor 2019 waren er nauwelijks globale kaders die leidden tot aankoopsubsidies. Vanwaar dat verschil in beleid? Pieters:** 'Vlaanderen heeft nood aan bijkomende natuur. We hebben jarenlang onvoldoende

'Met een openbare procedure binnen een globaal kader heeft iedereen de tijd om bezwaren kenbaar te maken. Daar wordt dan naar gekeken of de bezwaren legitiem zijn. De overheid beslist finaal. Ik vind dat een werkbaar systeem. We leren hier uit. Want ook voor ons zijn die globale kaders relatief nieuw. Veel zaken worden verkeerd begrepen. Uiteindelijk gaan we met Natuurpunt gewoon voor meer en betere natuur voor iedereen. Daarbij maken we gebruik van de bestaande wetten en mechanismen die iedereen kan toepassen.'

'Daarom is deze discussie belangrijk. We mogen niet de fout maken dat globale kaders overkomen als ons wenslijstje. Er zit een visie achter die belangrijk is voor Vlaanderen. Laat ons een balans zoeken', besluit Janssen.

gedaan om de opeenvolgende beleidsdoelstellingen ook effectief te realiseren. Wanneer er aankoopsubsidies worden verleend, is dit steeds in uitvoering van de Europese of Vlaamse natuurdoelen die effectief moeten worden gerealiseerd. De methode die Natuurpunt hanteert met globale kaders, is de procedure die vorige legislatuur in het Natuurdecreet werd ingeschreven. Ze is voor iedereen gelijk. Er is op geen enkele manier sprake van bevoordeling van Natuurpunt of andere verenigingen.'

**Met 365 miljoen euro eigen vermogen in 2022 is Natuurpunt een machtige organisatie geworden. Dat is toch veel geld voor een vzw? Pieters:** 'Het bedrag waarnaar u verwijst is wat Natuurpunt in kas zou hebben in de veronderstelling dat ze al haar gronden zou verkopen. Dat is de facto fout. Mocht dat gebeuren, dan zal de Vlaamse overheid voor heel wat van die gronden de subsidie terugvorderen.'

'Eigenaars of verenigingen die een aankoopsubsidie hebben verkregen voor gronden kunnen er niet zomaar mee doen wat ze willen. Ze dragen hiervan ook de lasten. Omdat die gronden uitvoering geven aan de Vlaamse en Europese natuurdoelen, vaak publiek toegankelijk zijn en mee zijn betaald via eigen vermogen of lidgelden, is het toch niet onlogisch dat Vlaanderen ook deels bijdraagt in de kosten?'





**'Als je vrede wil, bereid je dan voor op oorlog'**  
(Latijns gezegde, **Si vis pacem, para bellum**)

# Met stenen gooien naar de Russen

JOHAN SANCTORUM



▲ **Johan Sanctorum** is filosoof-publicist en Doorbraak-columnist.

**H**et was een opmerkelijke uitspraak van oud-generaal Marc Thys in *De Afspraak* van 5 december: 'Als er nu een oorlog uitbreekt, dan moeten we na enkele uren met stenen beginnen gooien. We hebben geen munitie.' Volgens Thys is 5 tot 7 miljard euro nodig als ons land 30 tot 60 dagen wil kunnen vechten. Maar momenteel bedraagt het budget 150 miljoen euro. Veel te weinig om oorlog te voeren en al zeker niet tegen Rusland.

## Lethargie

Van een regionaal conflict in Oost-Europa is de Oekraïne-crisis geëvolueerd naar een internationale dreiging. Daar zitten de verbale spierballen van Vladimir Poetin voor veel tussen. Afdreigen hoort bij de oorlogsstrategie. Maar stilaan wordt dit méér dan bluff. Het front ginds zit rotsvast, er is geen sprake meer van een snelle Oekraïense doorbraak. Het wordt meer en meer een loopgravenoorlog stijl 14-18, alleen de drones en de satellietspionage maken het verschil.

Ondertussen zijn er al Russische duikboten met kruisraketten gesignaleerd voor de Belgische kust.

Men kon ook de aanwezigheid van spionageschepen vaststellen voor Nederland. Vooral onderzeese datakabels, windmolenparken en gasleidingen blijken de Russen in hoge mate te interesseren. Om een complete samenleving plat te leggen, volstaat het deze infrastructuur te saboteren. De Belgische en Nederlandse kust: plots is de oorlog vlakbij. Zijn we er klaar voor? Niet dus. Tot overmaat van ramp blijkt oprukkend extreemrechts in Europa zich in een *flou artistique* te bevinden. Het pleit immers voor meer defensie-uitgaven en hanteert een nationalistisch discours, maar tegelijk blijkt Rusland hen te sponsoren (Marine Le Pen) en lopen er in die rangen uitgesproken Poetin-fans rond (Vlaams Belang).

De dreiging is dus zowel extern als intern. Maar Europa heeft elk begrip van collectieve weerbaarheid afgeleerd en leeft mentaal-politiek in een vacuüm. De Europese eenmaking, opgebouwd rond een Frans-Duitse as, leidde tot een gemakzuchtig pacifisme. Het EU-verhaal, met zijn bureaucratische machinerie die de meeste Europeanen afstoot, heeft een lethargie veroorzaakt die elk 'Europees gevoel' fnuikt. Economisch missen we de boot en blijken we totaal afhankelijk van

de Chinese economie, van een onnozele ledlamp tot een elektrische auto.

## 'Het einde van de geschiedenis'

Deze afhankelijkheid van China, het welbekende Alibaba-fenomeen, is op zijn beurt het gevolg van een blind geloof in de vrije markt, dat vooral in de jaren 90 – onder meer met de Nederlander Frits Bolkestein – opgang maakte. De globalistische euforie werd onder meer verwoord als 'het einde van de geschiedenis' door Francis Fukuyama (*The End of History and the Last Man*, 1992). De val van de Berlijnse Muur in november 1989 zou het wereldkapitalisme grondvesten, een paradijs waarin vrede en vrije wereldmarkt zowat synoniem bleken. Europa zou daarvan de spil vormen. De militaire budgetten mochten tot bijna nul herleid worden. Waartoe zouden ze ook dienen als de wereldvrede binnen handbereik lag?

We weten ondertussen beter. De aanslag op de Twin Towers in New York, 11 september 2001, heeft ons geconfronteerd met een duurzame terreurdreiging en veiligheid terug op de agenda gezet. De migratiecrisisen zijn er de spin-off van. Vladimir Poetin heeft aan dat veiligheidsprobleem een dimensie toegevoegd, door echte territoriale aanspraken te maken op delen van Europa die we als definitief 'westers' hadden ingekleurd. Opeens was de geschiedenis terug begonnen.

Het blijkt nu dat de EU-politiek altijd boven haar gewicht heeft gebokst. We zijn een papieren tijger. Het optreden van verwaande snoeshanen zoals Guy Verhofstadt op het Maidanplein in Kiev, anno 2014, bleek een katalysator. Samen met Europarlementariër Hans Van Baalen (VVD) sprak Guy Verhofstadt, zonder duidelijk mandaat, zijn steun uit aan de pro-Europese betogers in de Oekraïense hoofdstad Kiev, met de historische woorden: 'Er komt iedere week een nieuwe EU-delegatie hierheen tot jullie de strijd hebben gewonnen.'

Voor Rusland was dit het ultieme bewijs dat er wel degelijk sprake was van buitenlandse inmenging, meer bepaald van EU-expansionisme, dat de Russen aanzien als een voorafname van de NAVO-uitbreiding. Olie op het vuur dus.

## Oikofobie

De hoogmoed van Verhofstadt is typerend voor een brokkenparcours dat als een rode draad door het buitenlandse EU-beleid loopt. Ook de huidige EU-voorzitter Ursula von der Leyen blinkt uit in straffe verklaringen die diplomatiek van twijfelachtig al-looi zijn, maar die vooral een stuurloos, inert beleid moeten toedekken. Het ontbreken van een Europa-gevoel vertaalt zich in een cultureel relativisme dat vooral door links gecultiveerd wordt. Via de woke-ideologie wordt de nadruk gelegd op 'de-koloniseren', schuld erkennen omwille van misdaden in het verleden, en de traditie afzweren. Deze oikofobische piste beheerst momenteel de literaire en culturele scene in Europa, al zijn er auteurs als Michel Houellebecq die een tegenstem laten horen. Ondertussen slaat Vladimir Poetin in

Rusland de nationalistische trom. Duizenden Russen lopen de vuurlinies in en worden afgeslacht, maar de fameuze Slavische ziel geeft geen kik. In de buurt van Poetin houdt zich ook patriarch Kirill op, om de vaderlandslievendheid van een religieuze onderlaag te voorzien. Er is geen groter contrast denkbaar: het Russische nationalisme versus het Europese relativisme. Hierdoor is Poetin in staat om dit conflict ook als een cultuuroorlog te verkopen tegen het 'decadente' Europa. Het EU-consumentisme en de NAVO-paraplu hebben ons in slaap gewiegd, terwijl in de VS via de republikeinen het idee veld wint dat we onze eigen boontjes maar moeten doppen. De stroom aan militaire hulp aan Oekraïne zal stilaan opdrogen. Waarna het land toch gerussificeerd zal worden en Poetin stilaan zijn oog kan laten vallen op Moldavië, waarvan een deel trouwens al ingepalmd is, bekend als Transnistrië. In het verlengde van deze domino-logica kunnen via een goed geënceneerd geheel van provocaties en *false flags* NAVO-landen als Litouwen, Letland en Polen territoriaal bedreigd worden. Hybride tactieken zoals cyberaanvallen, desinformatie en ontregelen van kritieke infrastructuur zijn sowieso aan de orde.

## Herbewapening

Wat ons terugbrengt tot de vraag hoe Europa zich als zelfverklaarde grootmacht wil en kan opstellen. Het antwoord is dat morele herbewapening hand in hand moet gaan met burgermilitaire inzet. Het eerste gaat om een stille culturele omslag die terug de Europese waarden rond vrijheid en solidariteit beklemtoont, tegen de nihilistische beerput van apathie, hebzucht en oikofobie. De tweede pijler gaat over het uitbouwen van een volksleger dat in kleine entiteiten kan opereren, ook als er een hoger commando wegvalt. In Europa heeft alleen het neutrale Zwitserland consequent zo'n burgerleger uitgebouwd, met reservisten die regelmatig opgeroepen en getraind worden. Deze omslag is uiteraard delicaat in een politiek versnipperd landschap waar ook nog eens moslimterroristen door het beeld lopen, en waar linkse pacifisten denken dat ze nog in de jaren 70 leven. De twee vormen van herbewapening zijn aan elkaar gelinkt: men kan geen volksleger uitbouwen zonder culturele en sociale cohesie. Men moet weten wat er op het spel staat en wat er te verdedigen valt.

Het 'gooien met stenen', een verwijzing naar de Palestijnse intifada, is een karikatuur die ons moet behoeden voor naïviteit en wishfull thinking. Zonder de ijzervreters en haviken naar de mond te praten: Vladimir Poetin heeft wel degelijk grootse plannen, alleen al omdat zijn eigen politiek overleven ervan afhangt. Het is dus alle hens aan dek, en laat dit misschien ook een opportuniteit zijn in een herwaardering van kwaliteit, breinzorg en intellectueel excelleren. Werkpuntje voor het onderwijs. In hoeverre Vlamingen zich nog kunnen thuis voelen in een leger met een Belgische commandostructuur, dat is weer een andere vraag die zeker ook een Doorbraak-artikel waard is. □



**Vlaamse wegen slechtste van West-Europa**

# STRAAT VAN ONTBINDING

CHRISTOPHE DEGREEF

FOTO'S: © TIM DIRVEN

België heeft de slechtste wegen van West-Europa. Oorzaak? Een onderlaag van structureel verval, (te) goedkope aanbestedingen en een bestuurskundig kluwen. **Gordel vast?**

**B**ij Nederlanders is het een gimmick: België begint daar waar het asfalt eindigt. Op het internet getuigen Nederlanders niet zelden dat hun sleurhut 'stuitert' op onze wegen, tijdens hun exodus naar het zuiden. Ook in het rijke Vlaanderen is de situatie vaak schrijnend.

Hoe dat komt? Er zijn meerdere verklaringen. Toen Hilde Crevits (CD&V) tien jaar geleden mobiliteitsminister werd, is de kwaliteit van onze wegen erop vooruitgegaan. Maar er blijft veel werk voor de boeg. Hoewel Wallonië het nóg slechter doet, is de situatie ook in Vlaanderen ongehoord voor een land met een Scandinavische belastingdruk.

Vlaanderen heeft het dichtste wegennet van Europa. Lange tijd zijn vele van die wegen niet onderhouden. Zo ligt op de N2, de weg van Leuven naar Diest, vandaag nog altijd beton dat in 1968 werd gegoten.



◀ De laatste ernstige ingreep aan de N2 Leuven-Diest dateert van 1968, toen het beton werd gegoten. Daarna volgde enkel nog opklapwerk. Hier een putje dichten, daar een scheur smoren in wat nieuw asfalt.

## **Bricoleren met scheuren**

Door die historische achterstand kiest Vlaanderen ervoor om vaak alleen de bovenlagen van ons wegenasfalt te vervangen. Terwijl de echte structurele scheuren in de oudere lagen daaronder zitten. Vele wegen beschikken nog over een onderlaag van kasseien. In tegenstelling tot platgewalste steen-, beton- of asfaltgranulaten is dat geen goede fundering voor asfalt. Ook waar geen ondergrond van kasseien is, geldt: als er scheuren zijn, gieten we er een beetje asfalt over. Scheur niet meer te zien. Maar scheur niet weg.

Vlaanderen kiest er ook nog vaak voor om te werken met steenmestiekasfalt. Dat kost meer om te vervangen wanneer het versleten is. En gaat door de slechte structurele onderlagen op Vlaamse wegen ook vaak niet zo lang mee.

In Nederland legt men wegen met stiller en open asfalt aan. Met de uitvinding van zeer open asfaltbeton (ZOAB) wordt het asfalt op snelwegen een stuk stiller. Geluid dat van de banden komt, wordt voor een deel weer geabsorbeerd. Dankzij de poriën in het wegdek is dit asfalt stiller dan ouderwets, dicht asfalt. Open asfalt gaat ongeveer negen jaar mee. Maar wanneer de Nederlanders het vervangen, vervangen ze altijd meteen de volledige bovenlaag, versleten of niet.

**Gierigheid bedriegt de wijsheid**

We werken in Vlaanderen ook met een systeem van openbare aanbestedingen. Daardoor wint telkens de goedkoopste bidder. Terwijl het vaak beter zou zijn om gedurende meerdere jaren met één aannemer samen te werken.

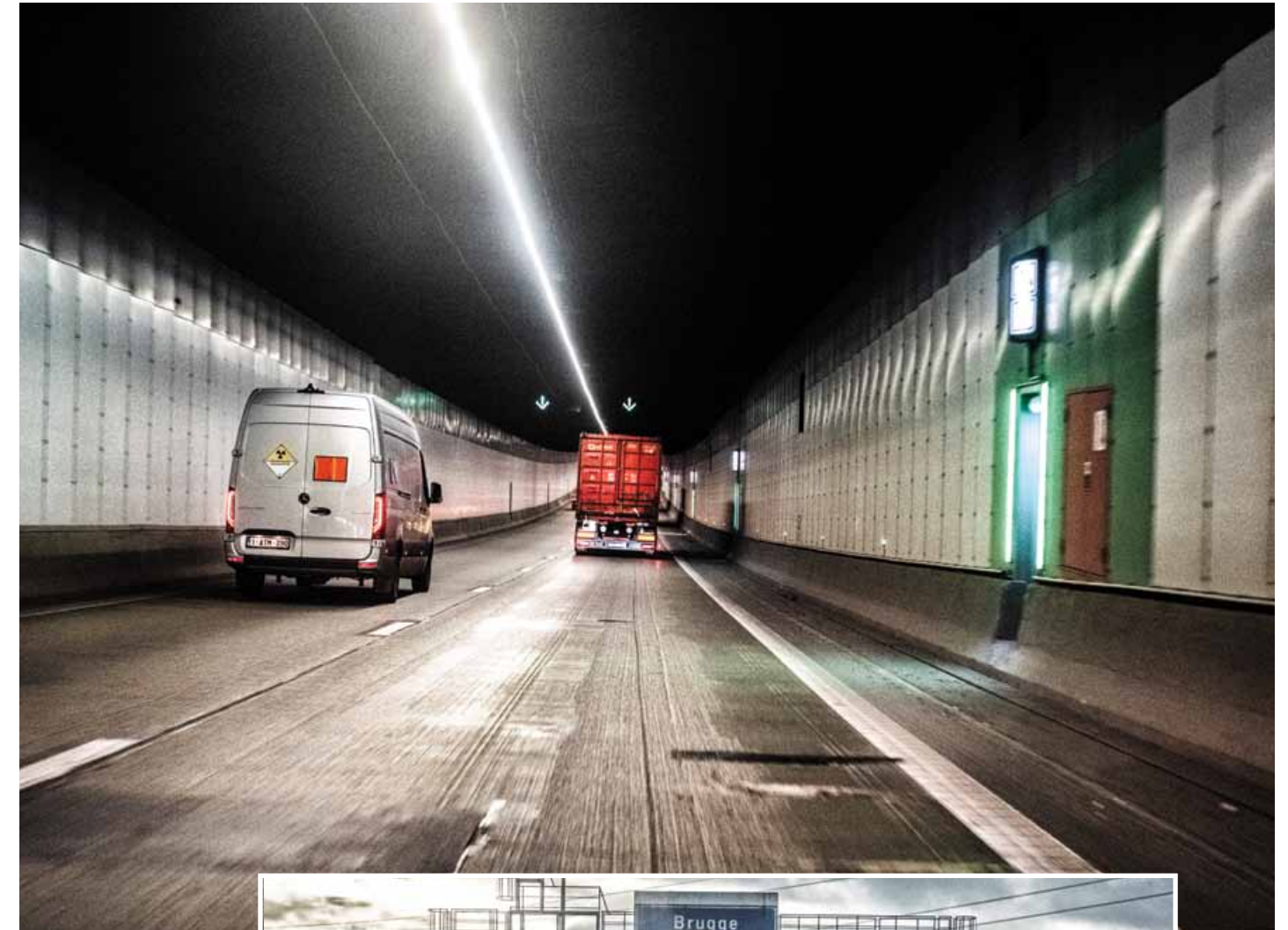
Ten slotte zijn onze wegen een bestuurskundig kluwen: gemeenten zijn in dit land nog vaak verantwoordelijk. Vaak hebben ze te weinig middelen om wegen goed te onderhouden. Tel daar nog eens het zware vrachtverkeer op onze wegen bij. En het wordt duidelijk hoe Doorbraak deze fotoreportage kon maken.



▲ Ook in het Veldeken te Bollebeek (Vlaams-Brabant) organiseert Vlaanderen afvalophaling. Wie te ver rijdt, valt van de weg en de wereld af.

◀ Onder de huid van de Eksaardebaan in Lokeren groeien kasseien. Zijn jullie van de gemeente? Krijgen we nieuw asfalt?, zo hoopt een buurtbewoner wanneer we foto's nemen.

▼ U ziet hier geen stoeprand, maar een heel diepe scheur in het midden van de N174 in Schaffen bij Diest. Het Belgisch leger van de nabijgelegen militaire basis rijdt hier zeker 90 km/uur.



▲ De Liefkenshoektunnel in de Antwerpse haven is een van de weinige toltunnels van Vlaanderen. Voor 5,60 euro geniet u van een bewogen rit.



**2,7 miljoen euro**

Het is mogelijk om schade veroorzaakt door slechte weginfrastructuur te verhalen op de overheid. **Wallonië** is daar Belgisch kampioen in: in 2022 betaalde de overheid daar maar liefst 2,7 miljoen euro uit aan 350 mensen.

versus

**291.000 euro**

Vlaanderen is strenger. In hetzelfde jaar dienden 544 Vlamingen een claim in. Vandaag zijn slechts 138 onder hen vergoed voor een totaalbedrag van 291.000 euro. In Wallonië krijgt iemand voor bewezen schade dus gemiddeld 7.700 euro, in Vlaanderen 2.100 euro.

▼ In de residentiële straten van Wemmel, naast de Romeinsesteenweg, worden kasseien nog als fundering gebruikt. Met alle gevolgen van dien. Ook hier vragen buurtbewoners spontaan of we van de gemeente zijn, en of de straat wordt heraangelegd.



▲ Hondenbergstraat. Zo heet deze mistroostige weg in Houtem (Vlaams-Brabant). De Hondenbergstraat is een veldweg, maar behoorlijk druk. Dat komt omdat ze naar het plaatselijke kerkhof leidt. En sluiptverkeer rond de dorpskern toelaat. Een buurtbewoner haalt zijn schouders op. 'Geen idee of de gemeente hier iets aan gaat doen. Ze hebben wel verkeersdrempels gelegd.'

◀ Fietzers op de Brusselsesteenweg in Merchtem kijken niet alleen op tegen een berg maar ook tegen verschillende handelszaken-met-grindoprit.

◀ N2 Leuven-Diest



▼ Het lijkt wel een veldweg. Het is de Mechelbaan, een doorgangsweg tussen de industrie van Grimbergen-Verbrande Brug en de rest van de wereld. Even verder scheuren zelfs de huizen door het verkeer.





# Is het einde van de politieke partij nabij?

ALAIN GROOTAERS



Alain Grootaers is journalist, tv-maker en Doorbraak-columnist

Het resultaat van de Nederlandse verkiezingen, waar Wilders met zijn de facto éénmanslijst PVV met de vingers in de neus de overwinning binnenhaalde, legt een ontwikkeling bloot die we ook in België en Frankrijk zien en zagen: het verkrummen van politieke partijen die ooit de stembus-slag domineerden, maar nu nog slechts een schaduw zijn van wat ze ooit waren.

In België zien we het onder onze ogen gebeuren bij de liberalen, de oudste partij van het land, gesticht in 1848, niet lang na de Belgische onafhankelijkheid. Ze hebben zichzelf kapot geregeerd door onbekwame kopstukken die de kern van hun ideologie verloor, zodat de kiezers en uiteindelijk zelfs de eigen partijleden kiezen om te vluchten.

Sinds het politieke zwaartepunt is verschoven van de wetgevende naar de uitvoerende macht, is de participatie en dus de rol van de partijvoorzitter almaar belangrijker geworden. Hij deelt eerst de verkiesbare plaatsen uit en beveelt nadien ook nog eens welke niet-verkozen partijleden een ministerportefeuille als geschenk krijgen. Een spelletje dat zowel de socialisten, christendemocraten als de liberalen de

voorbij jaren schaamteloos hebben gespeeld door Frank Vandenbroucke, Annelies Verlinden en Paul van Tigchelt onverkozen in de maag van de burger te splitsen. En de volksvertegenwoordiger; hij staat erbij en kijkt ernaar.

Eens in de zoveel tijd – bij strikt niet-politieke kwesties die puur te maken hebben met ethische vraagstukken – mogen leden van het parlement een 'gewetensstem' uitbrengen. Een gewetensstem, wat een gek begrip! Gaan we er niet allemaal van uit dat elke stem – per definitie – wordt uitgebracht door parlementsleden die naar hun geweten luisteren, in plaats van een of ander dictaat van een politieke partij op te volgen?

De eerste kwaliteit van een politicus is integriteit. Integriteit vereist een onafhankelijk oordeel. Een onafhankelijk oordeel verwerpt partijdige verordeningen, want partijdige verordeningen verstikken in iemands geweten elk gevoel voor rechtvaardigheid en de smaak van de waarheid.

Wanneer zulke fundamentele waarheden worden genegeerd, verandert het parlement in een onbetamelijk circus, dat minachting opwekt bij het grote

publiek over alle partijgrenzen heen. Wanneer kiezers hun vertegenwoordigers wantrouwen en verachten en wanneer niet-verkozen partijsoldaten op ministerposten worden geparachuteerd komt de democratie zelf in gevaar.

## “ Ware politiek begint waar partijgeest ophoudt ”

Op het einde van de Tweede Wereldoorlog schreef Simone Weil, de Franse filosofe in ballingschap in Londen, niet lang voor haar dood het pamflet *On the abolition of all political parties*. Daarin ontleeft ze de dynamiek van macht en propaganda veroorzaakt door de partijgeest, de toenemende veronachtzaming van de waarheid ten gunste van de opinie en de daaruit voortvloeiende corruptie van onderwijs, journalistiek en kunsten. Ze maakt krachtig duidelijk dat ware politiek alleen kan beginnen waar de partijgeest ophoudt. Hoewel haar essay bijna zeventig jaar geleden werd geschreven in heel andere omstandigheden, lijkt het me zeer relevant voor ons vandaag.

Partijen waren in de vorige eeuw belangrijke organisaties, met een duidelijke ideologische marsrichting waarrond de zuilenmaatschappij vorm kreeg. Je zou kunnen stellen dat, tegelijk met de ontzuiling, ook de politieke partijen desintegreerden en in elkaar opgingen – vaak letterlijk – tot een amorfe massa zonder identiteit. Binnen de beste partijen heb je ook nog eens vleugels die het de kiezer moeilijk maken

om door de bomen het bos te zien. Een keuze voor de partij is dan ook meteen een keuze voor de standpunten van een deel van de partij die de kiezer misschien helemaal niet lust.

Zo krijg je de evolutie dat steeds minder mensen voor een partij kiezen, en steeds meer voor een naam, een kopstuk, die pal voor zijn eigen ideeën staat. In Nederland is dat Wilders-effect duidelijk gebleken. Het is alleen het huidige kiessysteem dat de partijen nog nodig – en rijk – maakt, want dankzij de dotaties kunnen trouwe partijsoldaten en hun familie aan een job bij de partij geholpen worden, gesubsidieerd met belastinggeld. Voor sommige politici is de partij ook handig om zich achter te verstoppen. 'De partaai beslist', zoals de Antwerpse socialisten het zo sappig konden uitdrukken.

Wilders communiceert open en zal zich niet verschuilen achter partijstandpunten. Hij moet meteen persoonlijk rekenschap geven aan zijn kiezer. Dat was ook de oorspronkelijke bedoeling van de Belgische grondwet, waarin partijen niet eens vernoemd worden.

Misschien is het de hoogste tijd om met de verkiezingen in zicht terug meer verantwoordelijkheid te leggen bij de individuele volksvertegenwoordiger en aldus de facto de macht van de partijen te beperken, zodat de burger niet langer de speelbal is van partijvoorzitters die denken dat ze op Napoleontische wijze vanop de 'Keizerslaan' de staat naar hun hand kunnen zetten.

Komen we zo uit bij een oxymoron dat de participatie uiteindelijk zal leiden tot de opheffing van partijen? □





# Amerika ontrafeld

– Roan A. Asselman

Over de cultuurstrijd die een natie verscheurt

De cultuurstrijd woedt in alle hevigheid. Amerikaners bestoken ons met verontrustend nieuws uit de Verenigde Staten. Wat er écht van waar is, is evenwel niet altijd even duidelijk.

Is de Amerikaanse samenleving doordrenkt van 'systematisch racisme'? Betekent de herziening van de nationale abortusrechtspraak een herleving van het patriërchaat?

Wordt de nationale democratie werkelijk bedreigd door vandalen met rode petjes of zwarte maskers? Niet alles is wat het lijkt – al is dat soms net wel zo.

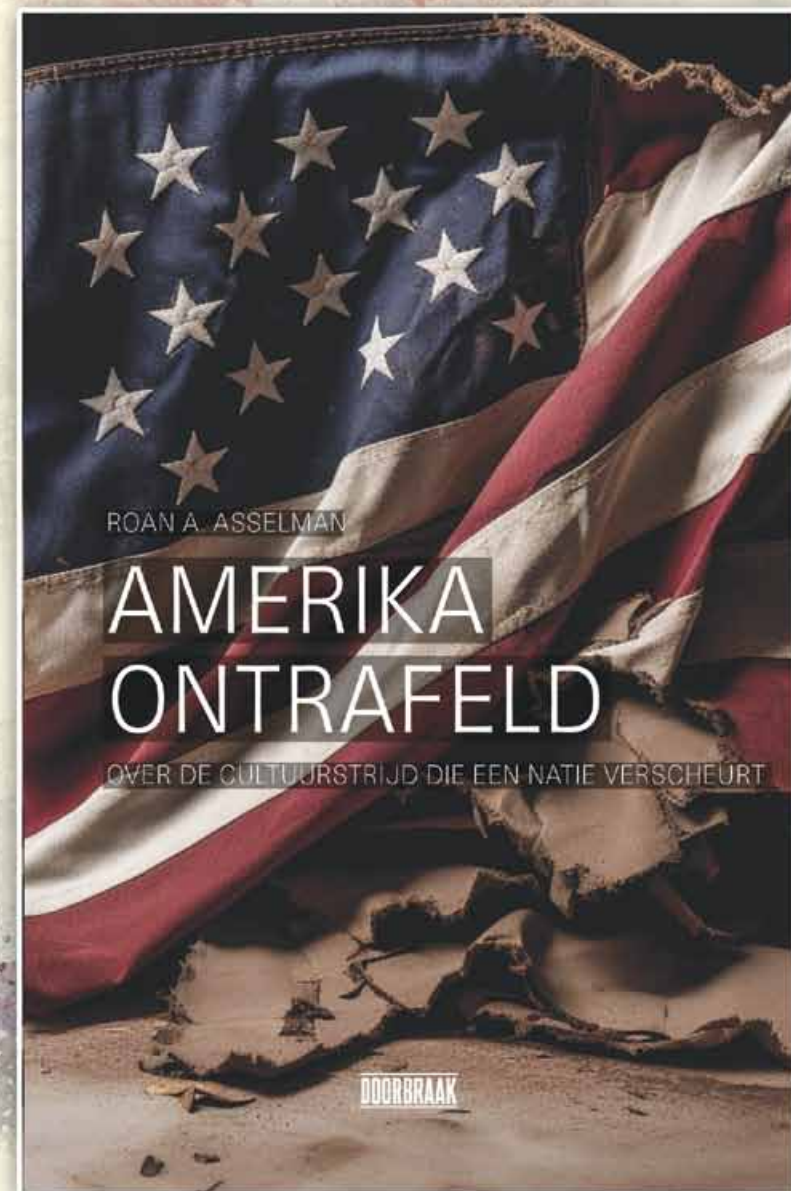
Met een scherpe pen en een map vol data scheidt auteur Roan A. Asselman feit van fictie en vertelt hij het verhaal van de Amerikaanse 'culture wars'. Dat doet hij trouwens niet zonder reden, want wanneer het regent in Washington DC, druppelt het in Brussel en Amsterdam.



**Roan A. Asselman** (1996)

is jurist en voormalig zakenadvocaat. Als medewerker van het Vlaamse nieuws- en opiniemagazine Doorbraak volgt hij de Amerikaanse politiek op de voet.

Zijn columns zijn terug te vinden in verschillende Nederlandstalige media. Roan woont samen met zijn echtgenote in het mooie, historische Leuven.



ROAN A. ASSELMAN

## AMERIKA ONTRAFELD

OVER DE CULTUURSTRIJD DIE EEN NATIE VERSCHEURT

DOORBRAAK



€30

<https://boeken.cafe/boek/amerika-ontrafeld-roan-a-asselman/>

# Weg met Doorbraak!



### 11-18 maart '24: Militair en theatraal London

met Harry De Paepe. Een lang weekend London, met onder andere: het theaterstuk 'The Mouse Trap', het Mountbatten Festival in de Royal Albert Hall en Londen.



### 15-22 maart '24: Ski-reis Doorbraak

7 nachten in BADHOTEL KIRCHLER\*\*\*\*  
Vernieuwde spa met zwembad, halfpension, inclusief 6 dagen skipas, 100 % Sneeuwzeker mét extra programma voor niet skiërs.



### 23-30 mei '24: Cruisereis naar Noorwegen.

Vertrek en aankomst in Zeebrugge. Een cruisereis met adembenemende kustlandschappen. De prachtige fjorden van Zuid-Noorwegen, waaronder werelderfgoed Geiranger en kennismaking met Hanzestad Bergen.



Exclusieve reizen om nooit te vergeten!

DOORBRAAK Reizen

Programma's, info en inschrijvingen: [Doorbraak.be/reizen](https://doorbraak.be/reizen)



“Ik dacht dat ze me zouden executeren”

ARDY BELD

Ze verbleef drie jaar in de hel, zo zegt ze zelf. Die hel heette onder andere Izolyatsia, de beruchte Russische foltergevangenis in Donetsk. Het schrijnende verhaal van Lyudmila Huseynova, een moedige Oekraïense humanitaire vrijwilliger, die zonder reden achter de tralies belandde.

**D**e 61-jarige Lyudmila Huseynova zat drie jaar lang in gevangenschap. Ze woonde in de Oekraïense badplaats Novoazovsk die in 2014 door pro-Russische separatisten werd bezet. In haar vrije tijd bracht ze regelmatig humanitaire hulp van Marioepol naar haar woonplaats. In 2019 werd ze gearresteerd door de separatistische autoriteiten. De Russische invasie en het zogenaamde referendum voor aansluiting bij Rusland beleefde ze achter tralies.

**Hoe kijkt u terug naar de bezetting van Novoazovsk in 2014?**

**Lyudmila Huseynova:** 'Aleksandr Borodaj, een parlementariër uit Rusland, kwam naar hier om alles te organiseren. Op het omliggende platteland vond hij mensen die voor geld bereid waren mee te doen aan pro-Russische demonstraties. Lokale communisten waren ook van de partij. De bedoeling was om de publieke opinie te ondermijnen. Later blokkeerden de Russen, samen met die plattelandsbewoners, de toegangswegen met auto's, zodat het Oekraïense leger er niet meer door kon. De Oekraïense soldaten draaiden zich om zonder een schot te lossen.'

**Er werd dus in eerste instantie geen militair geweld gebruikt?**

'Eind augustus 2014 begonnen de raketbeschietingen. Vanuit Rusland welteverstaan, van de andere kant van de grens. Dat kunnen zowel wij als ook de inwoners van de Russische grensregio bevestigen. Daarna haalden ze overal de Oekraïense vlaggen weg. Vasili Kovalenko, een afgevaardigde van onze regioraad, wilde dat verijdelen, maar werd opgepakt en vreselijk gefolterd. Een week later kwam hij vrij en hing hij op zijn campingterrein aan zee opnieuw de Oekraïense vlag op. Toen werd hij weer gearresteerd. Sindsdien is hij spoorloos verdwenen.'

“ Zodra er een bewaker kwam, moest ik een zak over mijn hoofd trekken ”

**Een gekend argument in de Russische propaganda voor de invasie van 2022 is dat het Oekraïense leger acht jaar lang de kinderen van de Donbas zou hebben gebombardeerd. Was dat werkelijk zo?**

'Nee, er werden nooit kinderen beschoten door het Oekraïense leger. Op geen enkele plaats in de Donbas. Terwijl ik aan de grenspost wachtte, heb ik vaak genoeg gezien hoe die beschietingen begonnen. Ze werden altijd geprovoceerd vanaf het separatistische grondgebied. Wat ook graag wordt vergeten door mensen die het hebben over de zogenaamde beschietingen van de kinderen van de Donbas, is dat bijvoorbeeld in 2017 het oostelijk deel van Marioepol zwaar werd beschoten door de separatisten.'

**Wat deed u voor werk in Novoazovsk?**

'Ik werkte als adviseur arbeidsveiligheid bij een bedrijf in de agrarische sector. In mijn vrije tijd verzamelde ik kleding, speelgoed en boeken die door vrijwilligers vanuit andere Oekraïense steden naar Marioepol werden gebracht. Die transporteerde ik naar de grens.'

ten betaalde ik zelf. De hulp was bestemd voor kinderen uit een voormalig kindertehuis in onze stad. Na de machtsvername door de separatisten werd de financiële ondersteuning stopgezet en het tehuis gesloten. De kinderen werden ondergebracht bij hun grootouders of verre familieleden. Anderen moesten weer terug naar hun ouders die vaak alcoholverslaafd waren of ernstige psychische stoornissen hadden.'

**Heeft u zelf kinderen?**

'Nee, ik heb geen kinderen.'

**Werd u bij uw vrijwilligerswerk gehinderd door de plaatselijke autoriteiten?**

'Een paar keer kreeg ik geen toegang meer tot het tehuis. Ik ontmoette de kinderen toen op straat om de hulp te verdelen. Een van de jongens werd in een psychiatrische inrichting geplaatst. Ik kon hem daar met veel moeite weggrijpen.'

**Hoe verliep uw arrestatie?**

'Op 9 oktober 2019, in de ochtend, liep ik naar mijn werk. Er stopte plots een auto naast me. Twee mannen grepen me vast en duwden me in het voertuig. Niemand zei iets. Daarna reden we naar mijn appartement waar ze alles doorzochten. Terug in de auto kreeg ik handboeien om en een zak over mijn hoofd. In de cel trokken ze de zak van mijn hoofd. Een meisje dat daar zat, zei dat ik in Izolyatsia was beland, de beruchte foltergevangenis van de separatisten in Donetsk.'

Er was daar 24 op 7 camerabewaking. Van 8 uur 's morgens tot 10 uur 's avonds mag je niet op de britsen liggen. Zodra er een bewaker aankomt, moet je een zak over je hoofd trekken. Twee keer per maand kwamen er separatistische strijders om zich te amuseren op de verdieping net boven ons. Ze dronken en vochten onder elkaar. Ze haalden

▼ Beeld van het voormalige Donetsk-kunstcentrum Izolyatsia ("isolatie") gelegen op het terrein van een oud industriegebied, dat de Russische bezettingsmacht in 2014 transformeerde tot een gevangenis.

Bron: Telegramkanaal @traktorist\_dn.



mannen en vrouwen uit de cellen waarmee ze zich 'vermaakten'. Het zijn vreselijke herinneringen...'

**Hebben ze u gefolterd?**

'Er wordt fysiek geweld gebruikt tegenover iedereen die daar zit.'

**Moest u dwangarbeid doen in deze gevangenis?**

'In de cel naast ons zaten jongens die in de moestuin moesten werken. Er was namelijk een groot probleem met de bevoorrading van levensmiddelen. Ik mocht zelf de cel niet verlaten en dus ook niet buiten werken. Nu en dan gooiden ze een zak met rotte wortels naar binnen die ik in een recordtempo moest schoonmaken. Als ik niet op tijd klaar was, kreeg ik klappen van de bewakers.'

**Was er een moment waarop de mishandelingen en beledigingen u geestelijk niet meer raakten?**

'Dat was toen een advocaat opdook die mijn man en mijn zus voor heel veel geld hadden ingehuurd. Ze hadden me eerst lang moeten zoeken; ik was spoorloos verdwenen voor hen. Uiteindelijk hoorden ze dat ik in Izolyatsia zat en vonden ze een advocaat. Mijn man kon nog net de dans ontspringen en naar het vrije Oekraïne ontkomen. Er was al een arrestatiebevel uitgevaardigd tegen hem. De advocaat zei ook dat hij me niet vrij kon krijgen. Hij adviseerde me om alles te ondertekenen en niemand tegen te spreken. Dan zou ik spoedig worden uitgewisseld. Ik smeekte hem om mij uit Izolyatsia weg te krijgen, naar eender welke gevangenis.'

**En zo werd u overgeplaatst?**

'Ja, ik verhuisde naar een normale gevangenis. Daar hoefde ik niet langer een zak over mijn hoofd te dragen. Minder prettig waren de celgenoten. Het waren er 20 in totaal. Ze zaten bijna allemaal voor criminele delicten, moord en drugs. De helft had trouwens ook voor separatistische eenheden gevochten. Er was een heel klein raampje bovenin dat niet open kon. Er kwam dus nooit frisse lucht binnen. De wc was een gat in de grond; daar moest je je ook wassen. Er was een kraantje, maar op een gegeven moment werd het stromend water afgesloten. Toen kregen we per etmaal een 1,5-liter fles met vuil water dat ik eerst moest koken. In die cel heb ik twee en een half jaar gezeten. Ik kreeg pakketten van de buitenwereld met levensmiddelen en sigaretten. Ik rook zelf niet, maar de advocaat zei mijn familie dat rookwaar de belangrijkste valuta in de gevangenis is. Ik spendeerde die sigaretten en koffie en thee samen met andere gevangenen en daarom lieten ze me met rust. Toch werd ik uitgescholden voor Oekraïense trut. Op vraag van de bewakers gingen ze ook een paar keer vechten met me.'

**Wat wilden de separatisten eigenlijk van u tijdens de verhoren?**

'Dat heb ik zelf nooit begrepen. Ze dachten dat ik met iemand samenwerkte. Eén keer had ik een vlag gekregen in Marioepol van Oekraïense soldaten. Er stond op: 'Voor de Oekraïense patriotten van Novoazovsk'. Ik had die vlag thuis verstopt maar er wel een foto van gemaakt. Die foto heb-



ben ze toen op mijn mobiele telefoon gevonden. Ze wilden weten waar die vlag was.'

**Waren het Russen of lokale Russische gezinde separatisten die u verhoorden?**

'Een van die mannen kwam uit Donetsk of de omgeving, een andere was een Rus.'

**Hoe beleefde u de Russische invasie op 24 februari 2022?**

'In de cel stond een tv met lokale en Russische zenders. Op die dag werden alle uitzendingen stopgezet. Overal werd de toespraak van Poetin getoond. Daarna draaide de Russische propagandamachine op volle toeren in eindeloze praatprogramma's. De dagen erna waren vreselijk, toen ze aankondigden dat ze Charkov en Kiev bezet zouden hebben. Toen verbood de gevangenisleiding een tijdlang alle pakketten. Ook bezoek door de advocaat was niet meer toegestaan. Er was een compleet informatievacuüm. Ik wist niet wat er daadwerkelijk gebeurde. De bewakers moesten er om lachen. Ze zeiden: "Nu komt niemand je nog bevrijden. Oekraïne bestaat niet meer. Nu kun je je leven lang wegrotten in deze gevangenis." Uit dat ene raampje bovenin de cel kon ik op een dag zien hoe onze jongens als krijgsgevangenen werden meegevoerd op het binnenplein. Ze hadden allemaal een zak over hun hoofd en hun handen waren geboeid. Ze vielen voortdurend en werden geschopt terwijl ze op de grond lagen. Na verloop van tijd kon ik uit het Russische nieuws tussen de regels door opmaken dat de zaken voor hen toch minder goed gingen.'

**Kreeg u iets mee van het referendum over de aansluiting van de niet-erkende volksrepublieken Donetsk en Loegansk bij Rusland?**

'We moesten daar zelfs aan deelnemen. Ik weigerde dat eerst. Toen kwam er een vrouwelijke bewaker die zei: "Waarom een schandaal? Ze gaan

▲ Martelkamer voor Izolyatsia-gevangenen met een elektrische generator van een militaire veldtelefoon die werd gebruikt om hen te elektrocuteren.

Foto: Telegram/traktorist\_dn

je slaan en wat schiet je daar mee op?" Per cel werden we daarop naar een kamer begeleid waar we één voor één moesten stemmen. Daar zat de penitentiair jurist en naast hem twee bewakers met een knuppel in de hand. Ik stemde tegen de aansluiting. Toen begonnen ze te schelden. Ze noemden me een Oekraïense hoer en sloegen me met hun knuppels. Daarna zeiden ze dat ik maar moest wachten op de gevolgen.'

“ Toen ik in de gevangenis stemde tegen de inlijving door Rusland noemden ze me een Oekraïense hoer en sloegen ze mij met hun knuppels ”

**En wat gebeurde er daarna?**

'Een celgenoot had verteld dat ik samen met drie anderen uit onze gevangenis tegen de inlijving had gestemd. Daarom zouden we ofwel naar de kelder voor terdoodveroordeelden gaan, ofwel naar

een gevangenis in Rusland of terug naar Izolyatsia. Kort daarna werd ik opgeroepen. Ik moest mijn spullen in een tas doen en meenemen. Eerst werden mijn handen gebonden en mijn ogen met tape afgeplakt. Ik werd samen met anderen naar buiten gebracht en in een voertuig geladen. Een paar uur lang reden we rond om uiteindelijk weer te belanden in de gevangenis vanwaar we waren vertrokken. Daar deden ze een zak over ons hoofd en zeiden dat ze ons zouden executeren. Ze stopten me samen met dertien andere vrouwen – waaronder ook militairen – in een cel. We hadden eten noch drinken. Het was vreselijk koud. Zo wachtten we op onze terechtstelling. De volgende dag werden onze ogen opnieuw met tape afgeplakt en gingen we weer op weg. 's Avonds laat stopten ze en zeiden ze dat we in Rusland waren. We bleven de hele nacht in de auto zitten. "Morgen verandert jullie leven", was de onheilspellende boodschap. Al die tijd hadden we niets gegeten en gedronken. 's Morgensvroeg werden we in een goederenvliegtuig gezet, nog steeds met afgeplakte ogen en gebode handen. We zaten op de grond, vlak achter elkaar. Wie iets zei, kreeg een opdonder met een geweer-kolf. Na de landing moesten we in een vrachtwagen kruipen en weer op de bodem gaan zitten. Daar was al geen bewaking meer en een van ons kon zien dat we opnieuw in Oekraïne waren. De vrachtwagen bracht ons vlak bij het vrije gedeelte van de regio Zaporozje.'

**Wat was je eerste gedachte toen u in het vrije Oekraïne aankwam?**

'De eerste gedachte kwam pas toen ik in de bus zat. Ik zat eindelijk op iets zachts en ik kon achteroverleunen. En voor het eerst in drie jaar zonder een zak over mijn hoofd terwijl ik in een voertuig zat. Dat was een ongelooflijk gevoel. We kregen ook wat te eten. Ik at, maar proefde niets. We kregen allemaal een mobiele telefoon om te bellen. Ik had geen idee hoe die werkte, maar er waren een paar vrijwilligers die me hielpen. Het enige nummer dat ik uit mijn hoofd kende was dat van mijn man. Daarna werd ik ook gebeld door anderen. Ik ging compleet op in de gesprekken met mensen die ik drie jaar lang niet had mogen spreken.'

**Zijn er eigenlijk nog mensen in de Donbas die blij zijn met de separatisten en de inlijving door Rusland?**

'Sommigen wachten zeker op de bevrijding; ze proberen zo goed en kwaad als het gaat te overleven met hun gezinnen. Anderen zijn teleurgesteld. Zelfs diegenen die vroeger hebben gevochten voor de zogenaamde volksrepublieken. In de cel praatte ik met velen. Als je rustig praat, zonder beschuldigingen, dan waren ook de afgestompte gedetineerden in de cel voor rede vatbaar. Hoe moeilijk het ook wordt, we zullen in de toekomst sowieso met elkaar moeten praten. Het is onzin om te zeggen dat in de Donbas alleen terroristen wonen. Niet iedereen daar is dol op Oekraïne of ondersteunt deze of gene regering. We moeten daarmee leren omgaan, tenslotte leven we allemaal in hetzelfde land.'





## De vergeten claim van België op Jeruzalem en gebieden in Nabije Oosten

# Palestina was bijna BELGISCH



HARRY DE PAEPE

De oorlog in Gaza legt naast heel wat leed ook het ingewikkelde kluwen bloot van het Midden-Oosten. Even leek het erop dat deze Gordiaanse knoop onderdeel zou uitmaken van de Belgische geschiedenis.

**H**et jonge koninkrijk België dook in de negentiende eeuw in het verleden om voor zichzelf een identiteit te scheppen. Op 15 augustus 1848 huldigde Leopold I een standbeeld in van Godfried van Bouillon op het Koningsplein in de buurt van het Koninklijk Paleis in Brussel. De ridder werd opgevoerd als een soort nationale Belgische held omwille van zijn hoofdrol in de Eerste Kruistocht aan het einde van de elfde eeuw. Het beeld in het centrum van de hoofdstad toont het ogenblik waarop hij zijn troepen aanvoert met 'God wil het!'.

### Verdediger van Heilige Graf

Voor de jonge Belgische staat belichaamde Godfried van Bouillon de Belgische onafhankelijkheid. Men roemde hem als 'de eerste koning onder de Belgen'. Hertog Godfried schopte het immers tot koning van Jeruzalem, al weigerde hij die titel te aanvaarden en prefereerde hij 'Verdediger van het Heilige Graf'. Nog geen jaar na de inname van Jeruzalem overleed de beschermheer in 1100. Zijn broer, Boudewijn, volgde hem op en accepteerde zonder schroom de titel van 'koning van Jeruzalem'. De romantische geschiedschrijving betoogde zeker tot en met de Eerste Wereldoorlog dat 'België pas vanaf de kruistochten als natie in de geschiedenis' was verschenen. Dat lees je alleszins in de 'Belgi-

▲ Jeruzalem de heilige stad voor christenen, joden en moslims.

sche Geschiedenis' van Louis Hymans. De bekende Belgische historicus Henri Pirenne was echter niet erg onder de indruk van de beroemde middeleeuwer uit Bouillon. Hij omschreef hem als 'beperkt' en 'eenvoudig'. Godfried van Bouillon werd door anderen dan weer als een 'volmaakte kruisvader' gezien en ook als 'de ideale Belg'. Een man met een 'Latijnse ziel' en van het 'Germaanse ras', een 'christelijke Hercules' zowaar. Deze nationalistische kijk op het verleden begeisterte de Belgische elite toen men in volle Grote Oorlog op het idee kwam om Palestina en Jeruzalem op te eisen.

### Imperiale ambities

Dit merkwaardige plan rijpte al in 1914. Het gebied behoorde toen tot het Ottomaanse Rijk en dat was een bondgenoot van het Duitse Rijk. Jawel, de vijand. In de Parijse krant *le Gaulois* verscheen op 17 november 1914 een artikel van de invloedrijke Belgische zakenman Alfred Eid met de weinig verhulde titel: 'Albert I, Roi de Jerusalem'. Hij riep onomwonden op voor een toevoeging van de Heilige Stad aan de Belgische koloniale portefeuille. Alfred Eid was de zoon van een tot Belg genaturaliseerde Syriër die dienst deed als consulaire agent in Caïro. Vanuit die functies bouwde die een zakenimperium op waarvan Alfred de erfgenaam werd. De familie Eid was grootgrondbezitter in Egypte en verdiende onder meer geld met de urbanisering van Caïro en investeringen in bouwmaterialen en transportmiddelen. Samen met andere Belgische zakenlui zagen ze de oorlog als een kans om in het 'Heilige Land' voet aan de grond te krijgen.

“ De Britten veegden alle Belgische aspiraties van tafel toen zij Jeruzalem innamen en onder Brits bestuur brachten ”

De attaché bij de politieke directie van het departement Buitenlandse Zaken, Albert de Bassompierre, presenteerde in januari 1915 een nota die een mogelijke opdeling van het Ottomaanse Rijk vooropstelde. De regeringsfunctionaris vond dat het koninkrijk België zeker en vast diende betrokken te worden. 'De Heilige Grond' moest de Belgen toekomen 'als aandenken aan Godfried van Bouillon'. In juli van dat jaar werd die eis herhaald en had een Belgische nota het zelfs over 'brede Turkse gebieden en gebieden in Klein-Azië'. Men droomde dus van meer dan alleen maar Jeruzalem. De Belgische premier Charles de Broqueville werd van die noodzaak overtuigd door onder meer Alfred Eid.

In 1916 bereikten de geallieerde grootmachten Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Rusland een voorlopig akkoord over de status van het gebied. De Heilige Stad moest na de oorlog onder een speciaal bewind vallen. Het akkoord van Sykes-Picot van hetzelfde jaar bevestigde dit plan. Inmiddels onderzocht een apart Belgisch comité de mogelijkheid van een apart politiek statuut voor Palestina, en liefst ook het ruimere Nabije Oosten. De zaken-

lui zagen vooral de winst die de rijke landbouwgebieden hen kon opleveren. Men droomde ervan om de regio te gebruiken als industriële springplank in het Midden-Oosten. Daarnaast keek men dromerig naar koning Albert I als een moderne belichaming van Godfried van Bouillon. Want, was Albert immers niet 'de koning-ridder'? België moest diplomatiek gebruik maken van de verdeeldheid onder de grootmachten over de toekomst van het gebied. Een plan voor een neutraal mandaatgebied onder leiding van België kon die tegenstellingen overbruggen. Daar was men in regeringskringen van overtuigd. Dat was zelfs niet geheel onrealistisch toen bleek dat een Franse parlementscommissie mikte op een Franse inname van Palestina, met uitzondering van de Heilige Plaatsen die men dan eventueel aan de Belgen wilde toewijzen.

### Mislukte plannen

De Belgen wilden ook de geesten in het gebied zelf kneden voor hun plannen. Men speelde met het idee om troepen vanuit de kolonie Congo naar de regio te sturen om het te bevrijden van de Ottomanen. Dat moest de plaatselijke bevolking ervan overtuigen dat België de toekomst was. Maar de Britten veegden alle Belgische aspiraties van tafel toen zij Jeruzalem innamen en het de facto onder Britse bestuur brachten. België probeerde daarop via een propagandacampagne de Britse dominantie te dwarsbomen. De beroemde Balfour Verklaring van 2 november 1917, waarin de Britten onder zeker voorbehoud hun steun uitspraken voor de zionistische droom van de oprichting van een 'Nationaal Tehuis' voor het Joodse volk in Palestina, viel slecht bij de Fransen. De Belgische regering zag hierin een mogelijke wig in het voordeel van de eigen ambities. De Belgische propaganda onderstreepte vooral de historische 'banden' tussen Jeruzalem en België. Ze wilden doen geloven dat het Belgische voorstel om de voogdij over het Heilige Land op te nemen vooral bedoeld was om het de grootmachten gemakkelijker te maken.

Over de grote economische dromen zweeg men zedig. Niet alleen Frankrijk, maar ook de Verenigde Staten en Italië ontvingen deze boodschap. De erkenning van de Balfour Verklaring in de loop van 1918 door de geallieerden maakte een einde aan de Belgische droom. Palestina werd een Brits mandaatgebied.

De Belgische regering had trouwens nog andere expansiedromen. Aan het einde van de Eerste Wereldoorlog legde het een voorstel op tafel om de Nederlandse provincies Zuid-Limburg en Zeeuws-Vlaanderen te annexeren. Ook hier speelden economische motieven een belangrijke rol: Limburg bezat steenkool en Zeeuws-Vlaanderen schonk België de toegang tot de Westerschelde. Er waren ook verregaande annexionistische plannen voor het Groothertogdom Luxemburg. De Belgische overheid diende zich uiteindelijk tevreden te stellen met de huidige Oostkantons.

In Afrika ontving het Rwanda-Urundi als mandaatgebied. Godfried van Bouillon was daar nochtans nooit geweest. □

**Maurice De Hond**  
voorspelde verkiezingsoverwinning van Wilders

# Pionier in peilingen

WINNY MATHEEUSSEN

Maurice De Hond (°1947) is een oude rot in het peilingsvak. In zijn laatste peiling voor de Nederlandse Tweede Kamerverkiezingen voorspelde hij grote winst voor de PVV. Nadat hij zich tijdens de coronacrisis kritisch opstelde voor het beleid, leek hij uit de gratie. Maar nu is hij terug een graag geziene gast bij de Nederlandse pers. 'Ze kunnen niet om mij heen.'

**D**e Hond ontwierp al in 1977 een eigen model om de politieke voorkeuren van Nederland in kaart te brengen. Sindsdien is hij een vaste waarde in het peilingslandschap bij onze noorderburen. Aan het begin van de coronacrisis bekritiseerde hij de modellen van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), omdat ze besmetting via aerosolen buiten beschouwing lieten. De geschiedenis gaf hem gelijk, al werd zijn kritiek maar matig geapprecieerd en viel hij zelfs uit de gratie. Maar naar de aanloop van de Tweede Kamerverkiezingen deed hij waar hij goed in is: op basis van zijn beproefde systeem de uitslag voorspellen. In de laatste peiling zette hij de PVV van Geert Wilders op 25 tot 34 zetels. Wilders eindigde op 37 zetels, hoger dan verwacht. Maar hij was niet de enige die de ruk naar rechts onderschatte op basis van de beschikbare data.

**De uitslag viel als een bom in het Nederlandse politieke landschap. Met Wilders als afgetekende overwinnaar kan men niet meer om hem heen. Hoe verklaart u de grote sprong voorwaarts van radicaal rechts?**

**De Hond:** 'Migratie, migratie en migratie. Dat was het thema en dat heeft Wilders geen windeieren gelegd.'

**Speelde de aanpak van de coronacrisis, die er in Nederland heftig inhakte en voor verdeeldheid zorgde, een rol in de uitslag?**

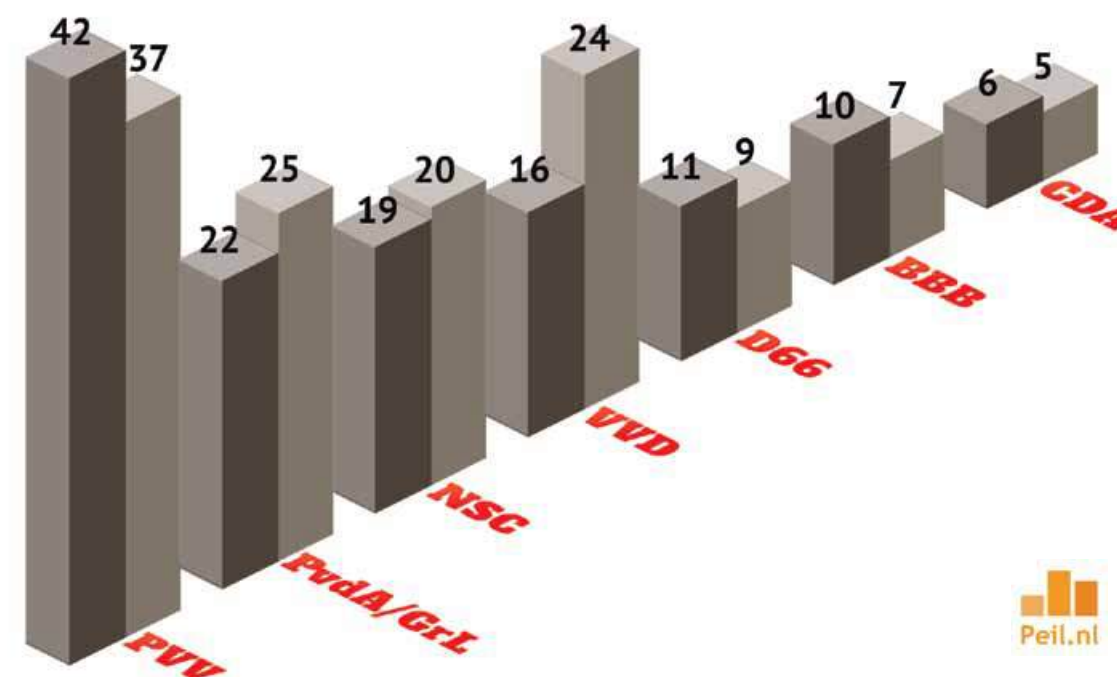
'Nee. Wat wel speelde is dat de burger heel ontevreden is over de kwaliteit van het bestuur. Daardoor verloren de regeringspartijen de helft van hun zetels. Migratie was het belangrijkste thema. Dat is direct gelinkt aan de huisvestingscrisis waardoor veel jonge Nederlanders niet meer aan een woning raken. Door de migratie leeft bij een deel van de Nederlanders het gevoel dat Nederland Nederland niet meer is.'

**Volgens politiek commentator Wierd Duk hebben de massale betogingen pro Palestina en zelfs Hamas vele Nederlanders de ogen geopend. Volgt u die redenering?**

'Ik denk dat hij dat overschat. Dat hele gevoel rond migratie speelde al veel langer een rol. De manifestaties na zeven oktober hebben dat misschien nog extra benadrukt, maar het is geen dominante factor geweest bij de uitslag. De grote toevloed van asielzoekers en migranten van de laatste tijd, samen met een falend integratiebeleid, hebben de doorslag gegeven. Ik heb nu een eerste peiling na de verkiezingen gedaan en de PVV staat nu op 42, nog eens vijf zetels erbij. Dat heb ik één keer eerder gezien: in januari 2016. Ook toen was er een massale instroom van vluchtelingen. Het gevoel dat het beleid die vluchtelingenstromen niet onder controle krijgt, terwijl dit allerlei consequenties heeft voor de samenleving, leeft enorm bij de kiezer.'

## Zetelverdeling peiling 2-12-2023

■ Peiling 2-12-2023 (na verkiezingen)  
■ Resultaten Tweede Kamer verkiezing 2023



**Pieter Omtzigt, dissident bij de christendemocratische CDA en oprichter van het Nieuw Sociaal Contract (NSC), scoorde ook behoorlijk met 20 zetels vanuit het niets. Die maakte niet echt een thema van migratie, maar zette in op een andere bestuurscultuur.**

'Hij scoorde inderdaad ook niet mis. Maar het is duidelijk – en ik heb dat ruim van tevoren aangekondigd – dat als er debatten zijn tussen Wilders en Dilan Yeşilgöz, de lijsttrekker van de liberale VVD van premier Mark Rutte, die zouden gaan over migratie. Dat is gewoon een onderwerp waar Wilders goed op scoort. Je moet ook beseffen dat de VVD zes jaar lang samen met de linkse D66 heeft bestuurd. Wilders bracht dat treffend naar voren tijdens een belangrijk debat op SBS: de VVD heeft gewoon D66-beleid uitgevoerd. Als je met linkse en rechtse partijen samen in de regering zit, kan je geen stevig migratiebeleid voeren. Dat heeft de VVD sterk parten gespeeld, ook al lieten ze het kabinet rond dat thema vallen.'

**Dat klinkt bekend in de oren. Bij ons in Vlaanderen heb je de liberale Open Vld, waarvan kwatongen beweren dat ze zich al meer dan twintig jaar op rechts laten verkiezen om dan links te besturen. Heeft Rutte die strategie ook toegepast gedurende zijn regeerperiode?**

'Hij kon niet anders. Sinds 2012 kón hij niet op rechts regeren. Eerst had hij de sociaaldemocratische PvdA nodig. Daarna kon hij niet rond D66. Hij had misschien met de PVV kunnen regeren, maar dat wilde hij niet. Nu speelt hen dat parten. En dat zie je in de uitslag en ook in mijn nieuwe peiling, waarbij PVV nog beter scoort.'

**Van waar komen nu die extra vijf zetels?**

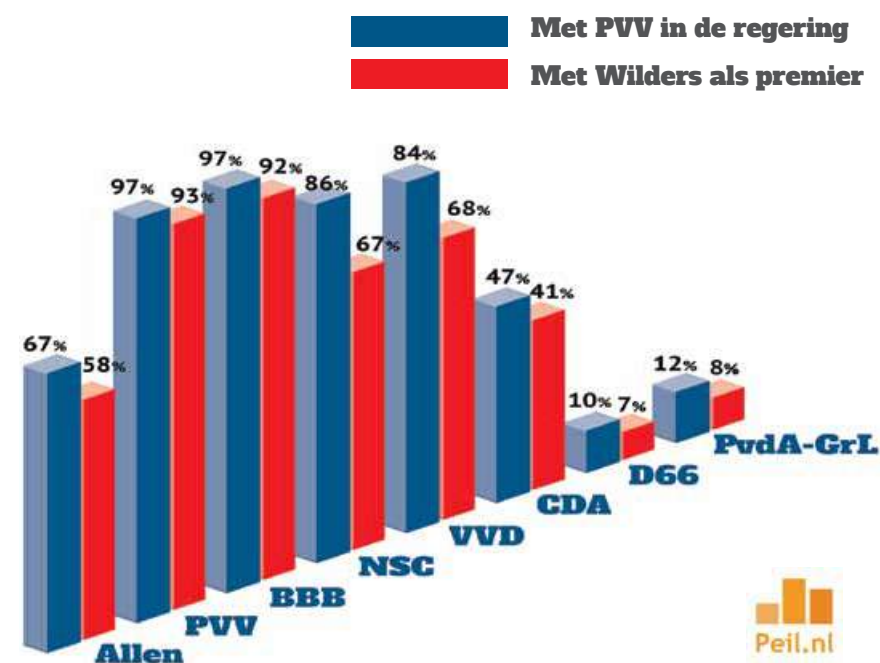
'De VVD verliest nog meer zetels door de houding van Yeşilgöz, die verklaarde niet in een regering met Wilders te willen stappen, maar enkel vanuit de oppositie wil gedogen. De terughoudende opstelling van Omtzigt doet hem ook zetels verliezen, maar hij compenseert dat door bij andere partijen wat weg te snoepen. Het NSC heeft puur electoraal nog geen last van die houding, maar de VVD staat nu op het laagste punt dat ik ooit in een peiling heb gezien.'

**Uit jouw onderzoek blijkt dat veel kiezers van VVD en NSC te vinden zijn voor een regering met Wilders. Wanneer je als politicus die boodschap krijgt, rest je toch niets anders dan daar mee aan de slag te gaan?**

'Mijn ervaring is dat, eens de verkiezingen voorbij zijn, de partijen zich niet zo verschrikkelijk veel aantrekken van wat de kiezer wil. Maar het grote probleem is dat ze met deze uitslag niet veel alternatieven hebben. Een andere meerderheid is niet te vormen, omdat links te klein is geworden. Een samenwerking met GroenLinks/PvdA van Frans Timmermans, dat ook wel vooruitgang, lukt maar heel nipt en schiet vooral tekort in de Eerste Kamer (de Nederlandse Senaat, red.). Voor de VVD zou het overigens zelfmoord betekenen mochten ze met hen regeren. Dan houden ze misschien nog twee zetels over.'



**Ik vind het acceptabel als de partij van mijn keuze in het kabinet stapt ...**



- ▾ **Geert Wilders**
- ▴ **Dilan Yeşilgöz**

**Is die zelfmoord al niet ingezet door Yeşilgöz, door te weigeren met Wilders in zee te gaan?**

'Dat heeft ze niet gezegd. Ze zei dat ze een regering met Wilders zou gedogen, zonder actief mee te doen. Dat is natuurlijk een politiek spel, en misschien ook wel slim. Als je even niet naar de kiezers kijkt, maar zuiver strategisch denkt, sta je zo sterker bij een regeringsvorming. Politiek tactisch is dat verstandig, al kost het de VVD op dit moment electoraal wel zetels in de peiling. Het is een politiek spel dat nu in Yeşilgöz' gezicht ontploft, omdat haar kiezers daar niet van gediend zijn. Politiek gezien kan ze op die beslissing nog terugkomen.'

**Ook Omtzigt lijkt niet direct te willen springen. Het wantrouwen tegenover Wilders is erg groot. Kan je**

**met hem besturen? Hij stelt zich wel milder op, in die mate dat men het nu zelfs over 'Milders' heeft.**

'Dat kan ik moeilijk inschatten. Wilders is namelijk op sommige punten redelijk onvoorspelbaar. Hij heeft in het verleden ook zaken gezegd die ver over de schreef gaan en ronduit ongrondwettelijk zijn. Misschien gaan NSC en VVD over enkele weken wel mee willen doen, op het moment dat Wilders wat rustiger wordt. Vooral bij Omtzigt zijn er best wel leden van de partij die nog even moeten wennen aan het idee om met Wilders te besturen. Tegen dan gaan de Nederlanders waarschijnlijk ook het signaal geven dat het tijd wordt om door te zetten.'

**Bij de Boer Burger Beweging (BBB) van Caroline van der Plas zijn ze minder terughoudend om met Wilders in zee te gaan. Zij en enkele mensen op haar lijst komen uit het CDA, net als Omtzigt. Wil dat zeggen dat de christendemocratie in Nederland nog niet dood is?**

'Het CDA haalt in elk geval bijna geen zetels meer. Maar er zijn veel mensen die niet uiterst rechts zijn en meer in het centrum zitten. Vroeger vond je die bij het CDA, maar dat is quasi weggevaagd. Nu zijn er andere partijen, rechts van het midden, zoals BBB en NSC. Die halen die kiezers nu binnen. Maar het is duidelijk dat de Nederlandse kiezers willen dat er op rechts geregeerd wordt. We hebben nog nooit een uitslag gekend met zulke lage totaalcijfers voor links. Aan de opkomst kan het niet liggen. Die lag met 78% op ongeveer hetzelfde niveau als bij de verkiezingen van 2017.'

**Een ander punt is de uitslag bij de scholierenverkiezingen: Daar bleek dat de PVV en Forum voor Democratie (FvD) van Thierry Baudet goed scoorden. Terwijl we de indruk kregen dat de jeugd vooral links activistisch is en GroenLinks zou stemmen.**

'PVV en FvD stonden daar op één en twee, al waren de percentages niet zo hoog. Ik wijt dat aan hun massale aanwezigheid op sociale media zoals Tik Tok, zeker bij FvD. Als je de media volgt, lijkt het inderdaad alsof allerlei groepen, zoals Extinction Rebellion, een grote aanhang hebben. Dat soort groepen zijn veel kleiner in de samenleving dan moet blijken uit de media-aandacht. Het viel me bijvoorbeeld op dat er onlangs een betoging was tegen Wilders in Amsterdam, waarvoor 43 verenigingen hadden opgeroepen. Nou, daar kwam met moeite 100 man opdagen. In de Volkskrant maken ze daar dan een hele reportage over. Dat vind ik verbijsterend. Mochten daar nou 10.000 mensen staan, dan kan je zeggen: okay, dat is een thema. Ik had in dit geval eerder een stuk gebracht over waarom daar zo weinig respons was. Maar nee, dus...'

**Dat brengt ons bij de rol van de pers. U verwacht dat die er alles aan gaat doen om Wilders te laten mislukken.**

'Dat gaan ze gegarandeerd doen. Als je in de kranten leest hoe ze reageren op de uitslag, is dat duidelijk. Ze gaan van verschillende mensen op de PVV-lijst het doopceel lichten (nagaan wat iemand in het verleden heeft gedaan, red.). We weten ge-

woon dat ze zich maximaal gaan inspannen om de populariteit van Wilders en de PVV naar beneden te halen. Waar zijn we in godsnaam mee bezig?’

**Wijst de uitslag ook op een tanende rol van de mainstream media?**

‘Alles wijst daarop. Het zal de lijn zijn die we de komende maanden gaan zien: zo veel mogelijk PVV en Wilders naar beneden halen, waarbij ze de polarisatie in de samenleving op de spits gaan drijven. En dat terwijl ze het steeds hebben over verbinding. Dat vind ik altijd zo leuk (*lacht cynisch*). Ik heb de indruk dat de rol van de grote media steeds meer afneemt. Aan de andere kant zie ik bij de alternatieve media een grote versplintering. Maar wat ik interessant vind – en dat merkte ik zelf al vijf, zes jaar geleden – is dat de reacties na een TV-optreden met 800.000 kijkers eerder beperkt zijn. Terwijl, als ik later op sociale en alternatieve media iets deed, er heel veel reacties kwamen en de discussie op gang kwam. Dat heeft ook gespeeld bij deze verkiezingen. *Vandaag Inside*, een praatprogramma op de commerciële omroep SBS, heeft het bepalende debat georganiseerd, niet de Publieke Omroep. Ik heb een analyse gemaakt van het stemgedrag van de nieuwskijkers van de verschillende zenders. Bij SBS stemde 51% PVV. Bij de NOS, van de publieke omroep, was dat maar 18%. Daaruit blijkt dat SBS een echte volkszender is geworden.

En het gaat verder. Alternatieve media, zoals *De Nieuwe Wereld* van Ad Verbrugge, scoren ook alsmmaar beter. Wanneer ik daar verschijn, zie je heel veel positieve reacties. Al durf ik niet te zeggen dat zij een grote invloed hebben op de politiek.’

**Ga je er van uit dat de formatiegesprekken een kans op slagen hebben, al dan niet met een minderheidskabinet?**

‘Ik kan me niet voorstellen dat we zomaar nieuwe verkiezingen krijgen zonder dat er een kabinet is gevormd. Dat zou zo’n afgang zijn, dan worden de politici pas echt afgestraft. Ik denk dus wel dat ze iets gaan laten beginnen. Alleen denk ik niet dat zo’n kabinet, al dan niet met gedoogsteun, een lang leven beschoren is. In Nederland is er geen verplichte termijn om een kabinet te vormen. Het kan dus best lang duren. We hebben er de laatste keer bijna 300 dagen over gedaan. Ik denk wel dat het zowel voor de huidige premier Rutte als voor andere ministers een goede zaak zou zijn als er zo snel mogelijk een nieuw kabinet is. Stel dat Rutte zijn beoogde baan krijgt bij de NAVO, wat moet er dan met Nederland gebeuren als er nog geen nieuw kabinet is? Ook de andere ministers hebben liever zo snel mogelijk de handen vrij.’

‘Al is het ook best mogelijk dat we in 2024 opnieuw naar de stembus trekken. Er kunnen zich wereldwijd ook nieuwe, grote gebeurtenissen afspelen in deze onzekere tijden. Dan kan het ook best dat er een kabinet van nationale eenheid wordt gevormd. We leven in zo’n instabiele wereld. Joost mag weten hoe het verder gaat. Eigenlijk kan ik dat niet voorspellen.’



**Scholierenverkiezing 2023**

	PVV	22172	15.87%	
	Forum voor Democratie	18637	13.34%	
	VVD	15154	10.84%	
	GROENLINKS/ Partij van de Arbeid (PvdA)	14845	10.62%	
	D66	14472	10.36%	
	BBB	10804	7.73%	
	DENK	9769	6.99%	
	Partij voor de dieren	5714	4.09%	
	Nieuw Sociaal Contract	3872	2.77%	
	Volt	3687	2.64%	
	ChristenUnie	2674	1.91%	
	Piratenpartij - De Groenen	2665	1.91%	
	SP	2578	1.84%	
	CDA	2416	1.73%	
	JA21	1968	1.41%	
	SGP	1735	1.24%	
	BIJ1	1431	1.02%	



**Zowel in Europa als in Vlaanderen is er verbijsterd gereageerd op de uitslag in Nederland. Welke repercussies heeft de doorbraak van extreemrechts in de rest van Europa?**

‘Dat is niet echt mijn specialiteit. Maar ik heb het gevoel dat je in alle landen hetzelfde proces ziet, waarbij de afkeer van de politieke elite toeneemt. Dat zal zich per land wel anders uiten.’

**Migratie, het grote thema, is nu net een probleem waarvan de nationale politici zeggen dat het Europees moet worden aangepakt. Is er niet een toenemende onvrede richting de supra-nationale instellingen waaraan we de laatste jaren veel bevoegdheden hebben toevertrouwd?**

‘Zeker. Kijk naar Denemarken. Die hebben een opt out bekomen en kunnen wel een degelijk migratiebeleid voeren. Het hele systeem is vastgelopen en draait zich alleen maar verder vast. Het is alsof je in een spinnenweb hangt. De onvrede daarover is intens en het lijkt erop dat politici het enkel erger maken met elke poging om zich daaruit te bevrijden.’

**Ondertussen blijft u peilen om de vinger aan de pols te houden?**

‘Inderdaad. Ik hou minstens één keer per maand een peiling, vaker als er zich een speciale gebeurtenis voordoet.’

**U komt ook opnieuw aan bod op de Openbare Omroep. Dat was van voor de coronacrisis geleden. Sta je terug in de gratie?**

‘Inderdaad. Ik word opnieuw gevraagd en ben al een paar keer in de studio aan tafel mogen aanschuiven. Ik weet niet of ze me mijn houding tijdens de coronacrisis hebben vergeven, maar voor politieke onderwerpen ben ik uit de dood herrezen. Ik denk dat ze gewoon niet meer om me heen konden. Ik heb de grote stijging van Wilders gesignaleerd, dat gaf in Den Haag zo’n effect dat ze niet langer konden doen alsof ik niet meer bestond.’

**Voelt u zich geroepen om ook bij ons eens de boel grondig te analyseren?**

‘Ze hebben me al de vraag gesteld om dat te doen. Maar er moet behoorlijk wat geld tegenaan gegooid worden om dat in België goed te doen. Je moet o.a. een bestand maken van mensen die meedoen aan een peiling en dat gaat al snel over een 30.000-tal mensen om representatief te zijn. Zuiver technisch gezien is het wel mogelijk, maar op dit moment is het niet aan de orde. Jullie zullen het nog een tijdje met Ipsos moeten doen (*lacht*).’



# Belgisch betonrot en BPOST

IVAN VAN DE CLOOT



↳ **Ivan Van de Cloot**  
Hoofdeconoom en CEO bij  
Stichting Merito en  
Doorbraak-columnist.

**R**egelmatig schrijf ik over het betonrot in onze instituties. In de zaak rond Bpost is dat een enorm eufemisme. Wat een stinkend dossier. Zelfs Ivan de Vadder merkte op X op dat het ongezien is: "Omdat blijkt dat de krantenbedeling veel goedkoper kan dan in het verleden, wordt ze afgeschaft." Wat je allemaal leest rond dit dossier tart alle verbeelding. De Wetstraat staat nu al weken op zijn kop om te vermijden dat er geld bespaard kan worden dankzij een lagere prijs voor het krantencontract.

We gaan deze kerk echter tot de bodem moeten uitdrinken. Al vele jaren zijn de overheids-subsidies voor de krantenbedeling moeilijk te verdedigen. En ze worden met de jaren alleen maar groter. Nu komt er immers meer en meer het argument bij dat de subsidiëring een concurrentievervalsing is voor digitale alternatieven. En dan is er ook het ecologisch argument dat het waanzinnig is om een voorkeursbehandeling te geven aan het fysiek rondrijden van gedrukt papier waarbij elke belastingbetaler gedwongen wordt bij te dragen.

## Openbaar, u zegt?

De kat kwam op de koord toen bij de openbare aanbesteding bleek dat het bedrijf PPP de krantenbedeling wil doen voor 18 eurocent per bezorgde krant tegen 32 cent bij Bpost. We moeten eens stilstaan bij het feit dat dit het voorwerp is van een politieke crisis. We hebben dus een procedure van een openbare aanbesteding en die procedure mocht duidelijk maar één uitkomst hebben. Inzake geloofwaardigheid van de overheid en haar respect voor procedures kan dit wel tellen. Wat is de waarde van openbare aanbestedingen in dit land? Hoe vaak worden hier procedures voor de schijn gevoerd? De politiek is bereid om hemel en aarde te verzetten om de zaken naar haar hand te zetten. Mogen we het nog hebben over het respect van de politiek voor de belastingbetaler?

Er wordt nu door Ecolo kwaadgesproken over de modus operandi van de private speler. Over veel zaken kan men op voorhand in de toekenningsvoorwaarden extra clausules invoeren. Nu achteraf hierover beginnen is rijkelijk laat. Er wordt

bericht dat PPP wel lager scoorde inzake het kwaliteitscriterium, maar dat dit verschil slechts beperkt was. In een Europese aanbesteding van dit niveau de officiële erkenningscriteria negeren, zal in elk geval enkel tot enorme juridische risico's leiden. In dit geval telde overigens de prijs mee voor 60%, maar was er ook een weging voor kwaliteit van 25% en bezorgtijd van 15%.

## In het belang van de belastingbetaler.

Het drong bij de Franstalige politieke partijen door dat ze niet zomaar het resultaat van de aanbesteding kunnen negeren. Nu, na zoveel decennia controverser, is er ineens wel sprake van het opgeven van het concessiesysteem van de krantenbedeling op zich. Dan zouden de uitgevers individueel kunnen kiezen en alsnog in zee gaan met Bpost, als ze dat verkiezen.

Veel Vlamingen willen af van de factuur van 125 miljoen euro die tot nu aan het krantencontract werd besteed. De Vlaamse krantengroepen kunnen die kost dan ook perfect zelf dragen. Het wordt dringend tijd dat de politiek eens handelt in het belang van de belastingbetaler.

De Franstalige socialisten kwamen ineens af met een alternatief: een fiscale aftrek voor kranten ter waarde van 125 miljoen euro. Maar al gauw bleek dat het idee mankementen vertoonde. Wat dan met het verschil tussen papieren en digitale media? Wat met het verschil tussen kranten die verkocht worden in de winkel en abnemen-

ten? Juridisch zeer wankel dus. En de Franstalige uitgevers – die in minder goede conditie verkeren dan de Vlaamse – waren nog altijd niet gerustgesteld. Zal een aftrek bij de belastingaangifte wel volstaan om alle abonnees aan boord te houden, als de prijzen stijgen?

## In het belang van de democratie?

Wat politici over dit dossier allemaal verklaard hebben, gaat echt alle richtingen uit. Zo verklaarde Petra de Sutter zelfs dat het krantencontract nodig is in het belang van de democratie. Er zijn nochtans genoeg landen in de wereld die geen dergelijke constructie nodig hebben om zelfs een meer levendige democratie te hebben dan ons land. In dit tijdperk van digitale nieuwsmedia is het ook niet meer geloofwaardig dat het ondersteunen van papieren kranten een voorkeurregel behoeft in het belang van de democratie. Voor de PS en Vooruit zou het vooral gaan om het mogelijk jobverlies. Waarmee ze eigenlijk zeggen dat de ene job voor hen niet evenveel waarde kent als de andere. De winnaar van het contract

“ In dit tijdperk van digitale nieuwsmedia is het niet meer geloofwaardig dat het ondersteunen van papieren kranten een voorkeurregel behoeft ”



zal immers ook mensen moeten inzetten om de kranten te bezorgen.

De nieuwe voorzitter van Vooruit, Melissa Depraetere, beweert dat het geld tot nu toe feitelijk terecht kwam bij grote mediabedrijven die al veel winst boeken. Zij stelt voor dat het nu gebruikt zal worden voor de sociale rechten van postbodes die getroffen kunnen worden door herstructurerings.

“ Er wordt veel aandacht gespendeerd aan de verklaringen van de Franstalige uitgevers die liever bij Bpost blijven, maar Roularta stelt dat het uitkijkt naar de voordelen van grotere concurrentie ”

We kunnen enerzijds respect opbrengen voor de woordvoerder van PPP die zegt dat het onaanvaardbaar is dat de politiek nu de concessie wil opgeven omdat er een speler is die bereid is om het goedkoper te doen. Anderzijds is het misschien de uitgelezen kans om zoveel belastinggeld te gebruiken voor het reduceren van het begrotingstekort en komaf te maken met een politiek gemotiveerde constructie die correcte mededinging scheeftrekt ten voordele van Bpost. Politici lijken dan wel tot alles in staat om belastinggeld uit te geven, deze keer lijkt het toch onvermijdelijk dat Bpost zich aanpast aan de gewijzigde economische realiteit. Uitgevers hebben ontdekt dat het anno 2023 mogelijk is om krantenbedeling veel goedkoper te realiseren dan al die jaren met Bpost. In Nederland gebeurt de krantenverdeling bij *De Telegraaf*, *de Volkskrant* en *Algemeen Dagblad* door de uitgevers zelf.

“ Bpost is structureel verlieslatend en wordt enkel door overheidssubsidies boven water gehouden. De vervlechting van partijpolitiek met Bpost is ondertussen voorbij elke aanvaardbaarheid ”

**Taalgrens als tweespalt**

De Vlaamse uitgevers zouden lagere tarieven kunnen onderhandelen dan in Wallonië. Kranten bedelen is immers een duurdere onderneming in een dunbevolkt territorium. Bovendien zijn er in Vlaanderen relatief meer abonnees dan losse lezers. Zolang de uitgevers echter de rekening konden doorschuiven naar de belastingbetalers

voelden ze geen druk om deze gunstige kostenpositie in Vlaanderen te benutten. Voor Gent, Antwerpen en Brussel was het vandaag overigens ook al niet aantrekkelijk genoeg voor Bpost. Er wordt veel aandacht gespendeerd aan de verklaringen van de Franstalige uitgevers die liever bij Bpost blijven, maar Roularta stelt dat het uitkijkt naar de voordelen van grotere concurrentie. Grote Waalse krantenuitgevers maken zich schijnbaar weinig zorgen. Zij maken de vergelijking met Frankrijk waar de kost ook al snel 40 eurocent bedraagt voor de bezorging.

Het is niet zo dat er tot nu toe geen concurrentie werd georganiseerd. Wel is het mogelijk dat in het verleden niet altijd werd gekozen voor de beste en goedkoopste dienstverleners. Zolang zaken konden geregeld worden buiten de schijnwerpers is dat in elk geval niet uit te sluiten. Nu werd het resultaat van de aanbesteding echter publiek gemaakt omdat dit zo hoort bij de techniek van Europese openbare aanbestedingen. Het is een voorbeeld van wat transparantie in beweging kan zetten. We zaten decennia opgezadeld met een problematische constructie die alleen op zijn einde loopt wanneer er licht op kan schijnen. Onder heel de constructie van het krantencontract zit uiteraard ook nog de extreem gunstige regeling verdoken voor vzw's zoals vakbonden en andere organisaties.

**Slecht bestuur**

De weg naar een normale functionering van de krantenmarkt blijft bezaaid met obstakels zolang de politiek er oneigenlijke objectieven in onderbrengt. Dat de prijs van een postzegel in België bij de duurste van Europa bedraagt, heeft veel te maken met het feit dat bepaalde partijen Bpost altijd als een tewerkstellingsmachine voor kiezers hebben gezien. De fictie is dat de Belgische overheid op deze manier aandeelhouder kan zijn van Bpost en tegelijk het algemeen belang kan dienen.

Eerder al was er de uitspraak van de rechter in Bpost-dossiers waarbij de belastingbetaler voor honderden miljoenen werd getild. Er wordt al te lang weggekeken van gewoonweg slecht bestuur rond Bpost. Het bedrijf ontving de afgelopen tien jaar 3 miljard euro overheidssubsidies en nog eens meer dan 1 miljard voor specifieke contracten. Bpost is structureel verlieslatend en wordt enkel door overheidssubsidies boven water gehouden.

De vervlechting van partijpolitiek met Bpost is ondertussen voorbij elke aanvaardbaarheid.



Doorbraak Magazine verschijnt viermaal per jaar.

# DOORBRAAK

## DOORBREEK DE BUBBEL

Op Doorbraak.be kan u dagelijks terecht voor een mix van onafhankelijke journalistiek, opiniestukken en columns.

**DOORBRAAK MAGAZINE**

01

Een jaarabonnement op het magazine (4 nummers/jaar) kost **40 euro**

OPTIE

**DOORBRAAK.be ONLINE**

02

Een abonnement op Doorbraak.be kost 9 euro/maand of **90 euro/jaar**

OPTIE

**DOORBRAAK COMBO**

03

Een Combo-abonnement voor Magazine + online kost **125 euro/jaar**

OPTIE

**VRIEND VAN DOORBRAAK**

04

Voor **150 euro/jaar** abonnement op site + magazine, uitnodiging voor evenementen, kortingen,...)

OPTIE

<https://abonnement.doorbraak.be/abonnement.php>





# De zonderlinge zelfvernietiging van de Conservatives

Rishi Sunak  
Foto © Belga

## HARRY DE PAEPE

Meer dan zeven jaar terug stemde de Britse kiezer met een nipte meerderheid voor de Brexit. *Take back control*, luidde de leuze. Sindsdien belanden de regerende Conservatives in een diepe bestaanscrisis. Ze lijken allesbehalve hun zaken onder controle te hebben.

**D**e Conservative and Unionist Party wordt traditioneel 'the national party of government' genoemd. De partij behoort tot de traditionele bastions van het koninkrijk, naast de monarchie en de Church of England. Tijdens de twintigste eeuw waren de conservatieven 65 jaar aan de macht, in deze eeuw al dertien jaar. De partij bewees zichzelf meermaals als een dodelijk effectieve electorale machine waar geen tegenstand tegen opgewassen bleek. Maar net als die andere twee bastions, davert de Conservative Party vandaag stevig op zijn grondvesten.

### Diep wantrouwen, duistere krachten

Sinds 2010 kende de partij – en daarmee ook het land – vijf verschillende premiers. Vier daarvan kwamen aan de macht na de Britse keuze voor een Brexit in 2016: Theresa May, Boris Johnson, Liz Truss en Rishi Sunak. Ondanks de aanzienlijke meerderheid in het Lagerhuis waar de Conservatives - of Tory's – vandaag van genieten, kampt de partij met een diepe existentiële crisis. Toen Boris Johnson triomfeerde in de verkiezingen van

2019, was de overwinningvreugde van korte duur. Binnen drie maanden werd zijn kabinet geconfronteerd met een pandemie en tegen de zomer van 2022 was het premierschap van Johnson voorbij. Boris Johnsons dure beloftes van grote hervormingen zonken weg in een moeras van schandalen en chaos. Na hem zat Liz Truss het slechts 45 dagen uit. Haar radicale economische agenda verschrikte de economische markten en kelderde de partij in de peilingen. Vervolgens nam de huidige eerste minister Rishi Sunak de fakkel over. Maar het lukt de man niet om zijn partij op koers te krijgen.

### Doctor No

Begin november van dit jaar verscheen een opmerkelijk boek over de regeringspartij. Nadine Dorries, de voormalige minister van Cultuur in het kabinet Johnson, schreef *The Plot*, een boek dat verhaalt hoe schimmige machinaties de val van de premier Johnson bewerkstelligden. Ze schreef eerder al boeken die eerder slechte kritieken kregen. Haar carrière als minister onderging overigens hetzelfde lot. *The Plot* kreeg veel media-aandacht, maar het verhaal dat Dorries schetst over de Conservatieve Partij wekt eerder ongeloof dan verbazing. Volgens dit boek zijn er heel wat duistere krachten aan het werk in de coulissen van de partij. Het meesterbrein noemt ze 'Doctor No', zoals de slechterik van de James Bond-verhalen. Hij is een fixer die er bijzondere methodes op nahoudt. Om hem te schetsen vertelt ze hoe 'Doctor No' het konijn van een voormalig vriendinnetje in stukken hakte en tegen haar voordeur nagelde. Hij zou ook een huis in brand willen steken hebben. De schimmige figuur bepaalt alles binnen de partij en omklemt elke beleidsbeslissing als een octopus.

Nadine Dorries claimt dat geen enkele premier sinds David Cameron handelt zonder zijn goedkeuring. Volgens sommige van Dorries' bronnen wordt het meesterbrein betaald door miljardairs en zelfs door de Israëliëse geheime dienst, de Mossad. Hoewel de spectaculaire beweringen van de vroegere minister moeilijk ernstig te nemen zijn, leggen ze wel een dieperliggend probleem bloot: de Conservative Party is hopeloos verdeeld waarbij een onderling diepgeworteld wantrouwen hoogtij viert.

### Kiezers keren zich af

De openlijke strijd van de verschillende fracties schaadt het publieke vertrouwen in de regering. In lokale en tussentijdse verkiezingen keren de traditionele kiezers zich af, een veeg omen voor de nationale stembuslag in 2024. De partij moet zich onder meer verantwoorden voor instortende schoolgebouwen of door rioolwater vervuilde rivieren en stranden. Op het partijcongres in Manchester in oktober zette Rishi Sunak zichzelf daarom de markt als een nieuwe wind die anders waait dan de 'versleten politiek' van de voorbije dertig jaar. 'Met deze man wordt het anders', klonk het. Dit was een poging om het Tory-merk te herlanceren. Een maand later nam Sunak oud-premier David

Cameron aan boord als nieuwe minister van Buitenlandse Zaken, wat meteen als een contradictie geïnterpreteerd werd voor de nieuwe wind in de partij. Dit wekte de indruk van oude wijn in nieuwe zakken. Tobias Ellwood, een van de vele oud-ministers binnen de partij, klaagde dat Rishi Sunak geen duidelijke filosofie voorstaat en dat hij zich te weinig durft afzetten tegen de rechtse vleugel. Aan *Politico* verklaarde hij: 'Er zijn velen die denken dat de cultuuroorlogen het strijdperk zijn voor de Britse politiek. Maar ik geloof dat niet. De volgende verkiezingen zullen over de economie handelen, samen met de bezorgdheden en debatten over de openbare diensten zoals de NHS.'

“ Het diepe wantrouwen jegens elkaar is grotendeels terug te brengen tot de verhouding van de Conservatives tegenover de Europese Unie ”

Sunak hoopt dat de economische vooruitzichten tegen de lente van 2024 zullen verbeteren. Dat zou hem munitie bieden om de verkiezingsstrijd aan te gaan met een zegezeeker Labour.

De terugkeer van Cameron naar het voorplan kwam op hetzelfde moment als het ontslag van Binnenlandminister Suella Braverman. Braverman wordt gezien als een van de leiders van die rechtse vleugel en in die cultuuroorlogen neemt zij duidelijke stellingen in. Alles wat als 'woke' wordt gezien, kent geen genade bij Braverman. De politica is ook heel vocaal over de immer groeiende migratiestroom naar het VK. Alle Tory's roepen dat ze de boten willen stoppen die volgestouwd zitten met illegalen, maar Braverman is een van de luidste stemmen.

▼ Suella Braverman  
Foto © Belga



De voorlopige mislukking van het Rwanda Plan, waarbij het VK illegalen naar Rwanda wil sturen, was een klap voor de regering Sunak. Hij beloofde te slagen waar de regering Johnson faalde, die hier ook zijn tanden op stukbeet. Het Britse Hoogerechtshof oordeelde in november dat het Rwanda Plan niet uit te voeren valt, omdat Rwanda niet veilig is. Braverman beweert dat de mislukking vooral Sunaks eigen schuld is, omdat hij te weinig een plan B voorbereidde. En zo ziet de kiezer de Conservative Party alweer falen en bekechten.

**Oude tweespalt**

Het diepe wantrouwen jegens elkaar is grotendeels terug te brengen tot de verhouding van de Conservatives tegenover de Europese Unie. Het euroscepticisme dat zegevierde in het referendum van 2016 kent onder meer zijn oorsprong in de nog actieve denktank 'The Bruges Group'. Deze Tory's nemen een toespraak van oud-premier Margaret Thatcher uit 1988 als de grondtekst van hun overtuigingen. De tekst van deze rede die zij hield voor het Europacollege onder het Brugse belfort leest als een politiek testament doordeesemd van het 'thatcherisme'.

Ze pleitte fel tegen een verdere politieke unievorming van de toenmalige Europese Economische Gemeenschap. De eens eurogezinde premier was bang geworden voor de groeiende macht van 'Europa'. Haar kritische houding werd haar politieke ondergang in 1990. De Conservatives waren immers voor Europese samenwerking en de balorigheid van Thatcher viel niet te rijmen met de overtuiging van de meeste ministers in het regeringskabinet. Na haar val vuurde Thatcher vanaf de zijlijn de eurosceptische parlementsleden aan en de Bruges Group was haar belangrijkste fanclub. Thatchers opvolger, John Major, had de handen vol met de opstandige parlementsleden en omschreef hen als een bende rotzakken. Hij kon slechts nipt zijn partij ervan overtuigen om het Verdrag van Maastricht goed te keuren in het Lagerhuis. Het thema 'Europa' plantte zich in het hart van de Tory's.

Maar het euroscepticisme was niet louter een zaak van rechtse Tory's. Ook binnen Labour was er een fractie die een afkeer had van het 'kapitalistische' Europese project. Buiten de twee grote partijen doken er ook nieuwe organisaties op die als doel hadden om het VK los te maken van Europa. In 1994 richtte Sir James Goldsmith de Referendum Party op. Die partij had als enige doelstelling een referendum in te richten over het Britse lidmaatschap van de EU. Het politieke vehikel van Goldsmith was weinig succesvol en het stierf met hem in 1997.

Maar de kleine partij had goede connecties met verschillende Tory parlementsleden die vandaag nog actief zijn. In dezelfde periode, 1991, werd de Anti-Federalist League opgericht door Alan Sked, een professor aan de London School of Economics. Aanvankelijk kende deze partij geen succes, maar na het Verdrag van Maastricht in 1992 kende het wat wind in de zeilen. De Anti-Federalist League



vervelde in de United Kingdom Independence Party (UKIP). Dat kon onder het leiderschap van Nigel Farage fel groeien in Europese verkiezingen van de vroege 21ste eeuw. Opgejaagd door dit succes kibbelden de Tory's verder over de Europese samenwerking. Sinds 1997 zat Labour met Tony Blair comfortabel aan de macht en daar werd het euroscepticisme een zaak van slechts enkelen.

De Conservative Party probeerde kiezers te overtuigen door te waarschuwen dat met Labour het VK het Britse pond zou inruilen voor de euro, maar het leverde hen in de verkiezingen van 2001 welgeteld één extra zetel op. De Europese kwestie bleek het minste van de kiezer zijn zorgen. Toch bleef een – gematigd – euroscepticisme de boventoon voeren bij de partijleiding. Het hield de vertwijfelde partijachterban bij elkaar, een achterban die sterk heimwee had naar de succesjaren van Margaret Thatcher. In de verkiezingen van 2005 verloor de partij alweer van Labour, hoewel de Tory's dit keer 33 zetels wonnen. Na de nederlaag werd de jonge David Cameron oppositieleider.

Cameron vertelde zijn achterban dat de tijd aanbrak om niet langer 'te zeuren over Europa'. De Tory's zich dienden te concentreren op 'de echte problemen' van de bevolking. Om zijn eurosceptische leden te plezieren besliste hij al in 2005 om zijn parlementsleden in het Europese Parlement te laten opgaan in een nieuwe fractie. Dat werd uitgevoerd in 2009 met de oprichting van de European Conservatives and Reformists (ECR). De fractie waar vandaag onder meer de N-VA bij hoort. Tot

▲ **Boris Johnson en Nadine Dorries**  
Foto © Belga

2009 waren de Tory's lid van de EVP, de christendemocratische Europese Volkspartij. De oprichting van de ECR zette kwaad bloed bij andere Europese conservatieve en christendemocratische partijen. Het hoefde in 2016 dan ook niet te verwonderen dat de verzoeken van David Cameron om nieuwe

“ ‘De Conservatieve Partij zoals wij die kennen ligt op sterven’, liet een prominent lid zich ontvallen in een Brits magazine ”

voorwaarden te verkrijgen voor het Britse lidmaatschap op een koude steen vielen bij de christendemocratische Angela Merkel. David Cameron gokte er in 2015 op dat hij de Europese kwestie binnen zijn partij voor eens en altijd kon uitschakelen door een referendum aan te kondigen over het Britse EU-lidmaatschap. Eens hij die campagne op gang trok, verloor de eurokritische (en dus niet-sceptische) David Cameron de controle over de regie. Aan de overzijde, bij Labour, voerde men officieel campagne tegen een Brexit, maar de partijleider Jeremy Corbyn deed niet veel moeite om het officiële standpunt te verdedigen. Hij was een van de weinige overgebleven eurosceptici binnen Labour. Zowel binnen als buiten de Conservative Party werd er hevig campagne gevoerd voor een Brexit met het gekende resultaat tot gevolg. Camerons gok speelde verkeerd uit.

**Gewijzigd politiek DNA**

Na het ontslag van Cameron, een rechtstreeks gevolg van het referendumresultaat, kwam Theresa May in de plaats. Zij nam de ondankbare taak op

▼ **Nigel Farage**  
Foto © Belga



zich om de diepe verdeeldheid over Brexit binnen de partij te verzoenen. Een opdracht waarin zij zwaar mislukte. Ook voor haar betekende 'Europe' de politieke ondergang. Haar grootste criticus en boegbeeld van de referendumcampagne voor een Brexit, Boris Johnson, nam de macht van haar over. Een van zijn eerste beleidsdaden was het uit de partij zetten van 21 conservatieve parlementsleden die tegen een Brexit zonder een akkoord met de EU waren. Het Brexitthema was niet langer een conservatieve campagne voor een politieke en economische hervorming. Onder May en Johnson vervelde het thema tot een bittere ideologische strijd over hoe het VK bestuurd moet worden. Daarbij werden alle instituties – van de rechterlijke tot de uitvoerende macht – volop in vraag gesteld. Inmiddels stapten meer en meer UKIP-leden over naar de Conservative Party waardoor ook het politieke DNA van de partij veranderde. De eerder economisch liberaal-conservatieve middenklasse werd er verdronken door een nieuwe achterban met een meer sociaal-conservatief en links profiel.

De Brexit beëindigde de oude verdeeldheid niet. Het huidige akkoord tussen het VK en de EU, onderhandeld door Boris Johnson, lijkt niemand te plezieren. Overtuigde brexiteers vinden dat het niet is waarvoor ze stemden en antibrexiteers zien er simpelweg een bevestiging in van hun standpunt. Economisch geniet het VK vooralsnog niet de grote successen waar de brexitzijde op had gehoopt. Sinds de Brexit trekken er meer en meer migranten naar het VK en ook de illegale migratie neemt enkel toe. Volgens de peilingen ziet het er naar uit dat Labour, na meer dan een decennium in oppositie, met een grote overwinning aan de macht zal komen. Hoewel Labour door de zelfdestructie van de Conservatives weinig moeite moet doen om kiezers te overtuigen, is de sociaaldemocratische partij op heel wat gebieden naar het centrum opgeschoven. Zeker in vergelijking met de periode toen Jeremy Corbyn er de dienst uitmaakte.

**Wilderness years**

De Tory's hebben een diep trauma overgehouden aan wat men de *wilderness years* noemt, de dertien jaren in oppositie tussen 1997 en 2010. Ze zijn als de dood voor een herhaling van die periode. Langs rechts ligt er een electorale concurrent op de loer, de Reform Party. Die partij snoept in peilingen voldoende percentpunten af om de Tory's pijn te doen. En de bekende Nigel Farage speelt inmiddels meer en meer met de idee om zich aan te sluiten bij de Conservatives en er het roer over te nemen. Het zou een ultieme nederlaag betekenen voor klas-sieke Tory's als een David Cameron die Farage ooit een 'gek' noemde. 'De Conservatieve Partij zoals wij die kennen ligt op sterven', liet een prominent lid zich ontvallen in een Brits magazine. Het is het ironische lot voor de partij die ooit de kiezer aan zich bond met de boodschap van *strong and stable leadership*. □



Vanmol & Quirit

# “Pijnloze humor en cartoons, dat bestaat niet”

WINNY MATHEEUSSEN

Cartoonisten zijn een ras apart, met een al even aparte kijk op de wereld en actualiteit. Ervaren rotten Quirit (Jean-Marie Mathues, °1953) en Vanmol (Erwin Vanmol, °1967) kijken samen terug op de carrière van eerstgenoemde, die na 48 jaar zijn tekengerief opbergt. Een verhaal over vrije meningsuiting, een gebrek aan tekentalent én een overdosis verkooptalent.

**N**aast hun missie als cartoonist hebben beide heren wel meer gemeen. Zo hadden ze allebei een korte en enigszins teleurstellende carrière als beroepsmilitair. Vanmol faalde voor het behalen van zijn rijbewijs in het Belgische leger. Quirit mikte hoger: hij behaalde zijn vliegbrevet niet. Zij zochten hun heil elders en werden cartoonist.

**In 1976 verschijnt het eerste werk van Quirit in Knack. Hoe ben je daar beland?**

**Quirit:** 'Ik zag in *Humo* rare tekeningetjes van een zekere Kamagurka. Dat was simpel getekend en de tekst was al even simpel. Die presenteerde een mannetje dat heel absurd zei: "Telkens als ik 'nu' zeg, is het voorbij! 'Nu', hihihhi. 'Nu', hihihhi" (*lacht*). Zoiets wou ik ook doen.

Nu ben ik geen ongelooflijk tekentalent. Op Sint-Lucas in Hasselt was ik zelfs gebuïsd voor tekenen. Maar ik had wel grote voorbeelden, zoals Hergé, Franquin en natuurlijk de Fransman Reiser. Mijn *mannekes* hebben allemaal dikke neuzen. Dat heb ik misschien wel van die laatste overgenomen. En ik ben een echte leurder: ik liep alle redacties plat met mijn map met tekeningen. Bij *Knack* ben ik zeker

vijf keer langs geweest. De legendarische Karel Anthierens was daar toen hoofdredacteur. Na de vijfde keer was hij me beu: "Kom, geef die handel hier, ik zal het publiceren!". En sindsdien kreeg ik elke week een hele pagina.'

**Je zegt dat je niet kan tekenen. Is dat dan geen handicap als cartoonist?**

**Quirit:** 'In feite niet. Of misschien toch wel. Het helpt wel... Help me, Erwin!'

**Vanmol (zelf kunstschilder van opleiding):** 'Je moet kunnen tekenen in de betekenis van een boodschap of een verhaal met tekens overbrengen. Academisch tekenen is daarvoor niet nodig. Ik denk dat het zelfs eerder een nadeel is als je daar te veel aan vasthoudt.'

**Quirit:** 'De idee achter de tekening is inderdaad het belangrijkste. Niet al te goed kunnen tekenen is dan misschien toch een voordeel (*lacht*).'

**Vanmol:** Als cartoonist ontsnap je aan veel zaken. Zo moeten wij ook niet echt journalist zijn. We mogen er ook al eens een beetje naast zitten met onze boodschap. Niemand ligt daar wakker van, het is maar een cartoon, hé (*lacht*).'

**Na Knack kwam in 1982 De Zwijger, een satirisch blad met een heel andere insteek. Daar kon je pas echt loos gaan?**

**Quirit:** 'Dat was een fantastische periode! De broer van Karel, Johan Anthierens, kwam plots met iets ongezien in het Vlaamse medialandschap. Toen ze me daarvoor vroegen, moest ik geen seconde nadenken. Daar kon alles, er heerste totale anarchie op de redactie.'

**Vanmol:** 'Bij *De Zwijger* kwamen een hele reeks later iconisch geworden cartoonisten aan bod: GAL, Pirana, Zak en ook Quirit. Op dat moment was ik nog kunststudent aan het Brusselse Sint-Lucas. We lazen het blad in de kantine; het had voor ons een mythische status. Maar ik kende Quirit al van zijn periode bij *Knack*. Ik had niet veel geld, maar een abonnement op *Knack* kon er wel vanaf. Toen stond er nog iets in dat interessant was (*lacht*). Al was het gortdroog. Net dat contrast tussen de serieuze journalistieke inhoud en de ongein van Quirit viel me op. Ik noem Quirit dan ook wel eens mijn peetvader.'

**Quirit:** 'Allez, jong? Wat een eer!'

**Vanmol:** 'Ik heb je dat al vaker gezegd, Jean-Marie!'

**Quirit:** 'Ik was toen zat en ben dat vergeten. Dat is sinds kort een geldig excuus! (*lacht*)'

**Vanmol:** 'In elk geval, Quirit leerde me dat cartoons ook gewoon grappig konden zijn. Ik herinner me een cartoon van een man die op de WC zit en door een krokodil in zijn kl\*\*\*\* gebeten wordt. Dat was zó simpel en verschrikkelijk grappig, ik lag een half uur dubbel van het lachen. En dat in *Knack*, het patersblad bij uitstek! Ik vond dat zo mooi

contrasteren. Voor mij is Quirit het grote voorbeeld geweest. Niet zozeer Kama, die blijkbaar een inspiratie was voor Jean-Marie. Voor mij was die eerder een anti-voorbeeld.'

**Quirit:** 'Maar Erwin toch! Waarom? Die anarchie, die simpele stijl, dat is toch inspirerend?'

**Vanmol:** 'Ik had vrij snel door dat Kama met zijn cartoons maar één keer raak trof op de tien keer dat hij schoot. Hij liet ons wel geloven dat we te dom waren om die andere negen te snappen. (*bulderlach*). Dat heb ik steeds geapprecieerd aan de cartoons van Jean-Marie: ze zijn gewoon grappig. En ook vettig. Hulde! Ik heb veel geleerd van jou. Dat

“ Ik heb vroeger vaak moslims getekend, dat doe ik nu niet meer. Door het internet kan eender wie je makkelijk vinden

— Quirit ”

een cartoon dikwijls baat heeft bij minder oogwit, bijvoorbeeld. Of het kaduke brilbeen. Daar ben ik echt jaloers op. Dat is super grappig en verveelt nooit. Ik heb dat ook geprobeerd, maar voel me dan telkens een dief.'

**Quirit:** 'Je mag dat gebruiken, hoor, Erwin. Maar je hebt gelijk: een cartoon heeft baat bij een niet te veelzeggende blik. Je figuurtjes mogen niet te veel acteren. Dat doet de boodschap beter uitkomen. Al snapte ik dat niet goed toen ik het deed. Ik voel dat gewoon zo aan.'

**Vanmol:** 'Je moet de ogen niet te veel laten zien. Geef je figuurtjes een bril, of enkel een streepje als ogen. Of laat een muts over hun ogen zakken. Hoe



abstracter je *manneke* is, hoe meer je publiek zelf kan invullen. Als ze te duidelijk acteren en te expressief zijn, neemt dat een deel van het plezier weg.'

**De Zwijger ging al na twee jaar overkop. Kon je daarna nog overleven als cartoonist, Jean-Marie?**

**Quirit:** 'Ik heb toen werk moeten zoeken. Ik ging aan de slag als verkoper voor TNT Express, waar ik zelfs doorgroeide tot sales- en marketingmanager voor de Benelux. Ik werd geheadhunt en overgenomen door Haynes Business Services, waardoor ik regelmatig naar Londen moest en op een bureau in Parijs terecht kwam. De man die me had aangenomen, was de nonkel van lady Diana. Die was altijd zat (*lacht*). Ondertussen bleef ik tekenen en door die ervaringen ben ik internationaler gaan denken. Ik heb mijn verkooptalent gebruikt om mijn cartoons bij het Franse magazine *Quo* te laten publiceren. Daar bleef het niet bij. Ik ging met mijn mappen ook langs bij de Nederlandse *Volkskrant*, het Duitse *Der Neue Revue* en het Britse *Punch*. Met mijn verkooptalent lukte dat wonderwel.'

**Je bent dus evenveel verkoper als tekenaar. Zit in dat talent de sleutel voor je succes?**

**Quirit:** 'Misschien wel. Voor zoveel bladen tekenen, is niet evident. Je moet je telkens weer verkopen. Je komt zonder problemen aan de receptie beneden, maar je moet kunnen doorstoten tot in het directiekwartier. Het was altijd meer een grap dan ernst, maar het werkte wel. Vooral Duitsland was voor mij echt een commercieel walhalla. Uiteindelijk kwam de *Gazet van Antwerpen* me vragen. Daar ben ik gebleven tot mijn pensioen, nu in september.'

**Met cartoons kan je niet enkel in de pers geld verdienen. Ook de reclamewereld is een bron van inkomsten. Daar heb je ook een graantje meegepikt?**

**Quirit:** 'Ja, maar dat was telkens op hun vraag. Zo vroeg een grote tabaksproducent me om hun pakjes sigaretten van een tekening te voorzien. Net op het moment dat ik ook iets deed voor een anti-tabaks-campagne (*lacht*). Toen kon dat nog, al was het wel controversieel. Ik denk niet dat tabaksproducenten nu nog cartoonisten kunnen strikken die zich zo willen verlagen zoals ik toen. Maar dat betaalde goed. Daar ben ik meer dan één keer mee op café kunnen gaan. Dat commercieel denken, daar hoef je je niet al te veel voor te schamen. Een mens moet leven, en liefst ook goed. Mijn ervaring in sales & marketing heeft me daarbij geholpen. Zo sprong ik al snel op de kar van het internet, waar ik op een eigen website mijn cartoons deelde en verkocht. Die werden in de hele wereld ogepikt. En plots stonden mijn cartoons in New York op de verpakking van condooms. Die hebben me zelf gecontacteerd. Da's toch knap, niet?'

**Vanmol:** 'Condooms zijn wel een goed product voor cartoonisten. Ik heb zo ooit ook de verpakking van een condoom ontworpen, speciaal voor het festivalseizoen. Piet Paraat, zo heette dat figuurtje! (*beiden in buldertach*).'

**Kan dat nu nog, zo'n humor in de reclamewereld? Ligt daar nog een inkomstenbron voor cartoonisten?**



**Quirit:** (*denkt lang na*) 'Ik denk het niet. Wat denk jij, Erwin?'

**Vanmol:** 'Zeker niet op de manier waarop jij dat deed. Dat was plezant, grappig en spitsvondig, maar voor deze tijden te hard. Vroeger had je ook tv-programma's die de grappigste reclames bekroonden. Dat bestaat niet meer, gewoon omdat er geen grappige reclame meer gemaakt wordt.'

**Quirit:** 'Ik denk dat ik de echte gouden jaren heb meegemaakt en dat die nu achter ons liggen.'

“ Ik maakte ooit een cartoon over een aanslag in de metro van Moskou. Yves Leterme is toen daar zijn excuses moeten gaan aanbieden ”

— Vanmol —

**Er is wel meer veranderd in de wereld. Vooral sinds de aanslag op de redactielokalen van Charlie Hebdo. Heeft die groeiende intolerantie voor scherpe humor ook bij jullie tot censuur geleid?**

**Quirit:** 'Zeker. Ik kende de cartoonisten die daar zijn vermoord. Dat kwam hard aan. Wanneer je merkt dat zoiets kan gebeuren, denk je twee keer na voor je iets tekent. Ik heb vroeger vaak moslims getekend en dat doe ik nu niet meer. Door het internet kan eender wie je makkelijk vinden. En ik heb ook mijn deel van bedreigingen mogen ontvangen. Op een bepaald moment stond mijn huis onder verhoogde surveillance door de politie. Maar de gevoeligheid ligt niet enkel bij moslims, hoor. Wat ik door de jaren heen vooral heb geleerd, is dat

je voorzichtig moet zijn met symbolen waar hele gemeenschappen aan houden. In 2010 stortte het Poolse regeringsvliegtuig neer in de buurt van Smolensk. Daarbij kwam de volledige regeringsdelegatie, die onderweg was naar een herdenking van een slachtpartij tijdens WOII, om het leven. Ik tekende de adelaar van de Poolse vlag, omgekeerd met z'n kop in de grond. Met daarbij de tekst "The eagle has landed". Daar zijn toen duizenden verontwaardigde reacties uit Polen op gekomen, bedreigingen inclusief. Dat heb ik toen geleerd: gebruik nooit de vlag van een land om de spot mee te drijven.'

**Vanmol:** 'Ik herinner me dat. Op hetzelfde moment ongeveer had ik ambras met de Russen. Ik had een cartoon gemaakt over de aanslag in de metro van Moskou. Daar konden ze niet mee lachen. Yves Leterme is toen nog zijn excuses moeten gaan aanbieden in Moskou. Dat was nog in mijn periode bij Knack. Rik Van Cauwelaert, die toen hoofdredacteur was, heeft me pas veel later verteld hoe erg de situatie toen was. Ze kregen zelfs bedreigingen van de heer Kalashnikov. "Ja, jij hebt nooit van iets geweten, maar wij zaten wel met de gebakken peren", zei Rik. Een cartoonist op een redactie is altijd miserie (*lacht*).'

**Maken al die taboes het beroep van cartoonist niet stilaan onmogelijk?**

**Vanmol:** 'Pijnloze humor en cartoons, dat bestaat niet. En de mensen moeten kunnen lachen, vraag maar aan psychiaters en psychologen: lachen werkt helend en is gezond. Och, het tij zal wel eens keren, zeker? Ook in de jaren 90 was er een golf van politieke correctheid. Die is overgewaaid. Meer zelfs, de stickertjes van *parental advisory* op platen en cd's werden een kwaliteitsmerk. Het zal nu ook wel eens eindigen. Zeker die hele woke beweging, met de daarbij horende lange tenen, moet toch ooit eens stoppen. Die staat zo ver af van de realiteit, dat kan niet blijven duren. Er zit nog toekomst in ons beroep, hoor.'

**Quirit:** 'Voor mij maakt het allemaal niet meer uit. Ik ben op pensioen, ik heb mijn laatste tekening getekend. Vanaf nu ga ik van het leven genieten en samen met mijn vrouw de wereld rondreizen. Ik wil naar Peru, naar Hawaï. Naar Japan, Vietnam, Egypte, het Paaseiland. Allemaal plaatsen met een schitterende beeldcultuur die ik nog wil zien.'





# “IN BRUGGE HANGT EEN TIJDLOZE EN SACRALE SFEER”

**Kunstfotografe Selina De Maeyer  
vereeuwigd Brugge in beeldschoon boek**

WINNY MATHEEUSSEN

Foto's © Selina De Maeyer

Een fotoboek over Brugge lijkt niet bijzonder origineel. Maar dat is buiten kunstfotografe en praktiserend christen Selina De Maeyer (36) gerekend. Een gesprek over Schoonheid, Waarheid, Liefde en God. Met hoofdletter. En hoe een camera haar helpt in haar zoektocht om de geheimen ervan te ontrafelen.

**S**elina De Maeyer studeerde fotografie aan Sint-Lucas in Brussel. Opgegroeid in het idyllische Pajottenland bracht het leven haar in Brugge. Waar ze zich vol verwondering door de schoonheid van de stad liet betoveren. Die betovering legde ze gedurende vijf jaar vast op de gevoelige plaat. Het resultaat verscheen onlangs in boekvorm: *Beeldschoon Brugge*, uitgegeven bij Stichting Kunstboek. Een mooie gelegenheid om onze huisfotografe – de prachtige portretten op de covers van Doorbraak Magazine zijn van haar hand – aan het woord te laten over hoe ze als kunstfotografe én mens in het leven staat.

**Een fotoboek over Brugge. Excuseer me, maar is dit geen cliché-onderwerp voor een jonge fotografe?**  
**Selina De Maeyer:** 'Maar nee! Ik ben vijf jaar geleden in Brugge komen wonen. Ik heb de gewoonte om 's morgens en 's avonds, maar ook op andere momenten als het licht mooi valt, naar buiten te gaan en foto's te nemen. Nu is het herfst, de blaadjes en de kleuren zijn fantastisch. Dan kan ik me echt uitleven, want dat komt uit het diepste van mezelf: ik wil schoonheid delen met mensen. Dat raakt het hart, verheft de ziel en raakt aan wat mensen overstijgt.'

'In de mens zit een diepgeworteld verlangen om thuis te komen, en om daar ook een ervaring bij te hebben. Die raakt aan het diepste onderbewustzijn, zonder dat je dat daarom beseft. Mijn foto's

“ Dostojevski zei ooit dat schoonheid de wereld zal redden. Ik geloof dat echt  
— Selina De Maeyer ”



**Een criticus zou durven stellen dat Antwerpen en Brussel leven, terwijl Brugge vastzit in het verleden.**

'Misschien (*licht*). Om tien uur 's avonds gaat Brugge slapen. Antwerpen ontwaakt dan. En toch is Brugge een stad waar je echt kan leven. Je hebt er alles bij de hand, terwijl ze rust uitstraalt. Brugge is lieflijk, intiem en warm.'

'Mijn wandelingen vinden meestal plaats op momenten dat de stad nog niet volloopt met toeristen. Daardoor vind je vooral het tijdloze karakter terug in mijn foto's. Heel poëtisch, ook qua stijl. Brugge is daarvoor het gedroomde decor. Ik vraag me vaak af wanneer ik naar huis moet, omdat er mij telkens een vakantiegevoel overvalt. Soms krijg ik hier 's avonds van Amerikanen de vraag wanneer Brugge sluit. Toch een beetje alsof het een pretpark is, een middeleeuws Disneyland. En ik loop daar dan fotograferend in rond, als Alice in Wonderland.'

**Foto's die opgemerkt werden. Want nu is er dus dat boek. Trots en tevreden?**

'Wel, ik deelde mijn foto's op sociale media. Zonder bijbedoelingen, want schoonheid delen is sterker dan mezelf. Die foto's begonnen een eigen leven te leiden. Ze gingen de wereld rond. De foto die nu op de cover van het boek staat, werd op bepaalde pagina's meer dan honderdduizend keer geliket. En toen kwam Stichting Kunstboek bij me aanbellen met de vraag of ik interesse had om die foto's uit te geven in een boek. Dat kon ik niet laten liggen. En ik wist al meteen welke foto er op de cover moest (*licht*). Stichting Kunstboek werkt vaak samen met topfotografen. Het is een intieme uitgeverij, die heel selectief en persoonlijk omspringt met de mensen met wie ze samenwerken. Ik vind dat mooi, ze beoefenen nog een ambacht dat focust op kwaliteit. Dus ja, ik ben trots. En tevreden.'

'Het boek is in drie talen opgemaakt, Nederlands, Engels en Frans. De foto's worden begeleid met teksten en poëzie van auteurs die een band hebben met Brugge. Zoals Guido Gezelle. Het heeft me verrast dat het boek op zoveel enthousiasme werd onthaald. Ik wist niet wat ik mocht verwachten, maar de aandacht die het boek krijgt, is ongezien. Hier, in Brugge, hangen overal grote posters in de boekhandels. Ze zijn ongelooflijk fier op dit boek en het verkoopt als zoete broodjes.'

**Dat mag verbazen in een tijd waarin alles hapklaar en snel wordt geconsumeerd via schermpjes. Een mooi uitgegeven boek lijkt niet meer van deze tijd.**

'(*Glundert*) Amaai, het is voor mij een verademing. In deze tijd wordt wat lelijk is mooi gevonden en wat mooi is als lelijk ervaren. Maar kunst moet het publiek charmeren en niet shockeren, het moet iets moois doen met je hart, je een goed gevoel geven, verheugen en verbinden. Mensen zien soms gewoon de schoonheid niet meer. Er is een overaanbod aan consumptiegoederen en we zien niet meer hoe mooi een simpele dauwdruppel kan zijn.'

'Uiteindelijk staan de mensen toch open voor schoonheid. En voor waarheid. Mensen voelen het wanneer iets authentiek is. Dat hoeft niet moeilijk

of vergezocht te zijn. Je vindt de schoonheid en de waarheid in alle eenvoud. Want hoe dichterbij de waarheid komt, hoe eenvoudiger de zaken worden. Dat geeft je een bevrijdend en goed gevoel. Een gevoel waar mensen naar snakken.'

**Tijd voor wat filosofie: welke definitie hanteer je over Schoonheid en Waarheid in deze tijden van polarisatie en cultuuroorlog?**

'Ik zou durven zeggen: Waarheid is schoon en Schoonheid is waar. Ik kan me zeker inleven in mensen die abstracte kunst mooi vinden. Al zie ik toch een belangrijke nuance. Een kunstwerk kan je raken, een gevoel opwekken, maar daarom is het nog niet mooi. Als je een klein kind twee werken voorlegt – het ene abstract en het andere figuratief en mooi afgewerkt – dan zal het gegarandeerd dat laatste het mooist vinden. Kinderen denken daar niet over na. Zij zien dat gewoon, intuïtief.'

**Is die kinderlijke ziel terug te vinden in je foto's?**

'(*Denkt na*) Toch wel. Die puurheid, die pure eenvoud. Ze laten gewoon Brugge zien zoals het is. Net zoals een kind, met al z'n facetten van boos over happy tot triestig, zijn ze oprecht. Ik laat Brugge zien in al z'n facetten, die allemaal schoonheid in zich dragen: in de regen, in de sneeuw. De stad zoals ze is, in alle seizoenen. Het ontwapent diegene die kijkt. Zelfs de lokale Bruggelingen worden geraakt en zeggen me: "We wisten dat onze stad mooi is, maar dat ze zó mooi is?!" Het doet me enorm plezier dat ik die impact kan genereren. Bruggelingen komen me spontaan zeggen dat ik hun stad op een ongeziene manier in beeld heb gebracht.'

'Ik heb een grote appreciatie voor de authentieke stad. Persoonlijk vind ik het jammer dat het modernisme Brugge is binnengeslopen via bepaalde recente projecten, maar dat is mijn persoonlijke visie. Die heb ik niet in beeld gebracht. Het is een beetje alsof je een schilderij van Rubens restaureert door er een schilderij van Picasso in te lassen. Dat zijn twee verschillende zaken, die horen niet bij mekaar.'

**Je hebt een onmiskenbaar talent om de ziel van je onderwerp te vatten in foto's. Dat blijkt ook uit de portretten die je voor ons maakt. Je ontbloot bijna de ziel van de politici die je fotografeert.**

**Hoe doe je dat?**

'Dat probeer ik in elk geval te doen. Fotografie gaat voor mij veel verder dan het in beeld brengen van objecten. Ik wil die mensen iets laten zien van zichzelf, hen een spiegel voorhouden waarin ze kunnen zien hoe ik hen écht zie. Dat wil ik capteren. Daarom dat ik zo vaak mogelijk en liefst mensen serieus in beeld breng. Want het is niet omdat iemand glimlacht, dat die ook gelukkig is. Het is evenmin zo dat iemand die serieus kijkt ongelukkig is. De waarheid zit in de blik van de ogen. Dat is de poort naar de ziel en geeft een inkijk in hun diepste zelf.'

'Mensen die zichzelf niet graag zien, die het moeilijk hebben of worstelen met hun zelfbeeld, probeer ik – vanuit het perspectief van mijn geloof – te laten zien dat God ook hun mooie kanten ziet en van hen houdt. Ze kijken dan naar die foto en vragen

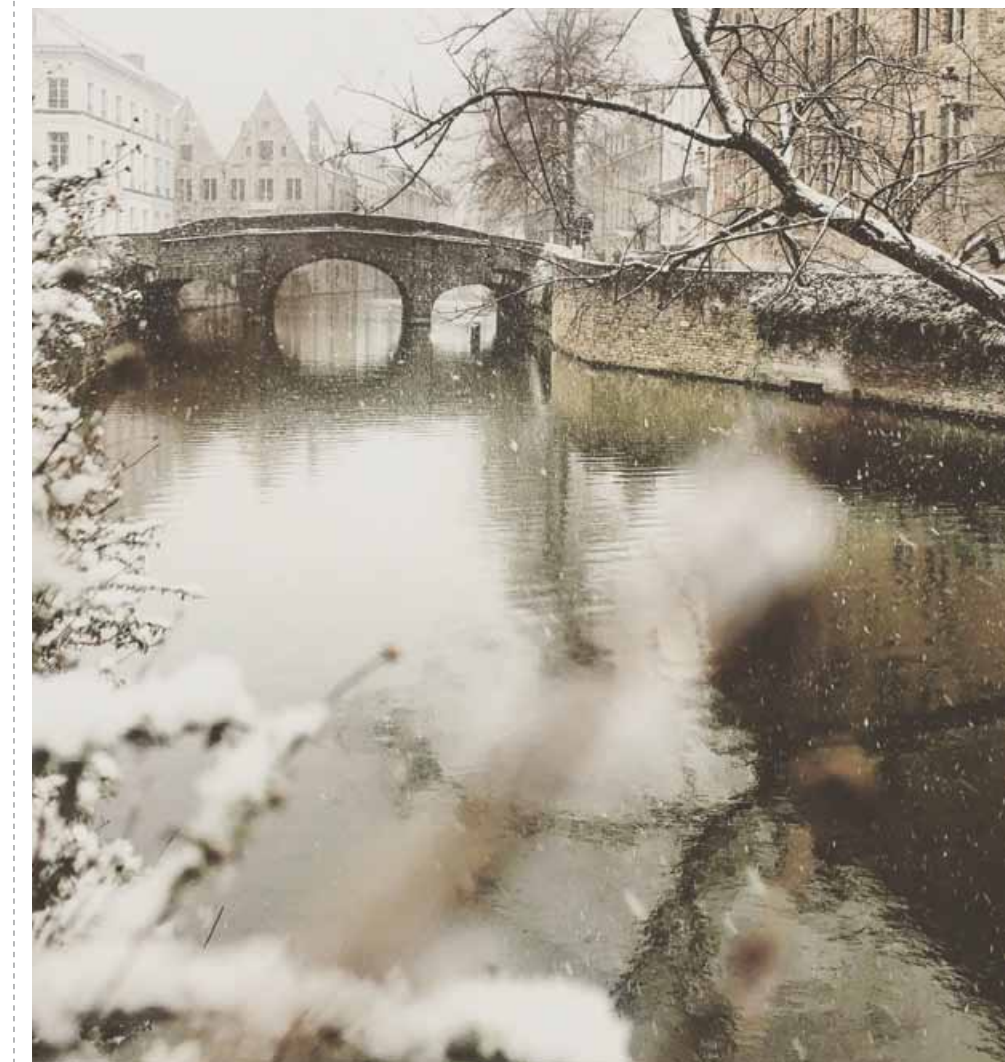
zich verbaasd af: "Ben ik dat?""Ja, dat ben jij!" Dan ontdekken ze iets over zichzelf, zoals ze echt zijn. Pas op, je kan ook lelijke zielen zien, hé (*licht*). Dan krijg je een confrontatie waarbij ze zien dat ze aan zichzelf moeten werken, dat er iets wringt...'

**“ Bij Filip Dewinter zag ik iets warmes voor de lens, volledig in strijd met zijn imago ”**

**Zie je dat voornamelijk bij politici, die donkere kant?**

'Niet speciaal bij politici, nee. (*denkt na*) Ik ga persoonlijk altijd het goede zoeken in mensen en vind dat ook. Maar ik kan wel de verbittering zien, de kwetsbaarheid, de geladenheid. Bij Jean-Marie Dedecker zag ik een geladen blik. Het gevoel dat hij enigszins moegestreden is, kwetsbaar, maar tegelijk straalt hij een enorme kracht uit, en doorzettingsvermogen.'

'Bij Filip Dewinter zag ik dan weer iets warmes, volledig in strijd met zijn imago. Sommige mensen zijn



geworden wat de media ervan willen maken, maar als je dieper kijkt, zie je dat er bij Dewinter nog iets onschuldigs uit zijn kindertijd verscholen zit.

**Wat zag je bij Bart De Wever, de grote redenaar die via woorden soms in zijn ziel laat kijken? Haal je daar nog iets verrassends uit met je camera?**

'Om eerlijk te zijn zag ik enerzijds een vorm van onzekerheid. Anderzijds weet hij perfect waarvoor hij staat, daar twijfel ik niet aan. Maar toch kwam die portie onzekerheid naar boven eenmaal hij in een bepaalde comfortzone voor de lens zat. Althans, zo zag en voelde ik dat aan.'

**Je hebt al een aantal keren God vernoemd en liet ook vallen dat je gelovig bent. Kan je daar iets dieper op ingaan?**

'Ik ben katholiek. De Rooms-Katholieke Kerk heeft door de eeuwen heen steeds oog gehad voor schoonheid. De getuigen daarvan vinden we nog steeds terug. Als je in een kerk binnenkomt, overvalt de schoonheid je telkens weer. Dat doet iets met een mens.'

“ Ik ben modern conservatief. Voor ons gaat het erom dat de ziel van de mens bij God wordt thuisgebracht ”

'Ik hou als christen van de ware Kerk, die op dit moment zwaar onderdrukt wordt. Vele priesters beleven de dag van vandaag het geloof niet meer zoals het oorspronkelijk bedoeld is. Ik heb het dan niet alleen over pedofilie, maar vooral over het theologische aspect. Er is een inwendige aanval bezig tegen de katholieke waarheid. En dat is van alle tijden, maar niet in de mate dat het nu gebeurt. Het verbaast me niet dat de kerken leeglopen. Maar dat is niet de Kerk die ik volg.'

'De Kerk is heilig. Als ik de biografieën lees van de heiligen, dan vind ik daar de echte en waarachtige Kerk in terug. Zij hebben de Bijbel gevolgd zoals Jezus het gewild heeft. Ik ga het kind niet met het badwater weggooien. Maar dat deel krijgt amper nog de kans om gehoord te worden. Het is waanzinnig.'

**Waar vind jij die Kerk vandaag nog terug in Vlaanderen?**

'Ik vind die nog terug in een paar oases, verspreid over het hele land. Die sloten tijdens de coronacrisis ook geen ongevaccineerden uit. Daar vind je de kleine restkerk die echt wakker is en niet wil meedoen aan uitsluiting. Diegenen die hun nek durven uit te steken, riskeren bijna geëxcommuniceerd te worden. Je zag binnen de Kerk eigenlijk hetzelfde gebeuren als in de rest van de maatschappij. Maar dat verhaal krijg je nergens te horen.'

**Je noemt het de kleine restkerk. Gaan die dan ook terug naar het tijdperk voor het tweede Vaticaans Concilie? Enkel missen in het Latijn?**

'Nee. Dat zijn de aanhangers van de Pius X-beweging. Al vind ik zo'n Latijnse mis enorm mooi, toch

heb ik geen bezwaar tegen vieringen in de eigen taal. Zolang de inhoud en de boodschap maar correct zijn. Voor mij is het belangrijk dat het gepaste respect aanwezig is. Dat de woorden juist worden uitgesproken en dat de liturgie verzorgd is. Ik vind het juist een goede zaak dat dat kan in de taal van het volk. Dat heeft de Kerk toegankelijker gemaakt en is een positieve evolutie.'

'Ik ben modern conservatief, als ik dat zo mag omschrijven. Wij zijn een kleine groep die echt met het hart betrokken is bij het eigen geloof. Voor ons gaat het erom dat de ziel van de mens bij God wordt thuisgebracht. Dat is de essentie. En dat gebeurt enkel met liefde, niet met veroordeling en uitsluiting. Daar zit voor mij het gevaar in onze huidige maatschappij: zovelen claimen De Waarheid in pacht te hebben en willen die opdringen aan de anderen. Maar er is geen waarheid zonder liefde en er is geen liefde zonder waarheid. Kijk gewoon naar hoe mensen zich gedragen en wat de gevolgen zijn van hun daden en woorden. Aan de vruchten ken je de boom.'

**Als ik het goed begrijp, vind je dat sommigen te veel bezig te zijn met de vorm en niet zozeer de inhoud van de boodschap. Maar ben je zelf, door de kunstvorm die je beoefent, niet vooral gefocust op de vorm?**

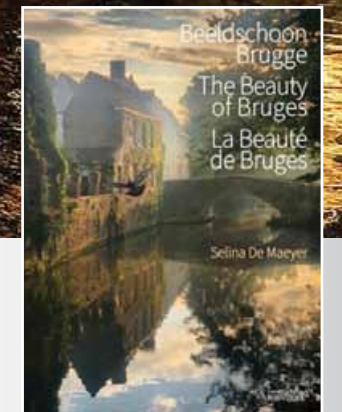
'Ja, omdat het absoluut waar is dat schoonheid van God komt en ook naar God zal leiden. Onze maatschappij heeft daar nood aan. Dostojewski zei ooit dat schoonheid de wereld zal redden. Ik geloof dat echt. Kijk, ik ben een vrouw en ik hou van shoppen en me mooi maken. Maar je mag je daar niet in verliezen. Je mag de essentie niet uit het oog verliezen. Echte schoonheid gaat je hart beroeren en zal iets moois teweegbrengen. Maar daar gaat het uiteindelijk niet om. De schoonheid op zich mag het doel niet zijn. Ze is een middel om tot het doel te komen.'

**En dat doel is?**

'God. De Liefde. En die is allesomvattend. Alles komt daaruit voort: de eenvoud, de schoonheid, zachtmoedigheid, geduld. Alle mooie facetten van de mens komen voort uit de Liefde en God. Vrede in het hart en innerlijke rust. Daar draait het om.'

**Vind je dat in je foto's ook terug?**

'Dat zit soms in kleine details. In het boek ga je bijvoorbeeld vaak zien dat er duifjes aanwezig zijn. Ik heb een zwak voor duifjes. De Heilige Geest wordt in de christelijke kunst vaak afgebeeld als een duif. Als ik door de stad wandel en ik zie plots een duif, zelfs al ben ik in gedachten verzonken, dan is dat voor mij een korte knipoog van God die me zegt: "Selina, maak je geen zorgen, ik ben bij jou". Ik hou ervan om duifjes mee te nemen in mijn foto's. Ook op de coverfoto staat er eentje. Die duif vloog toevallig op dat moment voorbij (lacht).'



**Beeldschoon Brugge: scone beelden en teksten in drie talen**

*Beeldschoon Brugge - The Beauty of Bruges - La beauté de Bruges* verscheen in drie talen bij Stichting Kunstboek. Het 128 pagina's tellende boek bevat het resultaat van de omzwervingen van kunstfotografe Selina De Maeyer, die tijdens haar wandelingen haar Brugge in beeld bracht. De foto's worden begeleid door teksten en gedichten van verschillende auteurs. U vindt het boek op boeken.cafe, in de betere boekhandel en op verschillende locaties in Brugge.





# CECI (N') EST (PAS) UNE FICTION

SIEGFRIED BRACKE



▲ **Siegfried Bracke**  
Doorbraak-columnist.  
Voormalig Kamervoorzitter  
voor N-VA, voormalig VRT-  
journalist.

Op Doorbraak.be heeft Luc Pauwels een heel boeiende dagelijkse rubriek. Het is een soort Today in history, maar het gaat niet alleen over de Grote Geschiedenis. Het kan evengoed gaan over de kroning van Karel de Grote als over een totaal ten onrechte vergeten oude flamingant of over vinkeniers in Zuid-West-Vlaanderen. De geschiedenis is divers zoals de wereld zelf.

Voor 13 december herinnerde Pauwels aan *Bye Bye Belgium*, het meest (tijdelijk) verguisde televisieprogramma uit de kijkbuisgeschiedenis. Dat programma is helaas in Vlaanderen te weinig bekeken. Er viel nochtans veel uit te leren.

Ter herinnering. Op 13 december 2006 om kwart voor acht 's avonds onderbreekt de RTBF zijn programmatie voor een extra nieuwsuitzending. Het feit? Het Vlaams Parlement heeft zopas de Vlaamse onafhankelijkheid uitgeroepen. Terwijl dat bekend

wordt gemaakt, zien we al de eerste beelden van juichende Vlamingen, de vlag in de hand, aan de deur van het parlamentsgebouw. Er wordt ook gezegd dat de koning het land heeft verlaten. Hij is gevlucht naar Kinshasa – echt waar! En er komen beelden van de luchthaven en van een verlaten, nauwelijks verlicht kasteel van Laken. *The rest is history...*

Ik had toen voorkennis. De redactie van de VRT was namelijk door de collega's van de RTBF gevraagd om mee te doen. Aan Vlaamse kant vond men het idee zeer geestig maar toch ook wat riskant. Om het simpel te zeggen: men durfde niet. Er was een negatief advies van de juridische dienst van de RTBF. En uiteraard was er een financieel bezwaar: zo'n groot en lang programma ging flink wat geld kosten, en dat was niet begroot...

Normaliter waren de rollen omgekeerd: de RTBF had nooit geld, voor niets eigenlijk. Bij de Fransta-

lige openbare omroep is *le bien-être des collaborateurs et la paix avec les syndicats* belangrijker dan programma's op radio of televisie; die zijn maar bijzaak. Maar het toeval kan helpen. Dat jaar was de rechtstreeks uitgezonden Grote Prijs van België, Formule 1, niet kunnen doorgaan en dus schoot er geld over. En de nieuwsdienst had een idee...

Bovendien werd die nieuwsdienst toen geleid door een zeer goed betaalde Fransman. De man had veel verstand van nieuws en televisie, maar van het moeilijke België wist hij niet zo veel. Hij verstond ook geen woord Nederlands. Hij was bovendien uitdrukkelijk gevraagd zoveel mogelijk afstand te bewaren van de bemoeizieke politieke raad van bestuur. En dus trok hij zich van politieke risico's niets aan. *Bye Bye Belgium* kreeg groen licht.

## En het werkte! En hoe!

Om te beginnen lekte het plan niet uit. Ondanks de medewerking van nogal wat politici, Vlaamse én Franstalige. Die wisten bovendien allemaal in welk spel ze speelden. De toenmalige Kamervoorzitter deed zelfs mee: hij verklaarde dat het uitroepen van de Vlaamse onafhankelijkheid onwettig was. Toen er achteraf commotie ontstond, zei hij dat hij er was ingeluisd...

Bovendien bleek het realiteitsgehalte veel sterker dan de programmamakers ooit hadden kunnen dromen. Blijkbaar kon al wie meespeelde zich eigenlijk inbeelden dat zo'n eenzijdige onafhankelijkheidsverklaring ook in het echt wel kon.

Zo is mij ooit verteld dat voor de beroemde scène op de tram – hij stopte aan de taalgrens in Tervuren; alle reizigers moesten uitstappen – er uiteraard figuranten waren voorzien, maar omdat cameraposities op een tram niet simpel zijn, ging men een paar dagen ervoor repeteren met wie die avond toevallig op de tram zat. Toen de mededeling kwam dat vanwege de Vlaamse onafhankelijkheid de tram niet verder reed, stapten alle reizigers zonder veel mopperen uit. De repetitie was zo goed dat de eigenlijke opname kon worden geschrapt. Een budget voor de figuranten hoefde ook niet meer.

Wat werkte op de tram, werkte nog veel beter in de huiskamer. Uit onderzoek in de dagen na de uitzending bleek dat tachtig procent van de kijkers het fake extra journaal voor waar hadden bekeken. Dat was zo waar dat de RTBF het zelf in de gaten kreeg.

Anders dan vandaag kon je in die tijd nog bellen naar de omroepen. Aan de Reyerlaan kwamen honderden telefoons binnen. Er kwam een bericht binnen – het enige dat die avond niet verzonden was – dat er mensen gesignaleerd waren in Laken met Belgische vlaggen...

De omroepdirectie besliste om *Ceci est une fiction* over het scherm te laten rollen. Maar dat hielp niet zo veel. Als het over politiek gaat, gebeurt het al eens meer: verzinsels gaan zich gedragen als feiten.

's Anderendaags had vicepremier Elio di Rupo het over een 'gevaarlijk spel met de toekomst van het land'. Het kon ook niet ongestraft blijven: bij de omroep gingen er koppen rollen. (Waar dus achteraf, zoals te verwachten, niets van in huis is gekomen.)

Ook in Vlaanderen werd er in weldenkende kringen schande van gesproken. De VRT liet weten dat dit soort programma deontologisch absoluut niet kon. Peter Vandermeersch schreef in *De Standaard* een vlammen editoriaal: *Nous en avons marre!* Het moest maar eens gedaan zijn met de voorstelling van Vlamingen als separatisten.

Maar dat mocht niet baten. Naarmate de politieke reacties dramatischer werden, nam de geloofwaardigheid van het RTBF-verzinsel toe. Dat is de eerste les.

De tweede les is dat België blijkbaar niet bestaat. Bij de grote groep kijkers die dacht dat het echt was, bleek zo goed als niemand naar de VRT te hebben geschakeld. Waar ze overigens toen hadden kunnen zien dat de onafhankelijkheid niet werd gevierd. Er werd zoals altijd gewoon gevoetbald.

Nooit eerder – derde les – was zo duidelijk aangevoeld dat in België een gedeelde publieke opinie niet (meer) bestaat. Op 15 december 2006 schreef ik in mijn notities dat het belang van *Bye Bye Belgium* niet kon worden onderschat. Met twee zo verschillende publieke opinies krijg je geen enkel echt probleem opgelost. Het heeft enige jaren later mijn leven mee richting gegeven.

De RTBF heeft met *Bye Bye Belgium* in 2007 meegedaan aan het Festival van Biarritz, een festival over *audiovisual programming*. Onder druk van de hoogste kringen is de voorstelling van het festivalprogramma geschrapt. *Ceci n'est pas une fiction*. □



# BOERENKRIJG!

OPSTAND. MYTHE. HERDENKING.

€35

BOERENKRIJG!  
OPSTAND. MYTHE. HERDENKING.

HARRY DE PAEPE

225 jaar geleden brak er in de Zuidelijke Nederlanden een korte opstand uit. Na minder dan twee maanden onderdrukte de Franse bezetter de revolte. Niemand vermoedde toen dat deze quasi voetnoot in de geschiedenis haast mythische proporties zou krijgen in de negentiende en twintigste eeuw in het jonge koninkrijk België. De 'Boerenkrijg' groeide uit tot een begrip waarover men boeken schreef, liederen zong en toneelstukken creëerde.

De mythe en de herdenking van deze opstand is een boek waard:

'BOERENKRIJG!  
OPSTAND. MYTHE. HERDENKING.'

Harry De Paepe, auteur van onder meer 'Het Verhaal van Vlaanderen', nam de redactie op zich van dit nieuwe boek. Hij put uit bestaande historische onderzoeken die al te lang verstopt zaten in de archiefdozen van de Heemkundige Kring van Overmere: 'Het boek is meteen ook een eerbetoon aan al die mensen, professionele historici en amateurhistorici, die urenlang onderzoek verrichten en hebben verricht naar dit boeiende thema', vertelt Harry.

-10%  
KORTINGCODE  
DBMAG



# DOORBRAAK

www.doorbraak.be

**Hoofdredactie:** Pieter Bauwens

**Kernredactie:** Hans Brockmans, Christophe Degreef, Winny Matheussen en Filip Michiels

**Werken mee aan dit nummer:** Ardy Beld, Siegfried Bracke, Hans Brockmans, Harry De Paepe, Alain Grootaers, Johan Sanctorum, Ivan Van de Cloot, Erwin Vanmol

**Eindredactie:** Sam De Kegel

**Opmaak:** Patrick Giets  
Alle foto's zijn © Doorbraak, tenzij anders vermeld.

**Doorbraak Magazine** is een uitgave van Perruptio cv i.s.m. Stem in 't kapittel vzw. Er mogen geen artikels of foto's uit Doorbraak Magazine overgenomen worden zonder de toestemming van de uitgever.

Doorbraak wil bijdragen aan een breder debat in Vlaanderen. Het wil verschillende visies aan bod laten komen in de Vlaamse media en het evenwicht herstellen waar dat ontbreekt. De redactie brengt onderwerpen of perspectieven die in andere media niet of te weinig aan bod komen. Onze journalistiek is objectief en wil alle partijen aan het woord laten. Daarbij staan integriteit en deontologie voorop.

U kan elke dag Doorbraak lezen op <https://doorbraak.be/>

**Redactieadres:** Doorbraak, Victoriastraat 52, 9000 Gent.  
Doorbraak Magazine verschijnt vier keer per jaar.  
Reageren kan via [redactie@doorbraak.be](mailto:redactie@doorbraak.be).

**Contact:** [info@doorbraak.be](mailto:info@doorbraak.be)

## Wil u graag een abonnement?

Surf naar <https://doorbraak.be/doorbraak-plus/> Met vragen kan u altijd terecht op [abonnementen@doorbraak.be](mailto:abonnementen@doorbraak.be).  
Een abonnement op Doorbraak Magazine kost €40 per jaar.  
Een abonnement op Doorbraak.be kost €90 per jaar of €9 per maand. Een combo-abonnement kost €125 per jaar.

Voor €150 bent u vriend van Doorbraak, inclusief een abonnement op Doorbraak Magazine en Doorbraak.be.

## Uw advertentie in Doorbraak?

Stuur ons een bericht via [ads@doorbraak.be](mailto:ads@doorbraak.be).

Met dank aan de Vrienden van Doorbraak die dit Doorbraak Magazine door hun steun mogelijk maakten.

**Verantwoordelijke Uitgever:** Pieter Bauwens, Maurits De Smetstraat 12, 9308 Hofstade.

# Met de HospiPlus-verzekeringen speel je op zeker



## & Formules:

- (Kansrijk)land (basis)
- HospiPlus & AmbioPlus
- (Kansrijk)land (comfort)
- HospiPlus & AmbioPlus
- (Kansrijk)land (groepsverzekering)
- HospiCantina
- (Kansrijk)land (goud)
- HospiParfait
- (Kansrijk)land (top)
- LandPlus
- (Kansrijk)land (super)
- HospiPlus

Ontdek meer voordelen op [vaz.be](http://vaz.be) of tel 013 28 90 90

VAZ, verantwoord vooraf

**VAZ**  
Vlaams & Neutraal  
Ziekenfonds